ଅର୍ଚନା ।

ଶ୍ରୀ [illegible] ।

ଅର୍ଚ୍ଚନା ।

ଉତ୍କଳ ଭାରତୀ—

ଶ୍ରୀମତୀ କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ ସାବତ ପ୍ରଣୀତ
ଓ ପ୍ରକାଶିତ ।

(କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୟଚନ୍ଦ୍ର
ମଜୁମଦାରଙ୍କ ଲିଖିତ ମୁଖବନ୍ଧ ସମ୍ବଳିତ) ।

Printed by B. S. Das,
The Mukur Press,
Cuttack,
1927.

ମୂଲ୍ୟ ୧୲ ମାତ୍ର ।

କଲିକତା ବିଶ୍ୱ-ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୟଚନ୍ଦ୍ର
ମଜୁମଦାରଙ୍କ ଲିଖିତ—

ମୁଖପତ୍ର ।

ଯେତେବେଳେ ମୁଁ କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପକ୍ଷରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ସୁରଚିତ କାବ୍ୟମାନଙ୍କରୁ ରଚନା ଚୟନ କରୁଥିଲି, ସେତେବେଳେ ଦୈବାତ୍ କୁମାରୀ କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀଙ୍କ କେତୋଟି ପଦ୍ୟ ରଚନା ପଢ଼ିବାକୁ ମିଳିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଲେଖିକାଙ୍କର କୌଣସି ପରିଚୟ ମତେ ଜଣା ନଥିଲା, ମୁଁ କେବଳ ତାହାଙ୍କ ଭାଷାର ବିଶୁଦ୍ଧତା ଓ ସରଳତା ଏବଂ ଭାବର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଓ ପବିତ୍ରତା ଦେଖି ତାହାଙ୍କ ରଚିତ ଯେଉଁ କେତୋଟି କବିତା ପାଇଥିଲି, ତାହା ବିଶ୍ୱ-ବିଦ୍ୟାଳୟ କର୍ତ୍ତୃକ ପ୍ରକାଶିତ **ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପରିଚୟର** ତୃତୀୟ ଭାଗରେ ସାଦରେ ମୁଦ୍ରିତ କରିଥିଲି । ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପରିଚୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ଅନେକଦିନ ଉତ୍ତାରେ କବିଙ୍କ ରଚିତ କେତେକଖଣ୍ଡି ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚୟ ପାଇଲି ଓ ତାହାଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ଏହି କାବ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ଖଣ୍ଡିକର ମୁଖପତ୍ର ଲେଖିବାକୁ ଅନୁରୁଦ୍ଧ ହେଲି । ମୁଁ ସାନନ୍ଦରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଅଛି । ମୋର ପ୍ରଶଂସାବାଣୀ ଉପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ କବିଙ୍କ ଯଶର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିର୍ଭର କରୁନାହିଁ । କାରଣ ମୁଁ ଦେଖୁଛି ଯେ ଓଡ଼ିଶାର ସୁଧୀ ପାଠକ-ମାନେ ଏହି ତରୁଣୀ କବିଙ୍କ ରଚନା ଯଥେଷ୍ଟ ଆଦରରେ ଗ୍ରହଣ କରିଅଛନ୍ତି ଓ ପୁରୀର ଚିରପ୍ରସିଦ୍ଧ "**ମୁକ୍ତି ମଣ୍ଡପ**" ନାମର ପଣ୍ଡିତ-ସଭା, ଏହାଙ୍କ କାବ୍ୟ-ପ୍ରତିଭାର ପ୍ରଶଂସା କରିଅଛନ୍ତି; ପୁଣି ପୁରୀର "**ମହିଳା-ବନ୍ଧୁ ସମିତି**" ଏହାଙ୍କୁ 'ଉତ୍କଳ-ଭାରତୀ' ଉପାଧି ଦେଇଅଛନ୍ତି । ଗୁଣର ଏହି ଆଦର ଓ ପ୍ରତିଭାର ଏହି ସମ୍ମାନ ଦେଖି ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ, ହୋଇଅଛି ।

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ଆଜନ୍ମ କବି, ଓ ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟ ବଳରୁ ଉଚ୍ଚଅଙ୍ଗର ଇଂରାଜୀ ସାହିତ୍ୟ, ପ୍ରଭୃତି ପଢ଼ି ବିଦୂଷୀ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଅତି ଶୈଶବରେ ଓ ବାଲ୍ୟରେ ଏ ଏହାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ କର୍ମସ୍ଥାନ ବ୍ରହ୍ମଦେଶରେ ବାସକରିବା ସମୟରେ ଏ ଆପଣାର ମନ୍ତ୍ରୁ-ଖଷରେ ନିଜ ପ୍ରବୃତ୍ତିରେ କବିତା ଲେଖନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କାବ୍ୟଚର୍ଚ୍ଚାରେ କେତେବେଳେ ହେଲେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଉତ୍ସାହ ପାଇନାହାନ୍ତି । ନିଜର ଚେଷ୍ଟାରେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣହୋଇ କଟକ ମେଡ଼ିକେଲ ସ୍କୁଲରେ ଡାକ୍ତରି ଶିଖିଥିଲେ ଓ ସେହି ସମୟରେ ପ୍ରତିଶ୍ରେଣୀର ପରୀକ୍ଷାରେ ପ୍ରଥମସ୍ଥାନ ଅଧିକାରକରି ଅନେକ ପୁରସ୍କାର ଓ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-ପଦକ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ । ଏବେ ଏ କାମ କରନ୍ତି—ଚିକିତ୍ସା-ବିଭାଗରେ, କିନ୍ତୁ ସାହିତ୍ୟର ଆଲୋଚନା ଓ କବିତା ଲେଖିବା ଜୀବନର ଭୂଷଣ ସ୍ୱରୂପ ରହିଅଛି । ଏକଆଡ଼େ ଦକ୍ଷତା ସହିତ ଚିକିତ୍ସା ବିଭାଗର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରୁଅଛନ୍ତି, ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ସ୍ୱଭାବ ସିଦ୍ଧ ଆକର୍ଷଣରୁ ଅତି ମନୋହର କବିତା ରଚନା କରୁଅଛନ୍ତି । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କବିଙ୍କର ଯେଉଁ କେତେଖଣ୍ଡି ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ, ଯଥା :—ଭ୍ରାନ୍ତି, ଅଞ୍ଜଳି, ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ, ପରଶମଣି, କାଳୀବୋହୂ, ନିଅରୁଣ୍ଡୀ ଓ ଅର୍ଚ୍ଚନା ।

ଏହାଙ୍କର ଯେଉଁ ସକଳଗଦ୍ୟ ରଚନା ଧର୍ମପ୍ରାଣତାର ସୂଚନାକରେ ତହିଁରୁ କେତୋଟି ବଙ୍ଗଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି । ଏହାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟିକ ଭବିଷ୍ୟତ ଅତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ମୁଁ ମନେକରେ, ଏ ନିଜର ବିଶିଷ୍ଟତାରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବେ ଓ ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟ ଗୌରବେ ତାହାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅଳଂକାର ଚିରଦିନପାଇଁ ଧାରଣ କରିବ ।

ଆଶୀର୍ବାଦକରେ, କବି ଚିରମସ୍ତ ଦୀର୍ଘ ଜୀବନରେ ଉତ୍କଳବାସୀଙ୍କି ଆନନ୍ଦିତ ଓ ଧନ୍ୟକରି ନିଜେ ଧନ୍ୟ ହୁଅନ୍ତୁ ।

କଲିକତା,
ତା ୨୨ରିଖ ଫେବୃଆରୀ ୧୯୨୭ } ଶ୍ରୀ ବିଜୟଚନ୍ଦ୍ର ମଜୁମଦାର ।

ଭୂମିକା

ମୋହର ପ୍ରଣୀତ ଗଦ୍ୟ ଓ ପଦ୍ୟ ପୁସ୍ତକମାନ ଉତ୍କଳର ସୁଧୀବୃନ୍ଦଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ସମାଦୃତ ହେଉଥିବାରୁ ମୁଁ ସାହସୀ ହୋଇ ଏ ପୁସ୍ତକ ଖଣ୍ଡିକ ପ୍ରକାଶ କଲି । ପୁସ୍ତକାନ୍ତର୍ଗତ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ପଦ୍ୟ ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟ, ମୁକୁର, ପ୍ରଦୀପ ଇତ୍ୟାଦି ପତ୍ରିକା-ମାନଙ୍କରେ ସମ୍ପାଦକମାନଙ୍କର ଆନୁକୂଲ୍ୟ ବଶତଃ ସ୍ଥାନପାଇ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କରେ ଏକାଧିକଥର ସମାଲୋଚିତ ଓ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଅଛି ।

ପୁସ୍ତକଟିର ଚାରୋଟି ଅଧ୍ୟାୟ—'ବିଲ୍ୱଦଳ', 'ଦୂର୍ବାଦଳ', 'ଚମ୍ପାଦଳ', 'ଶତଦଳ' ରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟକ ପଦ୍ୟମାନ ସନ୍ନିବିଷ୍ଟ କରି **ଅର୍ଚ୍ଚନା** ନାମରେ ପ୍ରକାଶ କଲି । ସହୃଦୟ ପାଠକ ପାଠିକାମାନେ ଦୟାବହି ଥରେ ଆମୂଳ ପାଠ କଲେ ମୋହର ସମସ୍ତ ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ଜ୍ଞାନ କରିବି ।

ପୂଜନୀୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ବି. ଏଲ୍. ଓ ବି. ଇ. ମହୋଦୟଙ୍କର ଚେଷ୍ଟା ଓ ଯତ୍ନଦ୍ୱାରା ଏଥିର କେତେକ କବିତାସ୍ୱର, ତାଳ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ କୃତଜ୍ଞତା ସ୍ୱୀକାର କରୁଅଛି ।

କଟକ, ବିନୀତା

ତା ୮ ରିଖ ଫେବ୍ରୁଏରୀ, ୧୯୨୭ ମସିହା । ପ୍ରଣେତ୍ରୀ

ପ୍ରାର୍ଥନା

କାହୁଁ ପାଇବ ସେ ମୋହନୀ
କ ଯେନ ମୋହିବ ମେଦନୀ ।
କାହୁଁ ପାଇବ ସେ ଅମୃତ ଭାଷା,
କିଏ ପୂରାଇବ ମୋ' ଦୀନ ଆଶା,
ଝରିବ ଝର୍ଝର ସଙ୍ଗୀତ ନିର୍ଝର,
ଆକୁଳି' ସକଳ ଅବନୀ ;
ନୀରବ ନିରାଶଲେଖନୀ—
ଅମୃସ ମୂକେ ମୋ' ନାହିଁ ସେ ଗୀତ,
ଶୁଣି ଯା' ଜଗତ ହେବ ମୋହିତ,
ତବ ଶ୍ରୀ-ଚରଣ-କରୁଣା-ଝରଣା-
କୃପା କଣାଟିକ କାମନା,
ନ ହେବ ଯେସନେ ବମନା,
ଶୁଣା ନାହିଁ କାହିଁ ଊଣା ଦୟାପଣ,
ତେଣୁ ଜଣାଏ ଏ ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଓଁ

ଉତ୍ସର୍ଗ

--o÷o--

ଉତ୍କଳର ଜାତୀୟ କବି

ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟରେ ନବଯୁଗର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ

ସ୍ୱନାମ ଧନ୍ୟ କବିବର

୰ ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କର

ପବିତ୍ର ନାମର ସ୍ମୃତିରେ ଭକ୍ତି-ଚନ୍ଦନ-ପୂତ କ୍ଷୁଦ୍ର

ବିଲ୍ୱଦଳ

ସାଦରେ ଅର୍ପିତ ହେଲା ।

କଟକ,

ତା ୮ ଇଖ ଫେବ୍ରୁଏରୀ, ୧୯୨୭ ମସିହା ।

ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ।

ଅର୍ଚ୍ଚନା ।

କବିବର ୰ ରାଧାନାଥ ରାୟ ବାହାଦୁରଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶେ —

୧

କ୍ଷୁଦ୍ର ମୁହିଁ, ହୀନ ମୁହିଁ, ଦେବ ଅରଚନେ
କି ଦେଇ ଆସିବି ଭାଳେ ବିଷାଦିତ ମନେ ।
କେ କେତେ ମୁକୁତା ମାଳା, ହୀରକ ହିରଣ୍ୟ
ଅଣାଇ ପୂଜିଲେ ପଦ ପଙ୍କଜ ବରେଣ୍ୟ ।
ଉତ୍କଳର କବିବର ! ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ରାଟ !
ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଥିବ ଥାଟ ।
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଧୂପ ଧୂନା ସହ ଭକ୍ତିଭରେ
ପୂଜିବେ ଉତ୍କଳୀ କବିବରଙ୍କୁ ଆଦରେ ।
ଉତ୍କଳ, ଉତ୍କଳ ବୋଲି କେ ଚିହ୍ନନ୍ତା କାହିଁ
ଅମର ତୂଳିକା ଯଦି ନ ଥା'ନ୍ତା ରଙ୍ଗାଇ ।
ଅମର ଜନନୀ-ରାଣୀ ଆଲେଖ୍ୟ ଅମୂଲ୍ୟ,
ତିଳୋତ୍ତମା ମନୋରମା, ଅପୂର୍ବ, ଅତୁଲ୍ୟ ।
ବିଚିତ୍ର ବିବିଧ ବର୍ଣ୍ଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତି ପତ୍ର,
କବିତା କି କାରୁକଳା, ଅବା ଶୋଭା ଛତ୍ର,
କୁବେର-ଭଣ୍ଡାର-ଶିରୀ-ମାଣିକ୍ୟ ମଞ୍ଜୁଷା,
ନନ୍ଦନ-ମନ୍ଦାର-ମାଳା-ମଞ୍ଜୁ ପୁଷ୍ପଭୂଷା ।
ଉତ୍କଳ ଭାରତୀ ପୂତ ଭବନ ଶୋଭନ
ଅମର କବିତା-କୁଞ୍ଜ ଲୀଳା ଉପବନ ।
ଶାରଳା ଶ୍ରୀକର-ବୀଣା-ଲଳିତ ରାଗିଣୀ
କଳ-କୋକିଳ କଳିଙ୍ଗ-କାନନ-ଗଞ୍ଜିଣୀ ।

୨

ଚିଲିକା, ମହେନ୍ଦ୍ର, ମାଲ୍ୟଗିରି, ମେଘାସନ
ତବ ପ୍ରଭାବେ ଲଭିଲେ ଗୌରବ ଆସନ ।
ଉତ୍କଳର ଗିରି, ବଣ, ନଦୀ, ନିର୍ଝରିଣୀ,
ଦଣ୍ଡ ପାଟ ବନ ବିଲ ହ୍ରଦ ପୁଷ୍କରିଣୀ,
ଚିହ୍ନିଲେ ସରବେ ତବ କବିତା ପ୍ରସାଦେ,
ପୂର୍ବ ପୁରୁଷର କୀର୍ତ୍ତି ସ୍ମରିଲେ ଆହ୍ଲାଦେ ।
ଶତତୀର୍ଥ ପୁଣ୍ୟପୀଠ ମନ୍ଦିର ଦେଉଳୀ
ଅଙ୍କିତ ଆଲେଖ୍ୟ ସର ନବରଙ୍ଗେ ଝଲି ।
ଯା' ଯେନ ଉତ୍କଳ ଗର୍ବ ଗୌରବ ଜଗତେ
କହ କେ ରଚିଛୁ ଦେବ ! ସୁନ୍ଦର ଏମନ୍ତେ ।
ଉତ୍କଳର କାଳିଦାସ ! କବିକୁଳ ମଣି !
ଶୋଣିତେ ସ୍ପନ୍ଦିତ ଯେତେ ଉତ୍କଳ ଧମନୀ,
ଯେତେ ଦେହ ଧରେ ପୂତ ଉତ୍କଳ ଅନ୍ତର,
ସଭିଏ ପୂଜିବେ ପାଦ ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତର ।

୩

ଉତ୍କଳର ରାଧାନାଥ, କବି-କୀର୍ତ୍ତିମାନ !
ସ୍ୱଦେଶ ବିଦେଶ ଚିର ପୂଜିତ ମହାନ !
କିପରି ଭରସି ତବ ସିଂହାସନ କତି
ଆଣିବି ମୋ' ଉପହାର ତୁଚ୍ଛ ବେଲପତ୍ରି ।
ମାଣିକ୍ୟ ରତନ ଯହିଁ ଶୋଭଇ ଯତନେ
କ୍ଷୁଦ୍ର 'ବନ୍ୟଦଳ' ତହିଁ ଦେବି ମୁଁ କେସନେ ।
ଏତିକି ଭରସା ମହାଦେବ ପୂଜା ଯହିଁ
କବିକୁଳ-ଦେବ ପୂଜା ଯୋଗ୍ୟ କି ନୁହଇ ।
ଅଯୋଗ୍ୟ ହେଲେହେଁ ଲଭି ଶ୍ରୀପାଦ ପରଶ

ବଲ୍ଦଳ ।

ବଶଜବ ଚିରଦିନ ସୁନ୍ଦର ସରସ ।
ଢାଳିଦଅ କୃପା ବିନ୍ଦୁ ବର୍ଷି ଦେବାସନେ
କବିତା ଶାମୁକା ଖୋଳୁ ମୁକୁତା ରତନେ ।
ପଙ୍କିଳ-ସଲିଳେ ପଦ୍ମ ପିଇ ରବିକର
ପୀୟୂଷ ସୁହାସେ ମୋହେ ଯଥା ଚରାଚର ।
ଓଛ ଚରଣ ଶରଣେ ମୋର କ୍ଷୁଦ୍ର ମନ
ସୁଧୀଜନ ଲେଖନୀ ଦନେ ହେବ ସୁଧାସମ ।

ଗୁଣମୁଗ୍ଧା,

ତା ୮ । ୨ । ୧୭ ।　　　　କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ ।

(ନବବର୍ଷ--୧୩୩୧)

ସ୍ୱାଗତ !

୧— ସ୍ୱାଗତ ! ସ୍ୱାଗତ ! ନବବର୍ଷ ଏ ଭୁବନେ
ତବ ସ୍ନେହ ସମ୍ଭାଷଣ ବୈଶାଖ ପ୍ରଥମେ ।
ଡାକଇ ସିନ୍ଦୂର ମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ୱାଗତ ! ସ୍ୱାଗତ !
କାକ, କୋକିଳ, ମଇନା, ହଳଦ ବସନ୍ତ;
ଘନ ପଲ୍ଲବିତ ଡାଳେ,
ଚମ୍ପା-ଚୂତ ଅନ୍ତରାଳେ,
ପନସ ପୁନାଗ ବନେ ; ବଟ ବଟପିରେ,
କମ୍ପିତ ପଲ୍ଲବ ତରଙ୍ଗିତ କଳଗିରେ ।

୨—ସ୍ୱାଗତ ! ସ୍ୱାଗତ ! ନବବର୍ଷ ଏ ଭୁବନେ
ଦରିଦ୍ର କୁଟୀରେ ରମ୍ୟ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ସଦନେ,
କାହିଁ ଷୋଡ଼ଶୋପଚାର,
କାହିଁ ତୁଚ୍ଛା ଅଶ୍ରୁସାର,
କାହିଁ ହରଷ-ହିଲ୍ଲୋଳେ ସୁହାସ ଲହରେ,
କାହିଁ ଅର୍ଦ୍ଧ ଅନଶନେ ଛିନ୍ନ ବସନରେ,
କାହିଁ ଉତ୍ସବ ଆମୋଦ ମଧୁର ବାଜଣା,
କାହିଁ ଗମ୍ଭୀର ବିଷାଦ କରୁଣ କାନ୍ଦଣା ।
ପ୍ରାଣ ଭେଦ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ,
କାହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରେମୋଚ୍ଛ୍ୱାସ,
ଯୁଗଳ ମିଳନେ ଶୁଭ, ନିଷ୍ଠୁର ବିରହେ,
ମିଶି ଆଲିଙ୍ଗନେ ଅବା ଅମିଶି କଳହେ ।

୩— ସ୍ୱାଗତ ! ସ୍ୱାଗତ ! ନବବର୍ଷ ଏ ଭୁବନେ
ତବ ସ୍ନେହ ସମ୍ଭାଷଣ ବୈଶାଖ ପ୍ରଥମେ,
ଅବହିତ ଅବନୀ କି ତପସ୍ୟା ସାଧନେ
ପାଳିବ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କ୍ଲେଶ ଅସହ୍ୟ ସହନେ ।

ରୁକ୍ଷ ବକ୍ଷ ହେବ ଧନ୍ୟ,
ଦହିବ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଖର,
ନାଶିବ କଲୁଷରାଶି ସାରା ବରଷର;
ଆଦ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର ତପସ୍ୟା କି ନବୃତ୍ତି ପଥର ।

୪—ସ୍ୱାଗତ ! ସ୍ୱାଗତ ! ନବବର୍ଷ ଏ ଭୁବନେ,
ବାର୍ଷିକ ଅତିଥି ମମ ଦୀନ ନିକେତନେ ;
କିବା ଦେବ ଉପହାର
ନାହିଁ ଷୋଳଉପଚାର,
ଦେବ ମାତ୍ର ଯା' ସୁଲଭ ଉତ୍କଳ ଭୁବନେ,
କୁଟୀରେ, ପ୍ରାସାଦେ, ଗିରି, ବନେ, ଉପବନେ;
ହେଉ ସରସ, ନୀରସ, ନାହିଁ କ୍ଷୋଭ ତହିଁ
ମୋ ଜନମ ଭୂମି ଦ୍ରବ୍ୟେ ମୁଁ ସ୍ନେହ ବହଇ ;
ତହୁଁ ବଳି ପ୍ରିୟତର,
ସୁପବିତ୍ର ମନୋହର,
ନାହିଁ କିଛି ନିଃସଂସାରେ ମୋ' ଆଖି ଆଗରେ,
ତା' ବିନା କି ଦେବ ତବ ପଙ୍କଜ ପୟରେ ।

୫— ଓଡ଼ିଆର ଘରେ ଘରେ ଆଜି ଯେ ଆନନ୍ଦ
ସେ ଶୁଭ ଆନନ୍ଦେ ତବ ବନ୍ଦିବ ଶ୍ରୀପଦ
ପକ୍ୱ ଶ୍ରୀଫଳ ରସାଳେ,
ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମଲ୍ଲିକାମାଳେ,
ତଗର, ତୁଳସୀ ଦଳେ, କରବୀରହାରେ,
ପାଟଳି, କାମିନୀ, କାଠ ରଙ୍ଗିଣୀ, ମନ୍ଦାରେ ।

୬—ପବନ ଚଞ୍ଚଳ ମୂଳେ ପଲ୍ଲୀ-ବାଳାକୁଳ
ସଜାଡ଼ି ଦେଲେଣି ଆମ୍ର ଆତପ ତଣ୍ଡୁଳ ।
ପେଡ଼ିରେ ଚନ୍ଦନ ଘଷି
ଥାଳୀରେ ଦେଲେ ପରଷି

ନୈବେଦ୍ୟ ମଧୁର ଶକ୍ତୁ ଶର୍କରା ମିଶ୍ରିତ
ଧୂପ ପାତ୍ରେ ଧୂମ ଧୂନାଗନ୍ଧେ ସୁରଭିତ ।
ବାଳକ ବାଳିକା ମତ୍ତା ହରଷେ ମୋହିତ
ଅଙ୍ଗ ସୁଗନ୍ଧିତ ଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ ଚର୍ଚ୍ଚିତ,
ପିଇ ବେଲ ପଣା ସୁଖେ
ବୁଲନ୍ତି ପବନ ମୁଖେ;
ଶୁଭ୍ରମଲ୍ଲିମାଳ ଗଳେ ମୃଦୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ,
ହସିତ ବଦନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରମା ବିମ୍ବିତ ।

୭—ମଧୁର ମୁରଲୀ ତାନେ ଦୂରେ ଧେନୁଦଳ
ଆସିଲେଣି ଦ୍ୱିପ୍ରହରେ ଗ୍ରାମ ବଟତଳ,
ଗୋପ ବାଳକ ହରଷେ
ସଙ୍ଗୀ ସଙ୍ଗେ ଖେଳି ବସେ,
କେ ଶିଶୁ ବୁଲଇ ସୁଖେ ପ୍ରଜାପତି ଧରି
କେ ଉଚ୍ଚେ ଡାକଇ ସୁଧା-ସୁସ୍ୱର ଲହରୀ ।

୮—ସ୍ୱାଗତ ! ସ୍ୱାଗତ ! ନବ ବର୍ଷ ଏ ଭୁବନେ
ତବ ସ୍ନେହ ସମ୍ଭାଷଣ ବୈଶାଖ ପ୍ରଥମେ !
ସ୍ନେହ କହିବ କପର
ଆକୁଳ ପିପାସା ଧରି,
କଣ୍ଠାଗତ ପ୍ରାଣ ମୋର ତପ୍ତ ଝଞ୍ଜା ବାୟୁ
ଜଗତେ ସଞ୍ଚରି ପରି ହରି ନଏ ଆୟୁ ।

ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ଆସେ ଖରା ଜନମାଏ ବଟି,
ଧୂଳି ଉଡ଼ି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାଣ୍ଡ ଶୁଖେ ଫୁଲ କଢ଼ି,
ଶୁଷ୍କ ଆଜି ଝର ସରଃ,
କୃଶ ନଦୀ କଳେବର,
ଘନ ଘର୍ମ୍ମ ବାରି ଝରି ବିକଳ ଶରୀର,
ଜଳ ଜଳ କହି ପ୍ରାଣୀ ଆକୁଳ ଅଧୀର ।

୯—ଉଷ୍ଣଶ୍ୱାସେ ମହିଷୀଏ ଧାଇଁଲେ ହରଡ
ବନାନ୍ତ ବାପୀରେ ବପୁ ବୁଡ଼ାଇ ସ୍ୱେଦତ,
ସତେ ଖଣ୍ଡ ମେଘ ଦଳ
ଘୋଡ଼ାଇଲା ନୀଳ ଜଳ !
କାଳ ବଇଶାଖ ନଭେଃ ଆସିଲା ଗରଜ
ଝାଡ଼ିଲା ଶିଳାବୃଷ୍ଟି ଆତଙ୍କ ସରଜ,
ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଖରତର
ପଥଶ୍ରାନ୍ତ ଆର୍ତ୍ତ ନର
ଘନ ଅଶ୍ୱତ୍ଥମୂଳେ ସେ ବସଇ କାତରେ,
ହସଇ ପ୍ରକୃତି ରାଣୀ ପୁଣି କ୍ଷଣପରେ ।

୧୦—ହସଇ ହରତ କୁଞ୍ଜ ଶଗଡବାଟୁଆ,
ଚଷା ଚଷିଲଣି ଭୂଇଁ ଭଲି ଧାନ ରୁଆ,
ବରଷିଲା ପିତ୍ତପାଣି
ଧାନ ବୁଣା ମନ ଜାଣି—
ଝିଁ, ଝିଁ, ନାଦେ ନିନାଦିତ କ୍ଷେତ୍ର, ବନଭୂମି,
ଉଡ଼ଇ ଖଣ୍ଡିଆଭୂତ ଭୈରବେ ନିଃସ୍ୱନ ।
ଗଗନ, ପବନ ଗ୍ରାସି
ଉଡ଼େ ଧୂଳି ରାଶି ରାଶି,
ଝଡ଼ ପଡ଼େ ଶୁଷ୍କ ପତ୍ର, କୁସୁମ, ମଞ୍ଜରୀ,
କର୍ଷିତ ମୃତ୍ତିକା ଗନ୍ଧ ସମୀରେ ସଞ୍ଚରି ।

୧୧—ଫଳଭରେ ନତ ଲଙ୍କା ଆମ୍ବ ଜନ୍ଦାଖାଇ,]
କେନ୍ଦୁ ପଲ୍ଲବପଙ୍କଜ ରଖିଛୁ ଫୁଟାଇ,
ଗଇଶ ଶିରୀଷ ଶୋଭା,
କ୍ଷୀର କୋଳି ମନୋଲୋଭା,'
ବଟ ସୁଶୋଭିତ ରଙ୍ଗ ଫଳ ମଣିମାଳେ
ପୀତ ପକ୍ୱଫଳ ଗୁଚ୍ଛା ନରକୋଳିଡାଳେ !

ଜମ୍ବୁ, କଇଥ, ତେନ୍ତୁଳି,
ଫଳ ପେଣ୍ଠା ପଡ଼େ ଝୁଲି,
ଶୋଭାଞ୍ଜନ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରମ୍ଭା, ମାନସ ରଞ୍ଜନ
ସଜାଡ଼ିଛନ୍ତି ନଦୀପଠା ଗୃହସ୍ଥ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ।

୧୨—ସ୍ୱାଗତ ! ସ୍ୱାଗତ ! ନବବର୍ଷ ଏ ଭୁବନେ,
ତବ ସ୍ନେହ ସମ୍ଭାଷଣ ବୈଶାଖ ପ୍ରଥମେ,
ସ୍ନେହ କି ଦୁଃଖର ସାଥୀ
ବଢ଼େ ଦନ ଛୁଟେ ରାତ,
ବେଳୁଁ ବେଳୁଁ ସୂର୍ଯ୍ୟକର ହେଲଣି ପ୍ରଖର,
ଘୋର ସନ୍ତାପ ସୂଚନା ଦେଲଣି ଏଥର ।
ଜଳି ଉଠିଲଣି ଦାବ ଦହନ ଗହନେ,
କାତର ପଶୁଏ ଆଶୁ ପ୍ରାଣ ବିସର୍ଜ୍ଜନେ ;
ପାଠ ଲୁକ୍ଳେ ଶିକାରୀ
ପ୍ରାଣ ହରେ ଶର ମାରି,
ତୃଷା କାତର କୁରଙ୍ଗ କୋମଳ ଶାବକ,
ଧିକ ତୁ ମାନବ ଗର୍ବ ଧରଣୀ ଶାସକ ।

୧୩—ଜଳେ ବେଣାବନେ ବହ୍ନି କରାଳ ମୂରତ,
ପୂର୍ଣ୍ଣ ତୋୟା ପୟସ୍ୱିନୀ କରେ ତଳେ ଚତ,
ବକ୍ଷେ ତା’ କରୁଣା ବାର
ନ ପାରେ କ୍ଷଣେ ନବାର,
ମରମ ବଦାର ଭୀମ ମରଣ ଯାତନା
ଦଗଧ ସହସ୍ର ଜୀବ କ୍ରୂର କଦର୍ଥନା ।
ଉଠେ ଘୋର ହାହାକାର
କର୍ମେ ନଭେ ଦଗବାର,
ପବନ ପରଶେ ଅଗ୍ନି ବଢ଼େ ଶତଶିଖା,
ଅବନୀର ଏ କି ଦୁଃଖ ଭୀଷଣ ପରୀକ୍ଷା ।

୧୪—ମେଲ ଜିହ୍ବା ଶ୍ୱାନକୁଳ ଗ୍ରାମ ବୃକ୍ଷ ମୂଳେ,
'ଜଳଦେ ଜଳଦେ' ଡାକେ ଚାତକ ଆକୁଳେ,
ବୃକ୍ଷରୁ ଛିଡ଼ି ବାଦୁଡ଼ି
ସ୍ରୋତ ଜଳେ ମରେ ବୁଡ଼ି,
ଶୁଖେ ଶ୍ୟାମ 'ଦୂର୍ବାଦଳ' ଫାଟଇ ଠାଙ୍ଗର,
ପ୍ରାଣ ସଂହାରୀ ନିଦାଘ କିବା ଭୟଙ୍କର ।

୧୫—ସ୍ୱାଗତ ! ସ୍ୱାଗତ ! ବନ୍ଧୁ କହିବ କପର
ଆସିଲୁ କି କ୍ଷଣେ ରୁଦ୍ର ରୌଦ୍ର ସଙ୍ଗେ ଧରି,
ଚିର ସଙ୍ଗୀ ମାନବର ଦୁଃଖ କି ଜୀବନେ
ଦୁଃଖ ବିନା ସୁଖ କାହିଁ କହୁ କି ମଉନେ,
ଶତ୍ରୁର ଚୁମ୍ବନ ବିଷ,
ମିତ୍ର ପ୍ରହାର ଆଶିଷ,
କ୍ଳେଶ ଶେଷେ ସୁଖରଶ୍ମି ଉଦୟ ନିଶ୍ଚୟ,
ଦାରୁଣ ନିଦାଘ ଅନ୍ତେ ବରଷା ସମୟ ।

୧୬—ବରଷା ଆଶାରେ ବସି ରହିଛି ଧରଣୀ
ବନ୍ଧୁ କରୁଣା ଆସାର ମୋ ଧାନ ମାଗୁଣି ।
ନିଦାଘ ତପତ ଖରା
ମାରବେ ସହିଣ ଧରା,
ହସିବ ଶ୍ୟାମଳସୁଖେ ବରଷା ବାସରେ,
ଶୀତଳିବ ଆତ୍ମା ମୋର ପ୍ରଭୁ ପ୍ରସାଦରେ ।
ଏ ଜୀବନ ଖରା ଶେଷେ
ଆନନ୍ଦ ମଧୁର ଦେଶେ
ସ୍ନେହ ମୋହନ ସୁବେଶେ ଶୋଭିବ ସୁନ୍ଦର,
ଲଭିବି କି ପୁରସ୍କାର ଚରଣ ପୁଷ୍କର ।

(ସ୍ବ ୧୩୩୨—ବୈଶାଖ)

ଉତ୍କଳ ବନ୍ଦନା ।

କୋଟି କଣ୍ଠି ମୁକ୍ତାମାଳିନୀ,
କାନ୍ତ କମଳା କଳାକୁଶଳା ଶାନ୍ତଶାଳିନୀ । ଧ୍ରୁ —

୧

କୋଟିସୁତ ସ୍ନେହଶୀଳା,
କୋଟି ତୀର୍ଥ ସ୍ୱର୍ଗ ଲୀଳା-,
ରତ୍ନଦ୍ୱାର ତପୋସ୍ଥଳା,
ସିନ୍ଧୁ ଧୌତ ପୁଣ୍ୟବେଳା,
ନୀଳାଚଳ-ଚିଲିକା-ପ୍ଲାବିନୀ—
—ଶକ୍ତି, ମୁକ୍ତି, ଭକ୍ତିଦାନେ, ଭକ୍ତପାଳିନୀ ।

୨

ତାଳ ତମାଳ ତାଳୀମାଳା,
ଶତ ତଟିନୀ ପୂତ ସଲିଳା,
କାବ୍ୟକୁଞ୍ଜ କଳକୋକିଳା,
ପୂଜିତପାଦ, ଭଞ୍ଜ ଶାରଳା ।
ଶୁଭଗୀତ ସୁଧା ସ୍ୟନ୍ଦିନୀ,
ବିଶ୍ୱ ବନ୍ଦନ, ଚିତ୍ତ ନନ୍ଦନ, ନୟନ ହ୍ଲାଦିନୀ ।

୩

ବିଶାଳ ଶୈଳ ବିପିନ ମାଳୀ,
କେଦାର କାନ୍ତ ପକ୍ୱଶାଳୀ,
କାନନ ଫୁଲ୍ଲ ପ୍ରସୂନାଞ୍ଚଳି,
ଦୃପ୍ତ ପକ୍ଷୀ କଳ କାକଳି,
ରତ୍ନ ଜ୍ୟୋତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାନନା,
ଚୂଆ ଚନ୍ଦନ କର୍ପୂର ମୃଗମଦ ମୋହିନୀ ।

୪

ଅନଙ୍ଗ, ଯଯାତି, ଐର ଜନନୀ,
ବୀର ରୁଧିର ସିକ୍ତ ଅବନୀ,
ବିଦ୍ୟାଧର୍ମ ମୋକ୍ଷ ମେଦିନୀ,
ଶୂଦ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣେ ସାମ୍ୟ ବାଦିନୀ,
ଜାତିଭେଦ-ବନ୍ଧ ଭଞ୍ଜିନୀ,
ନିଖିଳ ଭାରତ ଭକତ ଚରଣ ରେଣୁ ରଞ୍ଜିନୀ ।

(୫)

ଜୟ, ଜୟ, ବୀର ବରେଣ୍ୟ !
ଜୟ ଭକତ ଚିତ୍ତ-ଶରଣ୍ୟ !
ଜୟ ଧନ୍ୟେ ! ଜୟ ପୁଣ୍ୟେ !
କୋଟି ସନ୍ତାନ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣେ !
ସର୍ବଶୁଭ ଶାନ୍ତି ଦାୟିନୀ,
ଚିତ୍ତ କାମନା କଳିତ ଲଳିତ ଚରଣନଳିନୀ ।

କି ଗୀତ ଗାଇବି   କା'ଚିତ୍ତ ମୋହିବି
ଆଜି ଏ ବିଜନେ ବସି,
ସ୍ୱରରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠ   ଜଡ଼ ମୋ' ରସନା,
ସ୍ୱର ବିସୋରୁଛି ବଂଶୀ । ଧ୍ରୁ—
ମରମେ ମର୍ମ୍ମର ଉଠେ ତୀବ୍ରବ୍ୟଥା,
ଲୁଚେଜ ନତଶିର ସ୍ମୃତ ଶତ କଥା,
ଭାଇ ଭାଇ ମଧ୍ୟେ   ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ ରହି
ବୋଲିଛୁଁ କଳିଙ୍ଗ ନାମେ ଘନମସି । ୧ ।
ନାହିଁ ପୂର୍ବତେଜ ଗରିମା, ମହିମା,
ଘେରିଛି ସରବେ ଅମାର କାଳିମା,
ଅଶ୍ରୁ କାତର   ଆଖିପତା ଭାର
କାନ୍ଦୁଛି କବାଟ କୋଣେ ଲୁଚିବସି । ୨ ।

ନ ବଳସେ ଆଉ ଓଡ଼ିଆର ତରୀ
ଘନ ନୀଳ ନୀର ଚିଲିକା ଲହରୀ,
ଧଳାପାଲ ତୋଳି   ନ ଖେଳେ ସେ ଦୋଳି
ନଆଣେ ରତନ ପାରିବାରେ ପଶି । ୩ ।
ଜାଭା, ବାଲି, ଲଙ୍କା, ବୋର୍ଣ୍ଣିଅ ବିଜୟ
ଭୁଲିଣ ଗଲାଣି ଓଡ଼ିଆ ତନୟ,
ହର୍ଷ ହୁଲାହୁଳି   ବନ୍ଦାପନା ଥାଳି
ନଦଏ ସାଧବ ବୋହୂ ପରଶି । ୪ ।
ଆଜି ଏ ଶ୍ମଶାନ ଶ୍ୱାନ ଶିବା ସ୍ଥାନ,
ନାହିଁ ଦେଶପ୍ରେମ ଆତ୍ମବଳିଦାନ,
ବିପନ୍ନ ବେଦନ   ବିପନ୍ନ ଜୀବନ
କି ଗୀତ ଗାଇବ ତନ୍ତ୍ରୀ ଉଚ୍ଛ୍ୱସି । ୫ ।

ଦେଖ ବିଶ୍ୱ ଆସ   ଆହ୍ୱାନେ ଦ୍ୱାରେ
ରୁଦ୍ର ଗମ୍ଭୀର ବିଶାଳ ମୂର୍ତ୍ତି !
ଉଠ ହେ ଉତ୍କଳ   ଉଠ ହେ ଉତ୍କଳ
ଜାଗୁ ଜୀବନେ ନବୀନ ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି !
ବାଜେ ଘନ ଘନ ଶୃଙ୍ଗ ବେଣୁ
ଚମକେ ସ୍ୱନେ ଧରଣୀ-ରେଣୁ,
ପବନେ ପର୍ବତେ   ସମୁଦ୍ର ସୈକତେ,
ଶୁଭଇ ସଙ୍ଗୀତ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କୀର୍ତ୍ତି ।
ନଦୀମାନ ଜଳ ଲହରୀମାନେ
ନାଚେ ନବୋଲ୍ଲାସ ତାଳେ ତାଳେ,
ଗିରି-ତରୁ-ଶ୍ରେଣୀ   କୁସୁମ ବେଣୀ—
ସଞ୍ଚରେ ସୌରଭେ ବିଶ୍ୱ-ପ୍ରୀତି ।

ଜଡ଼ତା ଆଳସ୍ୟ ଫିଙ୍ଗ ହେ ଦୂରେ
ଉଠ ହେ କର୍ମୀ ଉଠ ହେ ଶୂରେ !
ଦେଖ ଅଦୂରେ   ଆକାଶ-ବକ୍ଷେ
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ତବ ଅତୀତ ସ୍ମୃତି ।
ଉଠ ଉଠ ଉତ୍କଳ ! ଜାଗୁ ଜୀବନେ
ନବୀନ ଆନନ୍ଦ ନବୀନ ଧୃତି ।

ଇମନ୍ ପୂରବୀ—ଏକତାଲା ।

ବନ୍ଦ ମାତା ପଦେରେ ।
ଆସ ଭାଇ ଭଗ୍ନି ! ହୋଇ ଏକପ୍ରାଣ,
ଭୁଲ ହିନ୍ଦୁ ଜୈନ ବୌଦ୍ଧ ମୁସଲମାନ,
ଭାରତ ସନ୍ତାନ ନୋହୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ,
ମାଁ ଦୁଃଖିନୀ ତବ ଏକରେ । ୧ ।
ଏକଦେଶେ ବାସ ଏକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଆଶ,
ଏକ ପ୍ରେମଭକ୍ତି କରମ ବିଶ୍ୱାସ,
ଏକ ସୁଖ ଦୁଃଖ ଏକ ଶାନ୍ତି ମୋକ୍ଷ,
ମାଁ ଦୁଃଖିନୀ ତବ ଏକରେ । ୨ ।
ନୀଚ ସ୍ୱାର୍ଥେ କିପାଁ ଦଳି ଭାଇ-ପ୍ରାଣ
କ୍ଷୁଣ୍ଣ କର ତବ ଜନନୀ ସମ୍ମାନ,
କର କଳୁଷିତ ଭାଇର ଶୋଣିତେ,
ମାଁ ଦୁଃଖିନୀ ତବ ଏକରେ । ୩ ।
ଏକତା ମଙ୍ଗଳ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚେ ଗାଇ,
କୋଳେ ଭେଦାଭେଦ କର ଭାଇ ଭାଇ,
କେ ମିତ୍ର ଅମିତ୍ର, ଏ ଭୂମି ପବିତ୍ର,
ତିଂଶ କୋଟି ପଗ୍ର ଏକତରେ । ୩ ।

ଭୈରବୀ କଓ୍ୱାଲି ।

ଜୟ ହେ ଉତ୍କଳ ରାଣି (ମା !)
ବୀର କେଶରୀ-ଶ୍ରେଣୀ-ଲୀଳା-ବନଭୂମି,
କରାଳ-କୃପାଣ-ପାଣି ।
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ତୁ ପରମ ତୀର୍ଥ,
ଭକତ ମନୋରଥ-ବିଧାୟିନୀ ମନୋହାରୀ,
ନୀଳଉର୍ମ୍ମି ଚୁମ୍ବେ-ଚରଣତଳ,
ତୋ ନୀଳାଚଳେ ଆସୀନ ଚକ୍ରଧାରୀ ।
କନକକିରୀଟ-ଭାରତ ଭୂମି—
କାନ୍ତ ରତନ ମାଁ ଗୋ !
ଗଙ୍ଗା ଗୋଦାବରୀ, ତୋ' ବସନ ଅଞ୍ଚଳ
ମହାନଦୀ ମୁକୁତାମାଳୀ ।
ପ୍ରେମ ସୁବିଶାଳ କରୁଣା କୋମଳ କୋଳେ,
ଧରିଛୁ କୋଟି କୋଟି ପ୍ରାଣୀ,
ଅମୃତ ସ୍ତନ ଦାନେ, ପାଳିଛୁ ସନ୍ତାନେ,
କେତେ କବି, ବୀର, ଗୁଣୀ ଜ୍ଞାନୀ ।

କର୍ମ୍ମ ମୋହର ପ୍ରେମମନ୍ତ୍ର,
କର୍ମ୍ମ ମୋ' ଧର୍ମ୍ମ ଦୀକ୍ଷା;
କର୍ମ୍ମ ଲକ୍ଷ୍ୟ, କର୍ମ୍ମ ମୋକ୍ଷ,
କର୍ମ୍ମ ପରମ ଶିକ୍ଷା ।
ବସିବ ହରଷେ ଦୀନ ଦୁଆଁରେ,
କାନ୍ଦିବ ତା' ଦୁଃଖ ଘନ ଅନ୍ଧାରେ,
ଢାଳିବ ପ୍ରାଣ ବିଶ୍ୱସେବାରେ,
ଆସୁ ବିପଦ ପରୀକ୍ଷା;

ପରଲାଗି ମୋର ଜୀବନ ଦେବାର
ନିତ୍ୟ କରିବ ଶିକ୍ଷା;
ଭିକାରୀ ବେଶେ ମୁଁ ବିଶ୍ୱବଜାରେ
ମାଗିବ ଆନର ଭିକ୍ଷା ।
ଆନେ ଦାନେ ମୋର ପରମ ତୃପ୍ତି,
ଆନ ଆନନ୍ଦେ ମୁଁ ଲଭିବି ଶାନ୍ତି,
ଆନର ବନ୍ଧନ ମୋଚନ ମୋହର,
ଚିର ବାଞ୍ଛିତ ମୁକ୍ତି ।

ଭାରତ ! ଭାରତ ! କିପାଁ ହୋଇଲୁ ଦୀନ
ଛଅ କୋଟି ମାନବକୁ କରିଲୁ ହୀନ ।
ଛଅକୋଟି ନରନାରୀ, ପଶୁଠୁ ହୀନ ବପୁର
ବକ୍ଷେ ଶାସ୍ତ୍ର-ଛୁରୀମାର, ହେଲୁ ତୁ କ୍ଷୀଣ । ୧ ।
ଦିନେ ମନେ ନ ସୁମର, ପୁରୁବ ଗୌରବ ଶିଖା
ବୃଥା ଅହଙ୍କାରେ ପୂର—ଶରୀର ଶୀର୍ଣ୍ଣ । ୨ ।
ଶୋଭା ସରିଲା ତୋ' ଦେହୁଁ ଠେଲିଲୁ ସନ୍ତାନ ସ୍ନେହୁଁ,
ନିଜ ପରିବାର ସୁତେ କଲୁରୁ ଭିନ୍ନ । ୩ ।
ଯେନ ମାଁ ଯେନ ମାଁ ଆଜ ଭେଦଭାବ ଦୂରେ ଠେଲ
ତୋହର ସନ୍ତାନ ହୋଲେ ଆମ୍ଭେ କି ହୀନ ? ୩ ।

ଉଠ ହେ ଓଡ଼ିଆ, ଉଠ ହେ ଓଡ଼ିଆ ଉଠ ହେ ଓଡ଼ିଆ ବନ୍ଧୁନ ।
ଗାଏ ମହୋଦଧି, ଗାଏ ମହାନଦୀ, ଗାଏ କାଠଯୋଡ଼ି-ଜୀବନ ।—
ଗଞ୍ଜାମ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ବାଲେଶ୍ୱର ସଙ୍ଗେ,
ଗଡ଼ଜାତବାସୀ ବସ ଆସି ରଙ୍ଗେ,
ଅଙ୍କେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି, ଭାଇ ଭାଇ ଭୁଲି ଭେଦ ଭାବ ବନ୍ଧନ । ୧ ।

କଳା-କାବ୍ୟ-ଶିଳ୍ପ-ଖଣି ଏ ଉତ୍କଳ,
ନିସର୍ଗ କମଳା ଲୀଳା ଶତଦଳ,
ଆଜି ସେ ବିକଳ, ଆଜି ହୀନବଳ, ଅଛି କି ନା ଅଛି ଜୀବନ ।୨।
ଯହିଁ ଗଜପତି ଯେ ଦେଶ ଭୂପତି,
ଯେ ଦେଶ ଦେବତା ବିରଜା, ଶ୍ରୀପତି,
ଅତୁଳ କୀରତି, ସେହି ବୀରଜାତି, କପାଇଁ ନିର୍ଜୀବ ଭଗନ । ୩ ।
ବିଖ୍ୟାତ ଭାରତେ ତବ ଦେଶ ଯଶଃ,
ତୁମେ ପୁଣି ଜଡ଼ ଅଜ୍ଞାନ, ଅଳସ ।
ନ ଝରେ କି ଲୁହ ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଲୋଚନେ, ହଜିଛି କି ହୃଦସ୍ପନ୍ଦନ । ୪ ।

ଇମନ୍—କଓ୍ୱାଲି

ଜାଗ ଘରେ ଘରେ   ପ୍ରସ୍ତର ଗମ୍ଭୀରେ
ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରାଣେ (ଆଜି) ନବ ଜାଗରଣ,
ଶ୍ୱେତ ଖଦଡ଼ ପୂତ   ବସନ ଶୋଭିତ
ନିଖିଳ ଉତ୍କଳ ନିକେତନ ।
ଏକତା ଉତ୍କଳ ମୁକତି-ନିଦାନ
ବୁଝ ଜ୍ଞାନେ, ଧ୍ୟାନେ ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ,
ଅଳସ ବିଳାସ—   ବ୍ୟସନ ଲାଳସା
ଦିଅ ଦିଅ ଦୂରେ ବିସର୍ଜ୍ଜନ । ୧ ।

ନୀଳାଚଳ ଚୂଳେ ଉଡ଼ୁ ସେ କେତନ
ଏକାମ୍ର କାନନେ ଶୁଭ୍ର ଶଙ୍ଖସ୍ୱନ,
ଚିଲିକା କଲ୍ଲୋଳେ   ହୁଳହୁଳି ଛଳେ,
ହେଉ ମହାମନ୍ତ୍ର ଉଦ୍‌ବୋଧନ । ୨ ।

ଭାରତ ଭାରତୀ ପୁଣ୍ୟ ଗୀତ ଗାଇ,
ମୋଟ ଖଦଡ଼ ଚିର ସାଜ ସାଜ ଭାଇ,

ଉତ୍କଳ କମଳା-   ମନ୍ଦରେ ଯତନେ
ସଞ୍ଚି ରତ୍ନମଣି ଆଭରଣ । ୩ ।
ଦେଶ ଦରିଦ୍ରତା ଦୂରେ ଯାଉ ଲୁଚି,
ଆସୁ ଦେଶ ପ୍ରାଣେ ସୁମତି ସୁରୁଚି,
ଜାତିଭେଦ ବନ୍ଧ   ଛେଦ ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ
ହେଉ ତ୍ରିଂଶକୋଟି ସମ୍ମିଳନ ।

ଶୁମୂରେ ତର ଦୁଃଖୀ ଜଣାଣ
ନ ଶୁଣିବ କହେ ଜଗତ ଗଣ ।
ଜୀବନ୍ତ ମରଣେ ମରିଲୁଣି ଆମ୍ଭେ
କେବେ ଲଭିବୁଁ ଏ ଦୁଃଖରୁ ତ୍ରାଣ,
କେତେ ସହିବ ହେ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣ;
ବିଶାଳ ବିଶ୍ୱେ   ଚିରନିଃସ୍ୱ ଏବେ
ନାହିଁ ଗଣନେ ସେ ପୂରୁବ ଠାଣ ।
ଆମ୍ଭ ଦୁଃଖ ଦେଖି ଫାଟେ ପାଷାଣ ।୪
ଗ୍ରାମ ଗ୍ରାମ ଆସି ହେଲା ଶମଶାନ,
ବସା କଲେ ସର୍ପ ଶୃଗାଳ ଶ୍ୱାନ,
ନଈବଣି ମାଡ଼ି—   ଘରଦ୍ୱାର ବୁଡ଼ି—
ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲେ ମାତା ସନ୍ତାନ । ୬ ।
ଓଡିଆ ଅଙ୍ଗରୁ ଛାଡ଼ିଲା ଶିରୀ,
ମ୍ୟାଲେରିଆ ଜ୍ୱର ଦେଲାଣି ଘାରି,
ତାପ ସନ୍ନିପାତ, ବିକାର ବିଷାଦ
ଜୀବନ ସଙ୍ଗାଳି ଲୁଉନାଉନ । ୩ ।
ପଖାଳ ଭାତକୁ ନ ମିଳେ ଲୁଣ
ତପତ ସାଥିକୁ ନାହିଁ ତଅଣ,

ଘୋରୁ ହେଲେ ହଡ଼ା   ଲୋକେ ହେଲେ ମଡ଼ା
ସାର, କୁଲିଗିର ଗୃହା ବଗିଚୁ କାମ ।—

ସାର, କୁଲିଗିର ଗୃହା ବଗିଚୁ କାମ ।—

କହରେ ଧୀର ଦକ୍ଷିଣା ପବନ
ମଲ୍ଲି କୁଞ୍ଜେ କୁଞ୍ଜେ ଫୁଲ ପୁଞ୍ଜେ ପୁଞ୍ଜେ ଗାଉ କି ଗୀତ ମନମୋହନ ।
ନବଆଶା କଥା ଅଛୁ କି କହୁ,
ଚର ଅମାନଶା ଅବା ସରଛୁ,
ନବରବି ଆଶେ   ଗୃହିଁକୁ ବିଶ୍ୱାସେ
ନବ ଜାଗରଣ ଦେଖୁ ସ୍ୱପନ ?
ଗୃର ଭିନ୍ନ ଦେଶେ ରହିଲୁ ଛିନ୍ନ
ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଜଗତେ ହୀନ,
ଧନମାନେ ବଳୀ   ପାଦେ ଦେଲେ ଦଳି
ଅଙ୍ଗ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଅସ୍ଥି ଭଗନ ।
କୋଣାର୍କ କନକ ଶିଖା ସରିଲା,
ଦୁଃଖେ ଚିଲିକାର ବକ୍ଷ ଶୁଖିଲା,
ତନୁ ଚର୍ମସାର   କଙ୍କାଳ ମାତର
ମଉଳିଲା ମାତା ପଦ୍ମ ବଦନ ।
ବନ୍ଧୁଜନ ଏବେ ହେଲଣି ଆସି
ସହି ନ ପାରୁଁ ଏ କଷଣ ରାଶି
ବନ୍ଧ ଘରେ ଘରେ   ପ୍ରଗୃର ଗମ୍ଭୀରେ
“ଉଠ ହେ ଓଡ଼ିଆ ଉଠ ବହନ !”

ଆଉ କିପାଁ ଅଛ ଶୋଇ ! ଉଠ ହେ ବହନ
ପୂର୍ବଦିଶେ ଦେଖ ଛବି ତପନ ମୋହନ !
ଉଠ ହେ ବହନ !

ଦିନେ ଦିନେ ଗଲ ଦିନ, ସମାଜ ସଦା ସ୍ୱାଧୀନ,
ନିଜେ ତ ରହିଛ କ୍ଷୀଣ, ନାହିଁକି ଚେତନ ।
ଆଜି ନବ ଜାଗରଣେ, ସର୍ବ ଭାରତ ସନ୍ତାନେ
ଉଠିଲେଣି ନବ ପ୍ରାଣେ, ତୁମ୍ଭେ ଅଚେତନ ।
ଉଠ ହେ ଉତ୍କଳ ବୀରେ, ଉଠ ହେ ସାହସଭରେ,
ବହୁଦୁଃଖଭାର ଶିରେ, ସାଧ ଦେଶ ତ୍ରାଣ ।
ଉଠ ବାଳକ ଯୁବକ, ଉଠ ହେ ପ୍ରବୀଣ ପକ୍ୱ
ଉଠ ହେ ଯୁବତୀ ବାଳା, ଶୁଣି ଏ ଆହ୍ୱାନ ।
ଡାକୁଛି ଉତ୍କଳ ଆଜି, ହୃଦେ ତା'ର ଦେହ ତେଜ
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପଦ୍ମର ପୂଜି ଲଭ ହେ କଲ୍ୟାଣ ।
ଦେଶର ଦଶର ହିତେ, ବାନ୍ଧାର ହେ ପ୍ରେମ ଚିତ୍ତେ
ପରମ ସେବକ ବ୍ରତେ ସମର୍ପ ଜୀବନ ।—

ଜୟ ମା ଜନନୀ,
ଜନମଭୂମି !
ଜୟ ମା ଶିର ଗଗନ ଚୁମ୍ବି !
ଆନନ୍ଦମୟୀ ତୋ ହିରଣ୍ୟ ଚକ୍ଷନ୍ତ,
ଫୁଲ୍ଲ ପ୍ରସୂନ-ଶୋଭା ପରନ୍ତ,
ଚନ୍ତ ଉତ୍ପଳ-ବିଳାସିନୀ ।
ଘୂରୁ ଚିଲିକା-ଊର୍ମି ମାଳିକା
ମଲ୍ଲିକା କୁଞ୍ଜ ବାସିନୀ ।
ଶତ ଗଡଜାତ ଲୀଳା ବିହାର,
ଶୋଭେ ବାରବାଟି ଚଉଦୁଆର,
ତାମ୍ର-ଲିପ୍ତ-ବୋଇତ-ବାହୀ
ଝୁଲିଥିଲେ ବୀର ଅନୁକାମୀ ।

ବୋର୍ଣ୍ଣିଓ ବାଲି ଜାଭା ଲଙ୍କା
ବାଜଥିଲା ତହିଁ ସମର ଡଙ୍କା,
ଘଣ୍ଟି-କଳିଙ୍ଗ ଜଗତ ଶଙ୍କା,
ଦେଖ ସିନ୍ଧୁବାହିନୀ ।

ଇମନ୍ କଲ୍ୟାଣ ଏକତାଳ ।

ଙ୍କ ବାଣୀ ସମୀର   କରୁଛି ପ୍ରଚୁର
କମ୍ପାଇ କୁସୁମ ଗନ୍ଧ
ଝରେ ଝର ଝର   ସଙ୍ଗୀତ ନିର୍ଝର
ଗଗନେ ପବନେ ବାଜ ।
କାନେ କାନେ କଏ କଳ୍ପଗଳ୍ପ କଥା
କହାଁ ଘର ଜାତି ପୋତ ଅଛ ମଥା,
କହାଁ ଏ ଘୃଣା   କହାଁ ଏ ଜଡ଼ତା
ବାହାର ହେବ ବିଶ୍ୱେ ଆଜ ।
ପ୍ରାଚୀଦିଗେ ଫୁଟେ ନବୀନ କିରଣ
ନବୀନ ଉଛୁଳେ ନବଜାଗରଣ
ଜୀବନ ଚେତନା   ବାଜେ ରୁଣୁ ଝୁଣୁ
ଶୁଣ ଶୁଣ କର୍ଣ୍ଣେ ଆଜ ।
ଅମ୍ବରୁ ଅମୀୟ ଆନନ୍ଦ ବଦନେ
ଓହ୍ଲାଏ କି ଶକ୍ତି ସହିତା ବାହନେ
ଦେଖ ଜଳେ ସ୍ଥଳେ   ଶକ୍ତି ଲୀଳା ଖେଳା
ଉଠ ଉଠ ନିଦ୍ରା ତ୍ୟଜ ।
ଉଠ ହେ ଉତ୍କଳ କୁମାର କୁମାରୀ
ତୁମ ଲାଗି ବିଶ୍ୱ ଖୋଲିଣି ଦ୍ୱାର,
ଅଛି ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ   ଆକାଶେ ବତାସେ
ଉଠ ଉଠ କର୍ମେ ସାଜ ।

ମାଲ୍ୟବନ୍ତ ମେଘାସନ ମହେନ୍ଦ୍ର ଭୂଷା
କନକ ରବି ଚୁମ୍ବନେ ଆଲିଙ୍ଗେ ଉଷା ।
କୋଟି କୁସୁମ ସୁବାସ ଶିଖିଧାରଣୀ,
ଶତ-ସରିତ-ଅମୃତେ ତୃଷା ବାରଣୀ,
କବି ବୀର ଭକ୍ତ ବୁଧ ସାଧୁ ଜନନୀ,
ଯତନେ, ରତନ ରାଜି ସଞ୍ଚା ମଞ୍ଜୁଷା ।
ମଞ୍ଜୁଳ ମନ୍ଦିର ମାଳେ ମହୀମୋହନା,
ଧରମ, କରମ ଜ୍ଞାନେ ଶିଳ୍ପେ ଶୋଭନା,
ଜନମିଥିଲେ ତୋ କୋଳେ ବୀର ଲଳନା,
ପୂତ ପାଦପଦ୍ମ ପ୍ରେମ ହେମ ପୀୟୂଷା ।

ଆଜି ନବ ଜୀବନେ !

ଜାଗିଛି ଅବଶ ତନୁ ନବ-ଶକ୍ତି ସାଧନେ ।
ଉଠିଛି ଆଜି କି ଫୁଟି ଆଶା ବନେ ଫୁଲ କୋଟି,
ପଞ୍ଚମେ କୋକିଳ ରଟି ଗାଉଛି ନବ ତାନେ ।
ଚେତନ ଆସାର ଭରି କାସାରେ ଫୁଟିଛି ତୋଷ,
ନବ ତାମରସ ହେରି ନବ ରବି ଗଗନେ ।
ଭୁଜେ ଭୁଜେ ନବ ଶକ୍ତି, ହୃଦେ ହୃଦେ ନବ ଭକ୍ତି
ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ନବ ପ୍ରୀତି ଜାଗିଛି ଏ ସୁକ୍ଷଣେ ।
ପ୍ରେମର ମିଳନ ଧର୍ମ୍ମ, ଶାନ୍ତି ପ୍ରୀତି ପୂତ ମର୍ମ୍ମ,
ପ୍ରେମ ଭକ୍ତି କର୍ମ୍ମ ଯୁକ୍ତି ଜାଗେ ଆଜି ପରାଣେ ।
ଆସ ତେବେ ଭାଇ ଭାଇ ଭେଦ ଭାବ ଭୁଲିଯାଇ,
ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ମିଳିବା ହେ ପ୍ରେମ ପୂତ ମିଳନେ ।

ଆଜ ଗାଇବ,   ଆଜ ଗାଇବ,
କଳିଙ୍ଗ ମାତାର ଜୟ ।
ଆଜ ଉଠିବ,   ଆଜ ଉଠିବ
ତେଜ ମୋ' ଜଡ଼ତା ଭୟ ।
ନୁହେଁ ମୁହିଁ ହୀନ   ନୁହେଁ ମୁହିଁ ଦୀନ
ନୁହେଁ ଆଧୁନିକ,   ନୁହେଁ ଅର୍ବାଚୀନ,
ଶୋଣିତେ ଶାରତ୍ୱ   ବହେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ,
ପାଇ ନାହିଁ ତାହା ଲୟ ।
ଚିର ଗୁହା ମାନ   ମୂକ ସାକ୍ଷୀ ମୋର,
ମୁଁ ଆର୍ଯ୍ୟ ସନ୍ତାନ   ନୁହେଁ ମୁଁ ବର୍ବର
ଯାଉ ଅବସାଦ   ଯାଉ ମୋ' ବିଷାଦ,
ଉଠିବି ଗାଇ ମୁଁ ଜୟ
ମାତା କଳିଙ୍ଗର ଜୟ ।
ଐର ଖାରବେଳ,   ସିଂହ ଗଜପତି
ନବକୋଟି ବର୍ଗେଶ୍ୱର   ଯା' ଭୂପତି,
ସେ ତ ମୋର ଜାତି   ମୁଁ କି ହୀନ ଅତି
ମୁଁ ଯେ ଶୂର ତେଜୋମୟ
ଉଠିବି ଗାଇ ମୁଁ ଜୟ ।
ମାତା କଳିଙ୍ଗର ଜୟ ।

ବଶ୍ୱବାସୀ-ଅଙ୍ଗନେ ।

ରଙ୍ଗେ ଭଙ୍ଗେ ଆସେ ଉତ୍କଳ —
ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ଗୁରୁ-ଚରଣେ ।
ଦେଖେ ୨ ତାର ବମଳ ଶୋଭା,
ବସନେ ଭୂଷଣେ ମୋହନ ପ୍ରଭା.

ବର୍ଷେ ନୟନେ ନନ୍ଦନ-ହର୍ଷ
ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା-ସ୍ଫୁରଣେ ।
ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ ଲାବଣ୍ୟ ଲୀଳା,
କର୍ମ୍ମ, ଶକ୍ତି, ଭକ୍ତି ଖେଳା,
ମୁକ୍ତି ପାଦପଦ୍ମ-ତଳେ
ଯୁକ୍ତି-ଦିବ୍ୟ-ଚୁମ୍ବନେ ।
ବରାଭୟବର କର ଯୁଗଳେ
ବକ୍ଷେ ସ୍ନେହ ପ୍ରୀତି ସୁଧା ଉଚ୍ଛୁଳେ
ଆନନ୍ଦ ବାଣୀ ରମ୍ୟାଧରେ ଜାଗେ ଜୀବନେ ଜୀବନେ ।

(ମୁଁ) ନ ଜାଣେ ଧରମ କରମ କିଛି ହେ
ଜାଣେ ମାତ୍ର ତୋର ସେବା—
ଜାଣେ ମାତ୍ର ତୋର ପଦ୍ମର ପଙ୍କଜେ
ପ୍ରାଣ ଆତ୍ମା ବଳି ଦେବା ।
ମୋର ଦେହ ଯେନ ରଚିବ ତୋ' ପୂଜା—
ତୁ ମୋହର ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଦୁର୍ଗା ଦଶଭୁଜା—
ତୁ ପଦ୍ମଆସନା-ବାଣୀ-ବୀଣାପାଣି
ଗଙ୍ଗା ଗୋଦାବରୀ ଯମୁନା ରେବା ।
ତୁ ମୋ ଗଣ୍ଠିଧନ ଟଳ ମୋତିହାର
ତୁ ନନ୍ଦନବନ ମୋହନ ମନ୍ଦାର
ତୁ ମଳୟ ଶୈଳ ସୁରଭି ଚନ୍ଦନ,
ମୋ' ଗର୍ବ ତୋ ପଦ କିଙ୍କର ହେବା ।

କେବେ ଆସିବ ହେ ଜୀବନ ଚେତନା
ଉତ୍କଳ, ତୋ'ସ୍ପନ୍ଦ-ରହିତ ହୃଦେ,

କେବେ ଏକ କୋଟି ଏକ କଣ୍ଠ ସ୍ୱରେ
ଗାଇବେ ତୋ ସ୍ତବ ସଙ୍ଗୀତ ମୁଦେ ।
ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଭ୍ରାନ୍ତ ଭାବ ବରଜିବ,
ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ହିଂସା ଦ୍ୱେଷ ଅନ୍ତରେ ହଜିବ,
ପରସ୍ପର ପାଇଁ ବେଦନା ବାଜିବ
କେବେ ପରସ୍ପର ଅନ୍ତରେ ।
ଏକ ପ୍ରେମ ଡୋରେ ବନ୍ଧା ହେବେ ସବୁ,
ଏକ ପୂଜା ବେଦୀ ଏକ ହେବେ ପ୍ରଭୁ,
ଏକର ଆନନ୍ଦେ ଆନ ମହାସୁଖୀ,
ଯୁକତ ଏକତା ମନ୍ତ୍ରରେ

ଉଠ ୨ ହେ ଉତ୍କଳ ! ଉଠ ହେ ବୀର !
ଉଠ ହେ ଦେଶ ସେବକ ! ହେ ଜ୍ଞାନୀ ଧୀର !
ଉଠ ହେ ମାତୃଭୂମି ନାମ ମହାମନ୍ତ୍ରେ,
ସ୍ୱଦେଶ ହିତ ବାଜୁ ହୃଦ-ତନ୍ତ୍ରେ ୨,
ଉଠ ହେ ଗରବେ ଉଠ ହେ ଆଜି,
ଉଠ ହେ ଧର୍ମ-ବର୍ମେ ସାଜି,
କର୍ମ ତବ ମୁକ୍ତି ମୋକ୍ଷ
ଶକ୍ତି ସାଧନ ଲକ୍ଷ ହେ !
ଉତ୍କଳ ମାତା ତବ ପୁଣ୍ୟତୀର୍ଥ
ତବ ପୁଣ୍ୟ-ସ୍ୱପ୍ନ ତାର ବିଶାଳ ବକ୍ଷ;
ତାର ପାଦପଦ୍ମତଳେ ତବ ଆଶ,
ତାର ଭାଷା ତବ ପ୍ରଶସ୍ତ ପାଶ,
ତାର ସନ୍ତାନ ତବ ସହୋଦର
ହେଉ ସେ ସଦା ହେଉ ଫଂକର ।

ମା ମୋର କାନ୍ଦିଁ ଗୋ ମା ମୋର କାନ୍ଦି
କେଉଁ କୋଣେ ବସି କାନ୍ଦଇ ଗୋ ।
କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି ବିଷାଦେ ଜନନୀ ରାଣୀ,
ବିକଳେ ତେଣୁ ମୋ' ନେତ୍ରୁ ବହେ ପାଣି,
ମା ଦୁଃଖ ଦର୍ଶନେ ନ କାନ୍ଦିବ କେହୁ
ଏପରି ସନ୍ତାନ ନାହିଁ ହେ । ୧ ।
ଖାଇବାକୁ ନାହିଁ ଘରେ ମୋଟ ଦାନା,
ପିନ୍ଧିବାକୁ ଖଣ୍ଡେ ନାହିଁ ଛିଣ୍ଡା କନା,
ଘୁରୁଛନ୍ତି ଆମର ଦିବସ ରଜନୀ
ପର ଦୁଆରକୁ ଚାହିଁ ହେ । ୨ ।
ମିଳୁ ନାହିଁ ଆଉ ମୂଲିଆକୁ ମୂଲ,
ପେଟ ଭୋକେ ପ୍ରାଣ ହେଲାଣି ଆକୁଳ,
କେତେ କାଳ ବଳ ସହିବୁଁ ଜୀବନେ
କହ ଭାଇ କାହାପାଇଁ ହେ । ୩ ।
ଆସ ଅଣ୍ଟାଭିଡ଼ି ଲାଗିବା କରମେ,
ବସିବା କପାଇଁ ମଉନେ ସରମେ,
ଖେଳିବା କପାଳେ ମା' ଥିବ ଅନ୍ତ୍ରମେ
ମା ଦେବେ ଜଗତସାଇଁ ହେ । ୪ ।

ଭିତର ବାହାର ଶ୍ରୀମହାପ୍ରସାଦ
ବିଶ୍ୱ-ସଖା ଅଙ୍ଗନେ,
ଆଣ ଆଣ ଟାଣି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚଣ୍ଡାଳେ
ପବିତ୍ର ପ୍ରେମାଲିଙ୍ଗନେ । ଧ୍ରୁ ।
ଉତ୍କଳ ରୁ ଦୂର ହେଉ ବିଦ୍ୱେଷ,
ଜାତି ଭେଦ-ଭଙ୍ଗୀ ରୁ ମହାପବିତ୍ର,

ତୋ' ସ୍ନେହ ଅଞ୍ଚଳେ ନାହିଁ ବ୍ୟବଧାନ,
ବିସ୍ତାରିତ ବିଶ୍ୱ-ଧାରଣେ ।
ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲ୍ମାନ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ଜୈନ,
ନାହିଁ ଭିନ୍ନ ଭାବ, ନାହିଁ ସ୍ନେହେ ଦୈନ୍ୟ,
ସରବେ ସନ୍ତାନ ତୋ' ଆଦରେ ମାତଃ
ତୋହର ଯତନେ ପାଳନେ । ୧ ।

ତୋର ଅନ୍ନ ଜଳ ତୋର ଫୁଲ ଫଳ,
ତୋ' ଶ୍ୟାମଳ କୋଳ ସବୁରି ସମ୍ବଳ,
ତୋର ନଦୀ ମାରେ ତୋର ସିନ୍ଧୁତୀରେ,
ତୋର ଗିରି ତୋର କାନନେ ।
ହାତ ଧରି ଧରି ପ୍ରେମେ କୋଳାକୋଳି,
ବସିବେ ତୋହର ସନ୍ତାନ ମଣ୍ଡଳୀ,
ଆଣି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଥାଳି ଦେବୁକି ଗୋ ଢାଳି,
ମାତୃସ୍ନେହ ଅନ୍ନ-ବ୍ୟଞ୍ଜନେ । ୨ ।

ବ୍ୟଜନିବ ଆସି ମଳୟ ମାରୁତ ,
ଉଚ୍ଛୁଳିବ ବନେ ବନେ ପିକ ରୁତ,
ଭକ୍ତ ପ୍ରୀତି- ସ୍ଫୁଟ ଶରତ-ବସନ୍ତ
ଉହ୍ଲାଇବେ ତୋର ଗଗନେ ।
ତୋ' ଗୋଲାପଗନ୍ଧେ ଶେଫାଳି ସୌରଭେ,
କରମ, ଶକତି ମିଶିବ ଗୌରବେ,
ବିଶ୍ୱ-ସଭାଜନେ ଦେଖି ମୁଗ୍ଧମନେ
ନମିବେକି ପଦ ବନ୍ଦନେ । ୩ ।

କପାଇଁ କାନ୍ଦଣ   ଆକୁଳେ ଜନନୀ
କରି ନ ପାରିଲି ସେବା ଗୋ,
କପାଇଁ ନିନ୍ଦଣ   କରମକୁ ମୋର
ହୋଇବି ମୁଁ ଯାହା ହେବା ଗୋ ।
ଊଣା ନୁହେ ମୋର ଶକତି ଭକତି,
ତୋ ଲାଗି ବନ୍ଧନ ସେ ମୋର ମୁକତି
ବସି ତୋ ପଦ୍ମରେ   ପୂଜିବି ଆଦରେ
ବହିବି ଯା ବହି ନେବା ଗୋ ।
ପର ପୀଡ଼ା ଦୁଃଖ ବହିବି ମୁଁ ଶିରେ,
ସହିବି ଗ୍ରୀଷମ ବରଷା ଶିଶିରେ,
ଯୋଡ଼ି ପ୍ରାଣ ମୋର   ଆସୁ ଦୁଃଖ ଘୋର
ଦେବି ଜଗତେ ଯା ଦେବା ଗୋ ।

ଭାଇ ଭାଇ ବୋଲି କେବେ ମୁଁ ଡାକିବି
ତୋହର ସକଳ ସନ୍ତାନେ,
ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ମୋର କୋଳେ ଆଲିଙ୍ଗିବି
ଦୁର୍ବଳ ଅଧମ ଅଜ୍ଞାନେ ।
ଊଣା ଯେ ମୋ'ଠାରୁ ନୁହେ ସେତ ସାନ,
ନଥାଉ ତାହାର ଧନ ସନମାନ,
ହେଉ ସେ ଚଣ୍ଡାଳ,   ଜଗତ ଜଞ୍ଜାଳ,
ଜାଗିବ ସ୍ନେହ ମୋ' ପରାଣେ ।
ସେତ ତୋ' ସନ୍ତାନ ତୋ' ଶୋଣିତବିନ୍ଦୁ,
ହେଉ ମୁସଲ୍ମାନ ଶିଖ ଜୈନ ହିନ୍ଦୁ,
ସେ ମୋହର ଭାଇ,   ଜାତି ତାର ନାହିଁ,
ସେ ମୋହର ପ୍ରିୟ ଭୁବନେ ।

ଇମନ୍ କଲ୍ୟାଣ— ଏକତାଲ୍

ଏ ଶୁଭ ଯୋଗରେ ଏପୁଣ୍ୟ ବାସରେ ଦେଶସୁସନ୍ତାନ ଯାର,
ଉଠ ହେ ସରବେ ବରଜ ବିଳାସ, ହେ ଦେଶ ସେବକ ଜ୍ଞାନୀ ଧୀର ।
ମନ୍ଦରେ ତବ ମୋହନ ଛନ୍ଦେ ପୁଣ୍ୟମନ୍ତ୍ର ଝଙ୍କାର
ଉଠ ଉତ୍କଳ ଉଠ ଉତ୍କଳ ପାହିଲା ଅନ୍ଧାର । ୧ ।
ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଆନନ୍ଦେ, ଉତ୍କଳପଦ୍ମ ବଦନ ତପନ ଦର୍ଶନେ,
ସିକ୍ତ-କୁସୁମ ହର୍ଷେ ଉଲ୍ଲସେ, ଶୁଭ୍ର ଶିଶିର ସୁଧା ବର୍ଷଣେ,
ଗମ୍ଭୀରେ ଘୋଷେ ସାଗର ଊର୍ମ୍ମି ପୁଣ୍ୟମନ୍ତ୍ର ଝଙ୍କାର,
ଉଠ ଉତ୍କଳ ଉଠ ଉତ୍କଳ ପାହିଲା ଅନ୍ଧାର ।
ଯେତେ ନରନାରୀ ଅର୍ଚ୍ଚ ସର୍ବେ ମୁକ୍ତମନ୍ତ୍ର ସୁମହାନ,
ପବିତ୍ର ହସ୍ତରଚିତ ବସନେ ବେଶେ ଲଭହେ ଉନ୍ନତ ସ୍ଥାନ ।
ଦୈନ୍ୟ ଦୁଃଖ ହରବ ହେଲେ ପୁଣ୍ୟମନ୍ତ୍ର ଝଙ୍କାର
ଉଠ ଉତ୍କଳ ଉଠ ଉତ୍କଳ ପାହିଲା ଅନ୍ଧାର ।

ଭୈରବୀ — କାଓ୍ୱାଲି

ଉତ୍କଳ ରାଣି ! ଭାରତ-ମଣି !
କୋଟି କଳିତ-କଳା ଲଳିତ ଝଣି ।
କଣ୍ଠ ସୁହାସିନୀ, ସୁମଧୁର ଭାଷିଣୀ
ଜନମନ ତୋଷିଣୀ ମୋହିନୀ ରେ
ସାଗର ଚୁମ୍ବିତ ପୁଷ୍ପ-କରମ୍ବିତ,
କୋଣାର୍କ-କାରୁ-ରୁରୁ ଅଙ୍ଗିନୀରେ ।
ଗୁଞ୍ଜିତ ଭ୍ରମର, କୁଞ୍ଜ ସୁରଙ୍ଗିଣୀ
ଚଳିତ ଚଳନ୍ତା ତରଙ୍ଗିଣୀ ରେ ।
ଭବଦୁଃଖ ବାରିଣୀ ତାପ-ଜନ୍ମ-ତାରିଣୀ,
ଶୋଭିତା ବ୍ରାହ୍ମଣୀ-ବୈତରଣୀ ରେ ।

ଦ୍ରବତା ବିଳାସିନୀ   ଏକାମ୍ର-ଆମୋଦିନୀ
ଉତ୍କଳ ମଞ୍ଜୁଳ ବେଶିନୀ ରେ ।
ଚୂତ ତମାଳିନୀ   ଶୈଳେଶ-ମାଳିନୀ,
ଗହନ ଘନ ମୋହନ କେଶିନୀ ରେ ।

କାହାକୁ ଡାକୁଛୁ ଆକୁଳେ ଜନନୀ,
କଏସେ ତୋ' ଧୀର ସନ୍ତାନ,
ହୋଇ ଆଗୁସାର   ପ୍ରାଣ ବଳିମନ୍ତ୍ରେ
ବଞ୍ଚାଇବ ତୋର ପରାଣ ।
ତେଜିବ ତୋ'ଲାଗି ସବୁ ସୁଖ ଆଶା,
ତୋ' ପଦପଙ୍କଜ ଚିର ପ୍ରତିଆଶା,
ତୁ ମୁକ୍ତି ତାହାର   ଅର୍ଘ୍ୟ ଭକ୍ତିହାର
ତୁ ସାଧନ ଧନ ମହାନ ।
ଜପି ନାମ ତୋର ଯାପିବ ଜୀବନ,
ମୋଟ କନ୍ଥା ତୋର କୋମଳ ବସନ,
ତୋର ମୋଟଭାତ,   ଦୁଃଖ ଦୈନ୍ୟାଘାତ,
ମଣିବ ସୁଖ ସେ ପ୍ରଧାନ ।
କାହିଁ ସେ ସନ୍ତାନ ସୁଶୀଳ ଚରିତ୍ର,
କାହିଁ ସେ ଉତ୍କଳୀ ମହତ ପବିତ୍ର,
ହେବୁଁ କେଉଁଦିନ   ତୋ' ସେବା ଭଜନ
ଆମେତ ଅଳସ ଅଜ୍ଞାନ ।
ଯଯାତି, ଅନଙ୍ଗ, ପୁରୁଷ ଉତ୍ତମ,
ଦେଶେ ଜନ୍ମି ଆଜି ହେଲୁ ନରାଧମ,
ଦେଖି ତୋ' ବିକଳ   ବସିଛୁଁ ଅଚଳ,
ଏହିକି ବିଧାତା ବିଧାନ ।

ବନ୍ଦ ମାତା ଚରଣେ ।
ଉଠ ହେ ଭଗିନୀ ଭାଇ ଉଠ ନବପରାଣେ ।
ଆସିଛି ଆହ୍ୱାନ ଆଜ, କପାଁ ରୁହ କାନ ବୁଜ,
ବିଳାସ ଲାଳସେ ମଜ୍ଜି କପାଁ ଅଛ ଶୟନେ ?
ବହେ ଓଡ଼ିଆ ଶୋଣିତ, ତବ ଧମନୀରେ ଭ୍ରାତଃ ।
ସ୍ମର ତୁମ୍ଭେ ଆର୍ଯ୍ୟସୁତ ଉଠ ଉଠ ବହନେ ।
ଉଠ ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜ, ଦେଶହିତେ ପ୍ରାଣ ତେଜ
ଉଠାଅ ଦୁର୍ବଳେ ଆଜ, ଉଦାର ଦେଶ ପ୍ରେମେ ।
ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ଭେଦଜ୍ଞାନ ଭୁଲ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲ୍ମାନ
ଉତ୍କଳି ! ସରବେ ଲାଗ ଦେଶହିତ ସାଧନେ ।

ଜୟ ଜୟ ଉତ୍କଳ !
ନାହିଁ କି ହିତୈଷୀ ଜଣେ ପ୍ରାଣ ଦେବ ସେ ହେଳେ ?
ସ୍ୱଦେଶ ଯାନ ସୁତର, ନୟନରୁ ବହେ ନୀର
ନାହିଁ କାହିଁ କର୍ମବୀର, ବାକ୍ୟ ବୀର ସକଳେ ।
ହେଲୁ କି ଓଡ଼ିଆ ହୀନ ଭୁଲିଲୁ କି ଦେଶ ପ୍ରେମ
ସ୍ୱାର୍ଥ ଅର୍ଥ ଚିନ୍ତା ଯେନ ବୁଡ଼ି ଗଲୁ କି ଖେଳେ ?
ଭୁଲିଲୁ ପୂରୁବ କୀର୍ତ୍ତି, ପୂର୍ବ ପୁରୁଷର ଖ୍ୟାତି
ଝରିବେ ଆଜ ସୁଯାନ କି ଦୁଃଖ ଏଥୁଁ ବଳେ !
ଧନେ, ମାନେ ଜ୍ଞାନେ ପୁଣି ଥିଲୁ ଉତ୍କଳ ଅଗ୍ରଣୀ,
ଶିଳ୍ପ-କଳା ଏ ଭାରତେ ବିଖ୍ୟାତ ସର୍ବ କାଳେ ।
ଗଲାଣି ଯିବାର ଯାହା, କାନ୍ଦିଲେ କି ହେବ ଆହା
ଉଠିବ ନାହିଁ କି ମାତା ଉତ୍କଳ ନବ ବଳେ ?
ଜାଗିବ ହେ କେଉଁ ଦିନ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଦେଶ ପ୍ରେମ
ଭାଇ ଭଗ୍ନୀ ଦେଶ- କାର୍ଯ୍ୟେ ମିଳିବେ କୁତୂହଳେ ।

ପରବାରେ ପରବାରେ ଦେଶ ପ୍ରେମୀ କର୍ମ୍ମୀଗଣରେ
ଜନମିବେ ଶତ ଶତ ଧନ୍ୟ କରି ଉତ୍କଳେ ।

ଆଜି ନବ ଜୀବନେ ଜାଗ ବନ୍ଧୁଜନ !
ଆଉକି ଆସିବ ବଳି ଶୁଭଦିନ !
ନ ରହ ଅଳସେ ଆଉ ଆଜିକର ପାଇଁ
ବାଞ୍ଛିତ ଶୁଭ ଦିବସ ଆସେ କେବେ ଭାଇ ।
ବାଜୁ ପ୍ରେମ ଛନ୍ଦେ ପ୍ରତି ପ୍ରାଣ ଯନ୍ତ୍ରେ
ଆଶା ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ପୂତ ଗୀତି ମନ୍ତ୍ର ତାନ । ୧ ।
ନାହିଁ ଶକ୍ତି, ନାହିଁ ଶୌର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ଧନ ମାନ,
ମଳିନ ଆନନ ଜ୍ୟୋତିଃ ହୃଦ ତବ ମ୍ଲାନ,
ଆସ ତେବେ ଭାଇ ! ଆସ ଏକ ହୋଇ
ତେଜି ଲଜ୍ଜା, ଗର୍ବ, ଦମ୍ଭ, ଅଭିମାନ । ୨ ।
ନାହିଁ ଯେବେ କିଛି, ଅଛି ଦେହ ପ୍ରାଣ ଦୁଇ,
ଜନ୍ମଭୂମି ମାତୃ ପଦେ ଆଜି ବଳି ଦେଇ,
ହୃଦ ଉଦ୍ବୋଧନା   ନୀରବ ସାଧନା
ଜାଗି ଉଠୁ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଦେଶ ପ୍ରେମ । ୩ ।
ଅସ ଆସ ଭାଇ ଭଗ୍ନି ଆସ ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ,
ଆସ ଆଜି ବନ୍ଦି ବିଭୁପଦ ଅରବିନ୍ଦେ,
ଦେବେ ସେହି ଭକ୍ତି   କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରାଣେ ଶକ୍ତି,
ମରମେ ମରମେ ଶୁଭ କର୍ମ୍ମ, ଜ୍ଞାନ ।

ଉତ୍କଳ, ସାରଳା ଲୀଳା ବିଳାସିନୀ
ବାଣୀ ବିନୋଦିନୀ, ରସାଳିନୀ,
କୋଟି-ହେମ କଞ୍ଜ କୁଞ୍ଜ-କାନନ
ମଞ୍ଜୁ ମଲ୍ଲିକା-ମାଳିନୀ ।

ନବୀନ-ବାସନ୍ତୀ କାନ୍ତି-ମାଳୀ
ନବ-ବିକଶିତ ଚୂତନୂଆଳି,
ପୂତ-ପର୍ଣ୍ଣ-ପୂର୍ଣ୍ଣ- ଶୋଭା,
ତୁଳସୀ, ପଳାଶ, ମୃଣାଳିନୀ ।
କଳ କୋକିଳ-କାକଳି-ବେଳେ,
ଘନ ବନ ବୀଥି ନବ ଉଚ୍ଛୁଳେ,
ଅମିୟ-ଅରୁଣ ବ୍ୟୋମ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳେ
ଗାଏ ତାନେ ତାନେ କଲ୍ଲୋଳିନୀ ।

ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ, ଶାରଦ ଶୋଭା ସୁହାସିନୀ;
ଲଳିତ ଶେଫାଳି-ସୁବାସିନୀ —
ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଥାଳି-ଚନ୍ଦ୍ର-ଶାଳି-ସମ୍ଭାରେ
କାଶ-ହାସେ ମତ୍ତ- କାମିନୀ ।
ଶୁଭ୍ର-ଅଭ୍ର-ଗୃହ୍ନମୀ ନୋଳା,
ଖେଳେ ତାରା ମାଳୀ ବିମାନ ଦୋଳା,
ଉତ୍କଳ-ବିମ୍ବ ଚନ୍ଦ୍ରେ ମାଳ ମୁ
ସ୍ୱରଗ ଶିରୀ ବିକାଶିନୀ ।
ସଦ୍ମେ ସଦ୍ମେ ଶକ୍ତି ପୂଜା,
ଦୈତ୍ୟ-ଦଳନୀ- ଦଶ ଭୁଜା
ଘରେ ଘରେ ଉମା ଆନନ୍ଦମୟୀ,
ଭକତ ମୁକତ-ବିଳାସିନୀ

ଜନନି ତୋହର ଅଧମ ସନ୍ତାନେ
ପାଳୁଛୁ ତୁ ସ୍ନେହ ଭୋଳେ
ଦୁର୍ବଳ ତୋର କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଶୁଙ୍କୁ, ରଖିଛୁ ତୁ ସ୍ନେହକୋଳେ ।

ତେଣୁ ଗୋ ତୋହର ଚରଣତଳେ
ଆଜ ମୁଁ ଆଶିଷ ମାଗେ ।
ଜନନି ଜନମ ପ୍ରାଣେ ମୋହର, ସତତ ସ୍ନେହେ ଜାଗେ ।୯।
ଜନନି ଜନନି ଉତ୍କଳ ଜନନି !
ବିଶ୍ୱେ ତୁ ବରଣୀୟା !
ଜନନି ଜନନି ! ଉତ୍କଳ ଜନନି
ହୃଦେ ତୁ ଆଦରଣୀୟା । ଧ୍ରୁ—
ଜନନି ତୋହର ମଧୁର ଆସ୍ୟେ
ମଧୁର ହାସ୍ୟ-ରାଶି,
ସୁନୀଳ ତୋହର ବିମଳ ଅମ୍ବରେ ଉଜ୍ଜଳ ତାରା ଶଶୀ;
ମୋହନ ତୋହର ଫୁଲ ଉପବନେ
ସୁରଭି ସୁମନ ରାଜି,
ରଖିଛୁ କାହିଁ ସାଜି ମାଁଆ ଗୋ, ରଖିଛୁ କାହାଇଁ ସାଜି ।
ଜନନି ତୋହର କ୍ଷେତେ କ୍ଷେତେ
ପୀତ ଶସ୍ୟ-ଶୋଭା,
ଦୁର୍ବାଦଳେ ତୋ' ଅଙ୍କ କୋମଳ, ମଞ୍ଜୁଳ ଶ୍ୟାମଳ ଆଭା
ଦେବୀ ତୋହର ଅମଳ କମଳ
ଚରଣେ ଫେନିଳ ସିନ୍ଧୁ,
ମାଁଆ ଗୋ ମସ୍ତରେ ମାଗେ ତୋହର ଆଶିଷ ଅମିୟ ବିନ୍ଦୁ ।
ଜନନି ! ତୋହର ଗୁରୁ ଚନ୍ଦ୍ରୋପଳା,
ପୁଣ୍ୟ ତୋୟା କାଠଯୋଡ଼ି,
ଭୁବନେଶ୍ୱରେ ତୋ' ଏକାମ୍ରକାନନ ସୁନ୍ଦର କଟକ ପୁରୀ,
ରମ୍ୟ ତୋହର ଶତ ଗିରିବନ
ତୋହର ଆଶିଷ ମାଗେ
ଦିଅ ଗୋ ଜନନି ! ଦିଅ ଗୋ ଆଜି ଐକ୍ୟ କର୍ମ ଯୋଗେ ।

ଅଳକେ ଶାରଦ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତୋହର
ପଦ୍ମର ଗୁଞ୍ଜନ ମାତଃ,
ତରୁମୂଳ ଝରା ଶେଫାଳୀ-ମାଳାରେ
ସଦ୍ୟ-ଶିଶିର ସ୍ନାତ ।
କାଶ-କୁସୁମ ଶୁଭ୍ର ଚନ୍ଦନ,
ଶୀତସୁଗନ୍ଧ ନେଇ ନନ୍ଦନ
ବିଶ୍ୱ ବନ୍ଦନ-ପଦ-କୋକନଦେ
ଦେଉ, ଅର୍ଘ୍ୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାତଃ ।
ମାନସେ ପୀୟୂଷ ହରଷ ଭରି
ଅଦୃଶ୍ୟ ସୋମ-ସୁମନ ଝରି,
ନଗ-ନିର୍ଝର-ଜଳ ମୁକୁତା ଧାରେ,
ଶ୍ରୀପଦ ପୁଣ୍ୟ ଶରଧାସାରେ,
ଆଦରେ ଧୋଇବ,
ଶସ୍ୟ ଶ୍ୟାମଳ ଆସ୍ତରଣେ
ଆସନ ଥୋଇବ,
ବ୍ୟଜନର ଆସି ବସନ୍ତ ପବନ
ସ୍ନିଗ୍ଧ ମୃଦୁଳ ବାତ !

ଆସ ଆସ ଗୁରୁ   ଦୁଃଖଶୀର୍ଣ୍ଣ ଜାଳେ
ଆଜି କ୍ଷୁଦ୍ରତା ଅଳସେ,
ଲାଞ୍ଛନା-ବେଦନା —   ଦୈନ୍ୟ ଅବହେଳା
ଭରିବା କରମେ ହରଷେ ।
ନୁହେ ଏ ଜୀବନ ଅସାର ଖେଳନା-
ଏ ଜୀବନ ପରି, ଆନନ୍ଦ-ଚେତନା,
ଶକତି ସାଧନା   ଶକତି ବନ୍ଦନା
ସଙ୍ଗୀତେ ଜୀବନ-କଳସେ ।-
ଶକ୍ତି ରଙ୍ଗ ମଞ୍ଚେ ଆସ ଆସ ଧାଇଁ,

ହେବା ଭକ୍ତ ବତ୍ସ, ଶକତି ଦେଖାଇ,
ଶକ୍ତି ପୂଜା ଧର୍ମ୍ମ   ଶକ୍ତି ପୂଜା କର୍ମ୍ମ
କଟାଇଁ ବସିଛ ବରଷେ ।
ଉଠ ଘର ଘାଇ, ଉଠହେ ସାଧକ,
ଉଠ ଆତ୍ମତ୍ୟାଗୀ, ଈଶ୍ୱର ସେବକ,
ଗଲା ବର୍ଷ ଦିନ,   ଗଲା ବହୁ ଦିନ
ନୁହେ କାହିଁ ବସ ଅବକାଶ ।

ଜନ୍ମ ଥାଉ ଜନ୍ମ ଥାଉ ବିବସ ଜନନ
ଝର ଝର ମର୍ମ୍ମ ଭେଦ   ଜମୂକ-ଝରଣା,
ମରନେ ମରବ, କାନ୍ଦି ନ କହିବ
ଦେବ ତୋ' ଦୁଆରେ ଧାରଣା ।
ସରଛି ସର୍ବସ୍ୱ ମୁଁ ଆଜି ସୁଧାନ,
ତୋ' ଚିନ୍ତାରେ ମୋର ତନୁ ହେଲା କ୍ଷୀଣ,
ତୋ' ମାଟିରେ ମିଶ   ହେବ ଶେଷେ ଲୀନ,
ତୃଷା ନ ହେବ ମୋ' ବାସନା ।
ଚକ୍ର ଶଙ୍ଖ ତୋର ସୁକୋମଳ ଅଙ୍ଗ,
ଘାଇ ଘାଇ ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଏ କଳିଙ୍ଗ,
କେ ରହିଲେ କାହିଁ   କେଉଁ ଲୋକେ କାହିଁ
ସହୁଛୁ କେବଳ ଯନ୍ତ୍ରଣା ।
ଦେଖି ତୋ' ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଉଡ଼େ ମୋର ହଂସ,
ମୁକ୍ତି ନାହିଁ ଭଷା ନାହିଁ ମୋ' ଭରସା,
ଏତେ ଦଶ ଗାଥ   ଆଲିଙ୍ଗିଲେ ସିଦ,
ପ୍ରାଣ କେ ଧରିବ କହନା ।

ଜନନ ତୋହର   ମୋହନ ମୂରତି
    ମୋ' ପରାଣ ପ୍ରୀତି ଚନ୍ଦନ,
ଜନନ ତୋହର   ଘନ ଗିରିବନ
    ମୋ' ପାରିଜାତର ନନ୍ଦନ ।
    ମଞ୍ଜୁଳ ମନ୍ଦାର ତୋର ବନଫୁଲ,
    ତୋ' ଶ୍ୟାମ-ସରସେ ସୁଧାନନ୍ଦ କୂଳ,
ତୋର ମହାନଦୀ   ଭବ ବସ୍ତୁ ପଦ୍ମା,
    ତୋ' ସିନ୍ଧୁ ଇନ୍ଦ୍ର-ସଦନ ।
ତୋ' ମନ୍ଦର ମାଳା ମୋ' ନେତ୍ରସୁଖାଳି,
ଧନ୍ୟ ତୋର ପୁରୀ ଚକ୍ରତୀର୍ଥ ବାଲି,
ଦୁର୍ଗ ବାରବାଟି   ଖାର ଖୁଣ୍ଟମାଟି
        କପାଳ-ତିଳକ-ରଚନ ।
ବେଦନାରେ ତୋର ପ୍ରାଣ ମୋ କାତର,
ଝରେ କେତେ ମାତଃ ତୋ' ଅଶ୍ରୁନିର୍ଝର,
ଦେବେ ପ୍ରାଣ ଟାଣି   ତୋ' ସଙ୍ଗେ ମୁଁ କାନ୍ଦି
        ଯାଉ ଏ ସଂସାର ଜୀବନ ।

ବିଶ୍ୱ-ବନ୍ଦମାନ୍ୟା ରାଣି ! ତୋର ଚରଣେ
ଆଣିଛୁ ବରଣ-ଡାଲି ସଜ ସୁମନେ ।
        ହାତଟାରେ ଟେକାଇ ହ
        ଲଭିବ ତୃପ୍ତି ଅପାର,
ଶୋଭିବ ପ୍ରେମ ମନ୍ଦାର ଗୁରୁ ଚରଣେ ।—
        ପ୍ରେମ ମଲ୍ଲିମାନେ ଗଳା
        ଭୂଲିବ ମୁକୁତା ମାଳା-
ଯିବ ଏ ଜୀବନ ମୋର ପାଦ ଅର୍ଚ୍ଚନେ ।
        ମାଳତୀ ମୁକୁଳ ଗୁଚ୍ଛି

ସଜାଇବ କେଶପନ୍ତ
ବସାଇବ ରାଣୀ ମୋର ହୃଦ ଆସନେ ।
କେତକୀ ବକୁଳ ଗନ୍ଧେ
ଗୋଲାପ ପଦ୍ମ ଆନନ୍ଦେ-
ଛନ୍ଦିବ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ଚମ୍ପାଚୂଡ଼ ବନ୍ଧନେ ।
ଦେବଠ ତୁଳସୀ ମାଳ
କୁନ୍ଦ ଶେଫାଳି ନଅଳି
ସଜାଇବ ଅର୍ଘ୍ୟ ଥାଳି ଚୂଆ ଚନ୍ଦନେ ।

ହେଲେ ମୁଁ ଧନ ରହିତ ! ଧନ ରହିତ !
ମୋ ଭରସା ହେବା (୩)
ଓଡ଼ିଆ ବଳ ।
ଓଡ଼ିଆର ଦେହେ ଯେ ଶୋଣିତ ବହେ,
ଓଡ଼ିଆ ଚରଣେ ଯେ ଗୀତ ଶୋହେ,
ସେହି ମୋ' ସମ୍ବଳ (୩)
ସର୍ବ୍ବ ସମ୍ବଳ !
କିଏ ଦୁର୍ବଳ ମୁଁ କିଏ ଦୁର୍ବଳ ।
ହେଲେ ମୁଁ ଧନ ରହିତ । ୧ ।
ହେଲେ ମୁଁ ହୀନ ଓଡ଼ିଶା ! ହୀନ ଓଡ଼ିଶା !
ମୋ' ଭରସା ହିନା (୩)
ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା
ଓଡ଼ିଆ ବଦନେ ଓଡ଼ିଆ ସଦନେ
ରଚନେ ପଠନେ, ଯେ ବାଣୀ ସ୍ବନେ,
ସେହି ମୋ' ସାଧନ (୩)
ସର୍ବ୍ବ ସାଧନ
କିଏ ନିର୍ଦ୍ଧନ ମୁଁ କିଏ ନିର୍ଦ୍ଧନ
ହେଲେ ମୁଁ ହୀନ ଓଡ଼ିଶା ।

ନବବର୍ଷେ

ନିଶାନ୍ତ ସମୀର ବହିଗଲା ଧୀରେ
କୁଆଶା ଘୋର-ଘୁମ ଲଭିଲା,
ପୂର୍ବାଶା ସିନ୍ଦୂର ଦୁଆର ମୁକୁଳି
ଉଚ୍ଛୁଳିଲା ପ୍ରେମ ପ୍ରବାହ ଲୀଳା ।
ନବ ବରଷର ନବୀନ ଅତିଥି
ଉଷା ଗଗନରେ ମୋହନ ବେଶେ,
ବିହଙ୍ଗ କୁଟୀରେ ଜାଗିଲା ମଧୁରେ
ପ୍ରଭାତ ସଙ୍ଗୀତ ହର୍ଷ ଆବେଶେ ।
ମନ୍ଦିରେ ଶୁଭିଲା ଶୁଭ ଶଙ୍ଖ ସ୍ୱନ
ପାହାନ୍ତା ପବନ ମୃଦୁହିଲ୍ଲୋଳେ ।
ଘନବନସ୍ଥି ଡାକିଲା ଉଚ୍ଛୁଳି
ତରଳ କାକଳି କୋମଳ ବୋଲେ ।

ଏ ବିଶ୍ୱସୃଷ୍ଟି ଆଜି ହରଷ ଅଧୀର
ନବବର୍ଷ ଶୁଭ ପର୍ବ ପାଳନେ,
ବହିଲା ବିଶାଳ ଆନନ୍ଦ ପଥାର
ବିଶ୍ୱଗତ ସର୍ବ-ଶୋକ-ଦଳନେ ।
ଅତୀତର ଦାଗ ଧୋଇଲେ ଉଦାର
ଜ୍ୟୋତିଃ-ସୀମନ୍ତିନୀ ଉଷା ଅଞ୍ଚଳେ,
ତମୋ ଘୋର ଚୋର ତରୁଣ ତପନ
ବସିଲା ଅତନ୍ଦ୍ରୀତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଆସନେ ।
ଅମଳ-ଆନନ୍ଦ— ସିନ୍ଧୁ-ସୁଧା ସ୍ନାନ
ସାରି ଶୋଭେ ନବ ରୁଚିର ହାସ,
କନକ-କିରଣ— ଦଶ ଦିଗଦେଶୁ
ପଡେ ପଦ୍-କାନ୍ତି ଭୂଷା ବିଳାସ ।
ସ୍ୱଜନ ସୁଜନ ଜାଗିଲା ମୋହନ

ନନ୍ଦିଲା ଆନନ୍ଦେ ନନ୍ଦିନୀ ଧରା
ଦେଖିଲୁ ବଦନେ   ନବ ରବି ଛବି
ଅତୁଳ ଅମଳ ଜ୍ୟୋତି-ପସରା ।
ଗାଇଲେ ଲଳିତ   କଣ୍ଠେ ପୁଲକିତ
ଯେମିତି ଜନ୍ମ ତୃଷ୍ଣ ନବୀନ ଗାନ,
ହୃଷ୍ଟ-ଶ୍ରେଷ୍ଠ-ଫୁଲ—   ଗନ୍ଧ ପ୍ରେମ ପୁଷ୍ପ
ଅନସୂୟ ଦେଲା ଅମିୟ ଦାନ ।
ହସା ମୁଖମାରେ   ଦେଖାଇଲୁ ସୁଷମ
ପ୍ରେମ ପ୍ରେମ ବନ-କମଳ କାନ୍ତି,
ଚଞ୍ଚଳ ଚପଳ   ଚକ୍ଷୁ ଭିତର
ନିରେଖିଦେଲି ନବ ମଙ୍ଗଳ ଶାନ୍ତି ।
ନୂପୁର ଯେମିତି-   ମୋହି ମନ ଚିତ୍ତ
ସରଳ ସୁନ୍ଦର ସ୍ନେହ କୋମଳ,
ସରସ-ଶ୍ୟାମଳ-   ଘନ ଦୂର୍ବାଦଳ
ଦେଖିଲୁ ପୁଷ୍ପ ପଥେ ଅଟଳ ।
ଅପୂର୍ବ-ଚରଣ-   ସୁରୁ ତୃଣନର
ଆଦେଶ ଚଳିଛିଲେ କୁଞ୍ଜ କଦଶାସ,
ରଚିଲେ ଲଭେଷ   ଫୁଟା ଫୁଲ-ରାଶ
ମନ୍ଦାର, ମଲ୍ଲିକା, କେତକୀ କୋଷ ।
ଢଳ ଢଳ ହସ   ନବ ଅରବିନ୍ଦ,
ଅଶ୍ରୁ ଝଳମଳ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଗୋଲାପ,
ଚିତ୍ରିତ-ଚରିତ   ଭର୍ତ୍ସ ସ୍ୱର ମୁଗ୍ଧ
ଭୃଙ୍ଗ-ମୃଦଙ୍ଗରେ କଲେ ଆଳାପ ।
ନବକୃ ହସାରେ   ପଳାଶ, ଶାଳ୍ମଳୀ,
କୁସୁମ, ଅଶୋକ, ନାଗକେଶର,
ରଙ୍ଗ ତଟଶର   ତୁଳସୀ ରଜିଣୀ
ଢାଳିଲେ ବାସନା ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ।

ବନ୍ଦ ବୀଣା ତା'ନେ ବାଜିଲା ହରଷା
ଚମ୍ପା ଚୂତ କୁଞ୍ଜେ ପଞ୍ଚ ଲହରୀ
ମରମେ ମର୍ମ୍ମରି ମୃଦୁଳ ମଳୟ
ମୁଦେ ନିମିଷକେ ଗନ୍ଧ ସଞ୍ଚର ।

ନବ ବରଷର ନବୀନ ହରଷେ
ସଜାଡ଼ିଲେ ସର୍ବ୍ବ ଅର୍ଚ୍ଚନା ଥାଳୀ.
କି ଦେବୁ ଲୋ ପାଦେ ଆଜି ତୁ ଉତ୍କଳ
ତପ୍ତ ଶିର ରକ୍ତ ପକା ଲୋ ଢାଳି ।

ତୁଚ୍ଛା ସଜ ବାଜ ନ ଦିଶିଲେ ଲାଜେ
ଛିନ୍ନ ପୁରାତନ ମଳିନ ସାଢ଼ି,
ପଡ଼ିଆ ପଥର କୁଡ଼ିଆ କୋଣରେ
କେଶ ବେଶ ହାସ ହରଷ ଛାଡ଼ି ।
ପରଦେଶୀଙ୍କର ବସନ ଭୂଷଣେ
ବିଳାସିନୀ ବେଶେ ନ ହୁଅ ବାଇ,
ପକା ମନେ ତୋ'ର ପୂରୁବର ଦିଶି
କି ଥିଲୁ କି ହେଲୁ ତୁ କାହିଁ ପାଇଁ ।
କାହିଁ କୃଶ କରେ କନକ କଙ୍କଣ
କାଚ ଚୂଡ଼ି ପଟେ ଏତେ ଆଦର,
କୁଙ୍କୁମ କସ୍ତୁରୀ କେତକୀ-କର୍ପୂର
ଛାଡ଼ିଲୁ ରସିଣ ପର- ଅତର ।
ତୁଟିଛି ତୋହର ଫୁଟା ପଦ୍ମ ଶୋଭା
କଷି ସାବୁନରେ ଘଷୁ ତୋ'ମୁଖ,
ନ ବୋଳ ଅଳତା ଦୁର୍ବଳ ଚରଣେ
ରୋଗଶେଷେ ପଡ଼ ରହିଥା ମୂକ ।
ଜବା ଜାନ୍ତି ଶୀର୍ଣ୍ଣ— ଛିନ୍ନ ତୁ ଦୁଃଖିନୀ
ନିଃସ୍ୱ ନିଃସମ୍ବଳ ନତ ଲଜ୍ଜିତା,

କାନ୍ତିରେ କାନ୍ତା   ତବ ପଦାଶ୍ରିତା
ମଉଳେ କବାଟ କୋଟିଶ ପଡ଼ଥା ।
ଆଉ ଥାଇ ନୋଳ   ଚନ୍ଦନ-ରଚନା
ଏ ସୁଜାଡ଼ି ଆଉ ବନ୍ଦନା ନବଶ
ସର୍ବଶ୍ୱାସ ଉଠ୍   ଘଣ୍ଟି ମନ୍ଦରେ
ଜାଣ୍ଡି ପ୍ରତିମା ଦଣ୍ଡେଶ୍ୱ ଭେଦ ।
ନ ଶଙ୍କ୍ର ଆୟାସେ   ରୁଷ କର୍କଶ
ଭଙ୍ଗା ଖଞ୍ଜାଣୀରେ ବିକଳସ୍ୱର
ନୀରବ ନର୍ଜନ   ଦେଉଳ ମୂଳରୁ
କରୁ ହାହାକାର ପାଷାଣ ପଥର ।
ଭାଙ୍ଗ୍ କଲ୍ଲୋଳିନୀ   ସିକତା ଶଯ୍ୟେ
ଜଳୁ ବେଣୀ-ବନେ ଅନଳ ଶିଖା,
ଦର ଶୁଷ୍କ ହଦରେ   କାନ୍ଦନ୍ତେ ହଂସ
କାନ୍ଦି ଦ୍ରୁତଶିଖ କ୍ଷୀଣ ଚଳକା ।
ଯା ନୀଳ ବେଣୀରେ   ନ ଶୋଭେ ତରଣୀ
ଚମ୍ପା ଫୁଲ ଶ୍ରେଣୀ ସୁଷମା ଜଡ଼ି,
ଆଉତ ଓଡ଼ିଆ   ଦୂର ବିଦେଶରୁ
ନ ଆଣେ କୁବେର ଭଣ୍ଡାର କଣେ ।
ତେବେ ହିଁ ପଢ଼ି   ସାରଳା ପାବଣୀ
ଚମ୍ପୁର ଶରଣେ ପୂତ ବିମଳ
ତରଙ୍ଗ ତରଳା   ସୁରୁଚିଯୋତ୍ସ୍ନା
ନୀଳା ଶତଦଳ ରମ୍ୟ ଉତ୍କଳ ।
ଭୋଳେ ଯା’ ଜନମ   ବୀର ଅନୁପମ
ସୁରୂପ ରୁଦ୍ରମ, ଶମ, ଯଯାତି,
କେଶରୀ କଣ୍ଠ ଯା’   ବାହୁଜ ଅଙ୍କ ଏ
ଉପଜାଉ ତଟଳ ଅଧମ ଜାତ ।

ଶିଳା ଶିଳ୍ପ ଛଳେ   ଛନ୍ଦ କାବ୍ୟ କଳା,
କବିତାଟିଏ ରଚି କୌଶଳ କାରୁ,
ପାଷାଣର ପଟ—   ପାରେ ଯା' ସଭ୍ୟତା
ଖୋଇଲା ମନ୍ଦିର ମଣ୍ଡପେ ଗୁରୁ ।
ଆଜି ସେ ବନ୍ଦର,   ଆଜି ସେ କିଙ୍କର
କା' ପ୍ରାଣ ପାଷାଣ ସନ୍ଧିତ ଅଛି;
ଅଳସ ବିଳାସୀ   ଆମେ ଲୋ ସରବେ
କୋଟି କଷ୍ଟ ନିଜ ଅଙ୍ଗେ ନସହୁ !
ଜାତି ଧର୍ମ କର୍ମ   ସାଧନ ଭଜନ,
ଛଡ଼ିଲେଣି ମେଲାଣି ଶିଖାଇବା.
ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମାତା   ଅନ୍ନ ଅଭାବରେ
ବସି ଶମଶାନେ ବାହୁନେ ସଦା ।
ଶୈଳମାଳ ଡେଙ୍ଗି   ଜ୍ୱର ମେଲେରିଆ
କମଳ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ପଲ୍ଲୀରେ ପଶି,
ପଲ୍ଲବ ପାଟଳ   ପଲ୍ଲି ସୁଷମା
ସାରିଲାଣି ସବୁ ଦେଖୁଛୁ ବସି ।
ଲକ୍ଷେ ରାଜାଙ୍କର   ମଉଡମଣିର
ରାଇଜର ଲୋକେ ମଶାଣିମତା,
ଦୁର୍ଭିକ୍ଷବନ୍ୟା—   ବସନ୍ତି କଲାଣି
ଲକ୍ଷେ ପରଜାଙ୍କୁ ରାଇଜ ଛତା ।
ଦୋହ୍ନ ଚେକପଟ,   ଗଜାମୁଗ କନ୍ଦ,
ଚକଣ୍ଟା ଛତୁରେ ନ ବଳେ ମନ,
ତୁଳସୀର ତଳେ   ମନ୍ତ୍ର ବଦୋ'ର
ଛନ୍ଦ ଚାହିଁ ହଠେ ଘନ ବେଦନ ।
ନୁଆ ସିଂହାସନ   ଓଳଟ କି ହେଲେ
ତାତେ ସ୍ୱର୍ଗିରେ ସେ ଈଶ୍ୱର ଥରେ,

ଓଡ଼ିଆର ଦଶା
ଓଡ଼ିଆର ଆଶା
ହେବକି ସଫଳ ଏ ଜଗତରେ ;
ଚରଣେ ମାଗୁଣି
ଏତକି ହେ ହରି
ନବ ବରଷର ଶୁଭ ଆଶିଷେ,
(ଯେହ୍ନେ) ଛିନ୍ନ ସୁଷମା
ଭିନ୍ନ କଳିଙ୍ଗ
ଅଙ୍ଗରେ ଆନନ୍ଦେ ଏକାଠି ମିଶେ ।

(ବୈଶାଖ ୧୩୬୨)

ଓଁ

--୦◇୦--

ଉତ୍କଳର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଲ୍ଲୀକବି
ଜାତୀୟ କବିତାର ସ୍ୱଚ୍ଛ ପ୍ରସ୍ରବଣ—
ନିସର୍ଗ କମଳାର ବରପୁତ୍ର
ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ମୋହର ପିତୃପ୍ରତିମ

ବନ୍ଧୁ ସାହେବ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ—

ନନ୍ଦ କିଶୋର ବଳ ଙ୍କର

ପବିତ୍ର ଚରଣ କମଳରେ, ଏହି ନବୀନ କବିତା-ଗୁଚ୍ଛ

ଦୁର୍ବାଦଳ

ଭକ୍ତି ଓ କୃତଜ୍ଞତାର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ ହେଲା ।

କଟକ,
ତା ୮।୨ ୧୯୨୭ ସୀହା ।

ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାୟ ସାହେବ ନନ୍ଦ କିଶୋର ବଳଙ୍କ ପ୍ରତି

୧

କି ସୁଚନା ଜାଗେ ପ୍ରାଣେ କବି ଦରଶନେ,
ପୂର୍ଣ୍ଣେନ୍ଦୁ ଅର୍ପିତ ହେବ ଅର୍ଣ୍ଣୋଦ ଆସନେ,
ବିସ୍ତାରି ବିଶାଳବାହୁ ଉର୍ମ୍ମିଲୀଳାଛଳେ ।
ବ୍ୟାକୁଳେ ଆକୁଳ ପ୍ରାଣ ଆନନ୍ଦେ ଉଛୁଳେ ।
ଫୁଟିଆସେ ଧୀରେ ଯଥା ନବ ଅରବିନ୍ଦ
ମନ୍ଦ ମଳୟ ମାରୁତ ଚୁମ୍ବନେ ମୋହନ,
ଧାଇଁ ଆସେ ଫୁଲ୍ଲ ମଲ୍ଲି ମାଳେ କି ମିଳନ,
ଚହଟି ଯାଏ କି କାନ୍ତ କେତକୀ କାନନ ।
ଉଷା ଅରୁଣିମା ତଳେ ଝଳେ ନବ ରବି
ଅନାଇ ଉଲ୍ଲାସେ ହସେ ସୁମନ ସୁନ୍ଦରୀ,
ଶ୍ୟାମଳ କୋମଳ ଦଳେ ହିମ ବିନ୍ଦୁଛବି
ଝଲକେ ଆଲୋକେ ବର୍ଣ୍ଣେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ହରି ।
ନନ୍ଦିତ ନନ୍ଦନ ହୁଅ ବନ୍ଦି କବି ପଦେ
ଲଭିଲ ଅକ୍ଷୟ ମହା ଗୌରବ ସମ୍ପଦେ ।

୨

ତାଳ ନାରିକେଳ ମାଳ ସରସ ଶ୍ୟାମଳ
ବିରୂପା ଲହରୀ ଲୀଳା ଲୋଳିତ ଅଞ୍ଚଳ,
ବନ ବିହଙ୍ଗ କଳିତ ଲଳିତ କାକଳି
ଟଳିବ-ଟାଙ୍ଗଳ-ପଲ୍ଲୀ କୁଞ୍ଜପୁର ଝଲି ।
ତହିଁ ତବ ନିକେତନେ ହେ କବି ବରେନ୍ଦ୍ର,
ଟାଣିଲା ମୋ' ପଦଯୁଗ କି ଯୋଗେ ମାହେନ୍ଦ୍ର ।
କି ଛଳେ ବିଧାତା ଛଳ ଆଣିଲା ସେ ଠାଣି
କରି ହେଣୁ କରି ପ୍ରିୟ ବର-ବୀଣାପାଣି !
ପୂର୍ତ୍ତି ମୋ ଚନ୍ଦନବନ ଦର୍ଶନ ବାସନା
ନନ୍ଦନ ମନ୍ଦାର କୁଞ୍ଜେ ଫୁଲ୍ଲ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା,

ଲୋଟେ ଯହିଁ 'ନର୍ତ୍ତକୀ' ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶିଳାତଳେ,
ବସନ୍ତ କୋକିଳ ଗାଏ ରସାଳ ଗହ୍ୱରେ ।
ନେତ୍ରମୋହନ ଟକ୍ଷୀଚନ ପର୍ବତ ଗରିମା
ଉତ୍କଳ ପ୍ରାଣର ଜନ୍ମଭୂମି ଶ୍ରୀ ମହିମା,
ଯହିଁ ଅଭିନବ ଶୋଭା ମଣି କାଞ୍ଚନର
ନାନାବାଦ୍ୟ ଶିଳ୍ପୀଗୀତେ ଉଚ୍ଛୁଳେ ଅନ୍ତର ।

ଯହିଁ ପୁଷ୍କରିଣୀଙ୍କରେ ଜଳକ୍ରୀଡ଼ା କରେ
ନୃତ୍ୟିତା କନକଲତା ମୃଦୁ ପାଦଭରେ,
ଓଡ଼ିଶାର ଅତୁ ଆଲୋ ଶର୍ମିଷ୍ଠା ସୁନ୍ଦରୀ
ଶୋଭେ ନବଜଳଦରେ ସୌଦାମିନୀ ସରି ।
ଯହିଁ ଏକାଦଶଶତ ଶିବ ଶାନ୍ତିବାସେ
ପରମ ଆଦର ସ୍ନେହେ ଯାପିଲି ଉଲ୍ଲାସେ,
ଶୁଣି କଳ୍ପୁଳ ଦଳର ପ୍ରଭାତ ସଙ୍ଗୀତ,
ହେରି ସାନ୍ଧ୍ୟତାରା ଶିଖା ହମାରେ ବିସ୍ମିତ ।

ହେ ଜଗ ହେ କବି-ଦଳ ବନ୍ଦନ ବରେଣ୍ୟ
ଧନ୍ୟ ମୋ ଜୀବନ ତବ ନିମନ୍ତ୍ରଣେ ଧନ୍ୟ ।
ନାହିଁ ମୋର ସାରହାର କନକମୁକୁତା
ଦଉଛି ଏ ଦୂର୍ବାଦଳ ଭକ୍ତି ସୂତ୍ରେ ଗୁନ୍ଥା ।
ଦୂରବାସ-କ୍ଲିଷ୍ଟ କବି ! ନ ଲଭିବ ମନେ
ଦୁଦିନ ସୁନ୍ଦର ଏଥା ଦେବ ଅରଚନେ,
ଅଯୋଗ୍ୟ ଏ ଉପହାର ଅଟିଲି ପଦ୍ମରେ
ଯେବେ ଗୁଣୀଙ୍କର ନଜ ଟୁଟଣି ସମ୍ପଦରେ ।

୧୧ । ୫ । ୨୫ । { ହେଦ୍ୱାଧୀନା କନ୍ୟା
କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ ।

ଯେଉଁଅଙ୍କିତ ପଦମାନ କବିଙ୍କ ରଚିତ ପୁସ୍ତକ ସମୂହର ନାମ ।--

ଦୂର୍ବାଦଳ ।

ନନ୍ଦନ ମନ୍ଦାରେ କାହିଁ ବା ପୂଜକ
ଅଛି, ଯୋଗାଏ ତୁଳସୀ ପତର,
ସୁନା, ଭୂଷଣରୁ ମୁଁ କାହୁଁ ଆଣିବ ଗୋ
ନାହିଁ ମୋ' ଚନ୍ଦନ, ଅତର ।
ଦୂବ, କୋଳପଣ ଆତପ ତଣ୍ଡୁଳେ
ସଜାଇଛି ପୂଜା ସମ୍ଭାର,
ହୀର ମୁକୁତା ମୁଁ କାହୁଁ ପାଇବ ଗୋ
ଗୁନ୍ଥିଛି ସୁମନ ସୁହାର ।
ଦେଶରେ କାହିଁ ବା ହିଞ୍ଚିବ ଲୋଚନ-
ଜଳଲେ ରଖିଛି ଢଳାଇ,
ଜଣାନାହିଁ ବନ-ପଣିଆ ମୋତେ ଗୋ
ଅଛି, ନିର୍ମଳ ପ୍ରୀତିବଢ଼ାଇ ।

ହୃଦୟ ମନ୍ଦିରେ ଅଛ ଆନନ୍ଦରେ
ଅଧିଲ କି ଦେବ ସୁମନ,
କେ ତୁମେ ହେ ବନ୍ଧୁ, କେ ତୁମେ ଅତିଥି,
କେ ତୁମେ ମୋ' ପ୍ରିୟ ସୁଜନ !
ମୁଁ ଚିହ୍ନା ଚିହ୍ନା ତଥାପି ଅଜଣା,
ଅଟେ ମନକଣା ଚାହିଁ କି ବେଦନା,
ହାସ ଟେବଳର ଚାହିଁନା ମଧୁର
କହୁଛି ମରମ ଦହନ ।
ମହାନ ମୋହନ ମୂରତି ନୟନେ !
ଅଛ ମୋ' ଚରଣ, ନୟନେ ଅନ୍ତରେ,
ସ୍ମୃତିରେ, ସ୍ୱପନେ, ଶୋଇଲେ ଜାଗିଲେ
ଗିରିହେ ହାସ କଳନ !

ଅଥବାଟେ କାହୁଁ ଆସି ମିଳିଗଲ,
ଲୋଚନୁଁ ଆନନ୍ଦ ଅଶ୍ରୁ ବୁହାଇଲ,
ହରିଲ ନିମିଷେ ପ୍ରଣୟ ପରଶେ
ପରାଣ-ପାତକ ବନ୍ଧନ !
ମୋ'ସ୍ନେହ ରତନ ଆଦରେ ଯତନେ
ଦେଲି ମୁଁ ମଉନେ ଶ୍ରୀପଦ-ବନ୍ଦନେ,
ପ୍ରୀତିର ବନ୍ଧନେ ବାନ୍ଧି ନିଶିଦିନେ
ହେ ମନ ନୟନ- ନନ୍ଦନ !

ବେହାଗ ଖମ୍ଭାଜ—ତେଓଟ ।

ମୋର ନିଭୃତ ଗୋପନ ମରମେ
ଆସଇ କେ ଆସଇ,
ପ୍ରେମ ମୋହନ ମଧୁର ପରଶେ
ରସଇ କେ ରସଇ !
ଏହି ଅପାର ସୁନ୍ଦର ସଂସାରେ,
ଗମ୍ଭୀର ସଧୀର ସଞ୍ଚାରେ
ଆସଇ କେ ଆସଇ !
ଫୁଲ୍ଲ ତାରକା-କୁସୁମ-ସୁହାସେ
ହସଇ କେ ହସଇ,
ସୁଧା ବସନ୍ତ ଅନିଳ ହିଲ୍ଲୋଳେ,
ସାଗର ସୁନୀଳ କଲ୍ଲୋଳେ,
ଶ୍ୱସଇ କେ ଶ୍ୱସଇ !
ମୋର ଅସ୍ଫୁଟ ଗୋପନ ବେଦନେ,
ଆସଇ କେ ଆସଇ !

ବେହାଗ ଖମ୍ବାଜ—କାଓ୍ୱାଲି ।

ତବ ପ୍ରେମ ପାଇଁ ତୃଷିତ ହେ ବନ୍ଧୁ
ତୃଷିତ ମୋ' ସାରା ପରାଣ,
ରଜତ, ମୁକତ, ରତ୍ନ ବହୁଧନରେ
ନ ହେବ ଏ ଦୁଃଖ ବାରଣ ।
ସପତ-ସ୍ୱରଗ ଭୋଗ ଲାଗି ପ୍ରଭୁ
ନାହିଁ ମୋ' ତିଳେକ ବାସନା,
ସଦା ତବ ଧ୍ରୁବ-ଶିବ ପଦ ପ୍ରାନ୍ତ
ନାହିଁ ମୋର ଆନ ସାଧନା ।
ନ ଯାଚେହିଁ ମୁଁ ରମ୍ୟ ରତନ କନକ,
ନ ହେବ ଅମ୍ବର ମୁକୁତା ମାଣିକ,
ବିନା ପାଦୋଦକ, ନ ମେଣ୍ଟିବ ଦଗ୍ଧ
ଶୁଷ୍କ ମୋ' କଣ୍ଠ-ରସନା !

ବାହାର—ଏକତାଲ ।

ଆସ ମୋର ପ୍ରାଣେ ହେ ଚିତ୍ତ ମୋହର
ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ।
ନବୀନ ଜଳଦ-ମଲ୍ଲାରେ ବରଷି,
ବିଜୁଳି ଅଲକ-ଝଲକରେ ହସି,
ଜଳଧି ପ୍ରବଳ ପୁଲକେ ଉଚ୍ଛ୍ୱସି,
ବ୍ୟାପ ମୋ' ହୃଦୟ-ଅବନୀ-ଅମ୍ବର ।
କନକ-କିରଣେ ରବି-ତାରକାର
ହର ମୋ' ଅନ୍ତର ସର୍ବ ଅନ୍ଧକାର,
ଭାଙ୍ଗିଦିଅ ଲଭି ଚରଣ-ପ୍ରହାର
ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଅହଂକାର ଉନ୍ନତ ଶିଖର ।

ତବ ଶ୍ରୀମହିମା ନଭୋମଣ୍ଡଳମାରେ,
ଫୁଟି ଉଠୁ ମୋର ଅନ୍ତରେ ବାହାରେ,
ନିଜ ଅପମାନ ଲଭୁ ଅବସାନ,
ହୃଦପଦ୍ମେ ପାଉ ଆସନ ସୁନ୍ଦର ।

ହିନ୍ଦୁ-ଖାମ୍ବାଜ—କାଓ୍ୱାଲି ।

କେବେ କରିଥିଲି ମନା
ହୃଦପଦ୍ମେ ଆସନ,
ମୋ' ନିଜ କର-ରଚନା
ବସିବେ ମୋ' ପ୍ରିୟତମ :

ବିଶାଳ ବିଶ୍ୱର ରାଜା,
ଘେନିବେ ମୋ' ତୁଚ୍ଛ ପୂଜା,
ଏ ତ ମୋର ଅହଂକାର
ଦେବ ମାନବ ବନ୍ଦନ !

ଦେବ ଧର ଡାକେ ହ୍ୱର,
ହୀନ ମନେ ନ ବିସ୍ମର,
ଆସ ମୋ' ଦୀନ କୁଟୀରେ
ଆସ ମୋ' ମନ ମୋହନ !

ନୁହେଁ ତବ ମୁଁ ସୁନ୍ଦର,
ଦରିଦ୍ର ଗୃହ ଇତର,
ଇତର କରୁଣା କର
ତବ ପ୍ରୀତି ପୁଣ୍ୟ ଧନ ।

ସିନ୍ଧୁ କାଫି—ଏକତାଳା ।

ପ୍ରେମବନରେ କଣ୍ଟା ଜନ୍ମିବ ସଜନେ
ପ୍ରେମ କରିବା ମୋ' କରଣୀ,
ପ୍ରେମ ଅଙ୍କୁରେ ଦେଲ ନେତ୍ର ଧାରା
କୃତାର୍ଥ ମୁଁ ସତ ରମଣୀ ।
ଏ ବନଭୂମି ମୋ' ବାହିଁ ବୋଲି ଦହ
ଦଳି ଯା ଅଧରେ ମାଗୁଣି,
ଯେ କୁସୁମ ମୋ ଆଶ ମୋ' ଜୀବନ ଧନ
ଦେଲ ଯେବ ଯେବ ଝରଣୀ ।
ଆଜ କଣ୍ଟକେ ମୁଁ ଭୁଲ ମନୋଭ୍ରମେ
କାନ୍ଦିଲି ଲୋଟି ଧରଣୀ,
ଯେଉଁ କୁସୁମେ ମୋ' ପ୍ରେମ ପଣିଆ
ଦେଖାଇ ଦେଲା ସେ ସରଣୀ ।
କଣ୍ଟକ ଦୋଳନ୍ତି ପବନ ମେ ଭଲ
ତୋଳ ଫୁଲ ପ୍ରେମ ଚରଣୀ,
"ଆଧଣାର ଲୋକ" ବୋଲି ଯା' କହିଲ
କରି ଦେଲ ନର ହାରଣୀ ।

ମିଶ୍ରକାନାଡ଼ା—ଏକତାଳା ।

ଝୁଲି ଯେ ତରେ   ସିଂହଳ ଜଳେ
ଝଲେ ସ୍ୱପନ ଯେ !
ମନେ ପଡ଼ ମନ,   ଡ଼ରେ ତନ,
ଯାହା ଲୋକ ଗୃହ ଯେ ।

୧ । ଚଉଦିଗେ ଦେଖି ବିଶାଳ ବିସ୍ତାର,
ଭୀଷଣ ଏ ଭବ ମହା ପାରାବାର,
ଦୁଃଖ ଝଞ୍ଜା'ଘନେ କର୍ମ ଅପଘାତ,
କେହି ନାହିଁ ସାହା ମୋହର ହେ ।
୨ । ପ୍ରେମ ନାଉରି ! କର ମୋତେ ପାରି
ଦୀନନାଥ ନାମ ସାର୍ଥକ ବିଗ୍ରହ,
ମୋ'ପରି ଦୁର୍ଜନ ଭବେ କେହି ଆନ,
ଅଛିକି କରୁଣା ବିତର ହେ ।
୩ । ଅକୂଳ ଅତଳେ ନାବ ଟଳମଳ,
ବାହରେ ପବନ ଅନ୍ତରେ ବିକଳ,
ଶେଷ ଆଶା ମୋର ସୁଦୟା ତୁମ୍ଭର
ନୋହିଲେ ଗ୍ରାସିବ ଲହରୀ ହେ ।

କାନାଡା—ଏକତାଲି

ଦୁଃଖ ଦେଇ ମୋତେ ଦୁଃଖରୁ ଯେସନେ
ଲଭିବି ମୁଁ ତବ ଶରଣ,
ଯତ୍ନ-ଡୋରେ ଗୁନ୍ଥି ଅଶ୍ରୁ ସ୍ତବ,
ଧରୁ ମୋର ମୀନ-ଚରଣ । ଧ୍ରୁ ।
ଭବ ମାୟା ଜଳେ ରହିଛି ମୁଁ ବୁଡ଼ି,
ମୋ' ଚିର-ସମ୍ପଦ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ହୁଡ଼ି,
ନେଇ ମୋତେ ଧରି, ମୋ' ହୃଦୟ ଚିରି
ଦଳି କାଢ଼ ତପ୍ତ-ଶୋଣିତ ବିଷାଣ । ୧ ।
ମରି ମୁଁ ଜାଣିବି ତୋ' ପ୍ରେମଲାଗି
ପାଇବି ସରବ ସରବ ତ୍ୟାଗି,
ହଜିବ ମ' ମୋର, ହରିବ ସା'·ଗ୍ରେର,
ପୂରଣ କରିବୁ ହେ ଜଗତ ପ୍ରାଣ ।

ଅର୍ପିଲି ଥିଲି ଗୋ ପା'ଦରେ ତୁମର
ପ୍ରେମମୟ ମୋର ହୃଦୟ
ନ ବୁଝିଲ ତୁମେ ଛଡ଼ାଇ ଦେଲ ଗୋ
କାନ୍ଦେ ମୁଁ ହୋଇଣ ଅଥୟ ।
ଆଜିଲି ପୂଜା ମୁଁ ଦେବତ ତୁମର
ହୃଦର ମୋ' ମନୋକମଳେ,
ସେନା ଭରିବ ତ ଦୂରେ ଥାଉ ତୁମେ
ପା'ଦରେ ଦଳିଲ ହେଳେ ।
ଗାଉଥିଲି ବସି ମୁଁ ଦୁଆରେ ତୁମର
ଦବାନଳୀ ଦୁଃଖ ଗାଥାଣି,
ଶୁଣିବା କଥାତ ଦୂରେ ଥାଉ ତୁମେ
ଭାଙ୍ଗି ଦେଲ ମୋର ଶଙ୍ଖିଣୀ ।
ଦୂଷି ଆସିଲି ମୁଁ ଯେତେ କତ କତ
ତେତେକ କହିଲ ପର ଗୋ,
ଯେତେ ବନ୍ଧୁପଣ ଜଣାଣ କହିଲି
ତେତେକ କହିଲ ଦୂର ଗୋ,
ତେବେ କହୁ ମଧା ନ ଯିବ ତ ମୁହଁ
ନ ଦେଖୁ ମୁଁ ତୁମ ଛଳନା,
ହୃଦର କଠୋର ତେଜରେ ଭିତର
ପ୍ରୀତିଟି କରୁଛି କଳନା ।
କଣ୍ଟ ବଚନର ଅନ୍ତରାଳେ ଲୁଚି
ରହି ନ ପାରୁନ୍ତି ହସଟି,
ମନର ପରଖ ମନ ସିନା ସଖା
ସୁନାର ପରଖ କଷଟି ।

ଭୈରବୀ—ଏକତାଲି ।

ଆଦର ସୁଧୀରେ ଡାକିଲି ପ୍ରଭୁ ହେ
ଆଦରତ ହେଲା ମିଳନ,
ଝରିଗଲା କେତେ ଅଶ୍ରୁ ଶିଶିରେ
ଶୁଖିଲାତ ଚିତ୍ତ-ନଳିନ ।

ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ ବୁଲି ଏ ଭିକାରୀ ଦଶା,
କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଲାଜେ ହେଲିଣି ବିବଶା,
ନ ଶମିଲା ତୃଷା ନ ପୂରିଲା ଆଶା
ଅନାଇ ତପତ ପୁଳିନ ।

ଧୂଳି ମୁଠା ଯେବ ଥିଲି କି ହେ ଗଢି,
କିପାଁ ଫୁଟାଇଲି ହୃଦ କୁନ୍ଦକଢି,
ଝଡ଼ିଲା ଅକାଳେ, ସଢିଲା ଜଞ୍ଜାଳେ
ଧୂଳିରେତ ହେଲା ବିଲିନ ।

ବଡ଼ ଆଶା କରି ଆସିଥିଲି ପ୍ରଭୁ
ପଦଟିଏ କଥା ଶୁଣିବ,
ବଡ଼ ଆଶା କରି ବସିଲି ଦୁଆରେ
ନୟନ ପୂରାଇ ଚାହିଁବ ।

ତୁମ ଦାସ-ଦଳେ ମୁଁ ସବୁଠୁ ଊଣା
ତେଣୁ କି ବାଞ୍ଛିତ ନ ହେଲା କରୁଣା,
ଆସିଥିଲି ମନେ ଯେବ ଯା' ପୂରୁଣା,
ଏବେ ନୟନେ ନେଉଛି ଚାଲିବ ।

ଆଉ ଆଉ ତବ ପ୍ରେମିକ ପଣିଆ,
ମୁଁ ଥିବ ସଂସାର କଙ୍କାଳ ଅଳିଆ,
ମୋ ନୀଚପଣରେ ଥିବ ମଉନରେ
ତହିଁ ଜୀବନ ସଫଳ ମଣିବ ।

ପାଏ ଯଦି ପ୍ରଭୁ,   ଟୁଖଣ୍ଡିକ ଭୂଇଁ
ଶ୍ରୀଚରଣ-ପଦ୍ମ ଛାୟାରେ,
ଆଉ ନ ଭୁଲିବ   ଦୂରେ ପଳାଇବ
ଅସାର ସଂସାର ମାୟାରେ ।

୧—ମଣିବ ଜୀବନ ଚରମ ସାର୍ଥକ,
ହୃଦୟୁଁ ତୁଟିବ ବୃଥା ଭୟ ଦକ,
ପିଇ ପାଦୋଦକ   ଭୁଲିବ ମୋ ଶୋକ,
ଲଭିଛୁ ନବ ଯା କାୟାନ୍ତରେ ।

୨—ବହି କେତେ କ୍ଲେଶ କେତେ ପଥ ବୁଲି,
କେତେ ମରୁଭୂମି ଦୁଃଖ ତପ୍ତବାଲି,
କେତେ ଶ୍ରମ ବାରି   ନଦୀ ସିନ୍ଧୁ ପାରି
ପାଇଛି ତୋହର ଦୟାରେ ।

୩—ଏବେ ତୋ' ଚରଣେ ସେବକର ସ୍ଥାନ,
ଅକୁଣ୍ଠିତେ ପ୍ରଭୁ କର ମୋତେ ଦାନ,
ସେ ମୋ ମହାମାନ,   ସେ ରାଜ ସମ୍ମାନ,
ସେତିକି ଆଶା ମୋ' ହିଆରେ ।

ନିବିଡ଼ ଘନ ତାମସୀ ରଜନୀ,
ହୁଅ ସଙ୍ଗୀ ମୋର ଦୁର୍ବଳ ଯାତ୍ରୀ ।
ଆକାଶେ କଳା ନୀରଦ ଭାସେ,
ଦିଗ୍‌ବଳୟ କୋଳେ ବିଜୁଳି ହସେ,
ନିରାଶ ପ୍ରାଣ, କମ୍ପିତ ତନୁ,
ବୁଡ଼ିବ ତରୀ ଭାବନା ଭାରି,
ଗଭୀର ଏ ଭୀମ ସାଗର ତଳେ ।
ହୁଅ ସଙ୍ଗୀ ମୋର ଭବଭୟ ହର,
ଦୁର୍ବଳ ମୁହିଁ ଯାତ୍ରୀ
କ୍ଷୁବ୍ଧ ସାଗର କ୍ଷୁଦ୍ର ତରଣୀ,
ଝଞ୍ଜା ଭୀଷଣ ରଜନୀ ।

ଚତୁର ବଣିଆ ପରି ଭବ-ବଜାରେ
ମଉଜେ ମାତନ୍ତି ମନ କିଣା ବିକାରେ ।
କାହିଁ ଲାଭ କାହିଁ ତୁଟି
କାହିଁ ହସ ଉଠେ ଫୁଟି,
କାହିଁ ବିଷାଦ ଭ୍ରୂକୁଟି,
କାହିଁ ବା ସର୍ବସ୍ୱ ହାରେ ।୧।
ଆସନ୍ନ ଗାହକ ଛଳେ,
ଦାଣ୍ଡେ କେତେ ଦଳେ ଦଳେ,
ଅସଲ ଜଣକ ଚାହାଁ
ନ ପଡ଼େ ଏତେ ଧନ୍ଦାରେ ।୨।
ତା ମୁଖ ଦେଖିବା ଲାଗି
ଆଖି ମୋ ରହିଛି ଜାଗି,
ହେବି ମୁଁ ସର୍ବସ୍ୱ ତ୍ୟାଗି
ଦେଖିଲେ ବଦନ ଥରେ ।୩।

ଗୁଡ଼ି ଏ ଭବ ପସରା
ଧାଇଁ ଯିବ ପଛେ ତ୍ୱରା
ସକଳ ଅନର୍ଥ-ସରା
ସେ ପ୍ରେମ-ମନ୍ଦିର-ଦ୍ୱାରେ । ୪ ।

ଲୁଟି ଖାଉ କେ ମୋ' ଧନ
ତହିଁ ନ ହେବ ଉଛୁନ୍ନ,
ସେ ହେବ ମୋ' ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନ
ମୋର ସରବ ସଂସାରେ । ୫ ।

ଷଷ୍ଠ ଭୈରବୀ—ଏକତାଲି ।

ସେତ ଆଦରର ଧନମଣି !
ମୋ' ପ୍ରାଣ ରତନ, ହୃଦୟ ମୋହନ,
ମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରେମ-ସୁଧା-ଖଣି । ଧ୍ରୁ ।

ପରମ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରେମ ପ୍ରଭାକର
ମୋ' ଆତ୍ମା କମଳ, ବନ୍ଧୁ ସୁବିମଳ,
ମୋର ସର୍ବସାର ଶକତି ଆଧାର
ପୁଣ୍ୟମୟୀ ଗୁଣମଣି । ୧ ।

ପବନେ ଉଛୁଳେ ତା' ସ୍ୱର ଲହରୀ,
ଫୁଲେ ଫୁଲେ ଫୁଟେ ତା' ରୂପ ମାଧୁରୀ,
ବାତୁଳ କଲା କି ଅତୁଳ ଆନନ୍ଦେ
ମନ ମୋର ନେଲା କିଣି । ୨ ।

କି କହିବି ଆଉ ନ ଆସଇ କଥା,
ଚରାଚରେ ପରା ବାଜଇ ମୋ' ବ୍ୟଥା,

ପୁଲକ ଆକୁଳେ ଭସେ ନେତ୍ର ଜଳେ
ଦିବାନିଶି ଗୁଣ-ଗୁଣି । ୩ ।

ଅସାର ସଂସାରେ ନାହିଁ ମୋର ଆଶ
ମାଗେଁ ଶୀତସ୍ନିଗ୍ଧା ଶ୍ରୀପଦ ସାରସ
ସେ ଏକା ମୋଧନ ସେ ଏକା ମୋ'ଧ୍ୟାନ
ଚଢ଼େ ପ୍ରେମ ଚିନ୍ତାମଣି !

ସିନ୍ଧୁ ଖାମ୍ବାଜ୍ ଜଲଦ ଏକତାଲ ।

ସୁନ୍ଦରେ ସୁନ୍ଦରେ ହୃଦସ୍ଥ ମୋହର
ହେଉ ନାଥ ଚିର ସୁନ୍ଦର !
ମଧୁରେ ମଧୁରେ ହୃଦସ୍ଥ ମୋହର
ହେଉ ନାଥ ଚିର ମଧୁର । ଧ୍ରୁ ।

୧ କ୍ଷୁଦ୍ର ମୁହିଁ ପ୍ରଭୁ ଯଦି ବଳହୀନ,
ନୁହେଁ ତୁମ କୃପା କରଣେ କଉନ,
ମଉନେ ବସିବ ଚରଣ ନଳିନ-ତଳେ ଚିର ତବ କିଙ୍କର ।

୨ ଭୁଲାଇବ ମୋତେ କି ଦେଇ ହେ ପ୍ରଭୁ
ତୃଣ ତୁଲ୍ୟ ମଣେ ତୁମ ବିନା ସବୁ,
ହେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ତୁମେ ମୋ'ଈଶ୍ୱର, ମୋ ଚରମ ଶାନ୍ତି ସାଗର ।

୩ ଗୃହେଁ ନାହିଁ ନାଥ ମାନ ଗଉରବ,
ଗୃହେ ନାହିଁ ସୁଖ ସମ୍ପଦ-ଗରବ,
ହୃଦୁତ ସରବ ତବ ଅସରନ୍ତି ଦିଅ ପ୍ରେମ ସୁଧା ନିର୍ଝର ।

ବେହାଗ ଖମ୍ବାଜ—କଓ୍ୱାଲି ।

ସକାଳରୁ ସଞ୍ଜେ ତୁମରି ଲାଗି ମୁଁ
ଅନାଇ ବସିଛି ପଥେ,
ଗୁଢ଼ ଽରଥରେ ଆଖି ଝୁର ଝରେ
ଆସିଲ ଆସିଲ ସତେ । ଧ୍ରୁ ।

ସାରା ପରାଣଟା ତୃଷାରେ ପୂର
ସାରା ମରମଟା ହେଉଛି ଝୁର,
ଶୀଘ୍ରେ ଶୀଘ୍ରେ ଚମକେ ବିଜୁଳି
ଛଳିଲ ଛଳିଲ ପରା ।
ଝିମି ଝିମି ଦେହ ଗୋଟାକ ମୋହର
ଅବିଶ୍ୱାସ ଘେରେ ଭରା ।

ତୁଚ୍ଛାକୁ ତୁଚ୍ଛାକୁ କାନ୍ଦିବସେ ମାନେ
ଜୀବନ ରହିବ ସତେ,
ଏତେ ଦୁଃଖ ଯଦି ଦେବ ଭାଳିଥିଲ
ବୋଲୁଁ ନ କହିଲ ମୋତେ ।

ସିନ୍ଧୁ—ଆଡ଼ାଠେକା ।

କହରେ ମନ ଥରେ
ମନେ ସେକ ନ ପଡ଼େରେ ।
ହେର ଅରୁଣ ଛବି ସ୍ମରୁ କରେ ମୁଖରବି,
ଲୋଚନୁ ଝଡ଼େ ସ୍ରବି,
ଦ୍ରବ ଅନ୍ତର ଅଶ୍ରୁରେ ।

ପଥେ ହେଉ ପଥ ହରା,
ଖୋଜି ବୁଲୁ ବିଶ୍ୱସାରା,
ନ ଲଭି ପ୍ରାଣ ପ୍ରିୟ
ପଥ ପ୍ରାନ୍ତେ ତୁ ବସୁରେ ।

ନୀଳ ଗଗନ ଗୃହିଁ
କାହିଁ ଯାଉ ମନ ଧାଇଁ,
କିଏ ତୋ ହୃଦ ସାଇଁ,
କାହା ପାଦେ ତୁ ରସୁରେ

ତୃଣ ତୁ କରୁ ଜ୍ଞାନ
ସରବ ସଂସାର ମାନ,
ସେ ତୋର ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନ,
କାହା ଶରଣ ପଶୁରେ ।

ବେହାଗ ଖାମ୍ବାଜ—କଓ୍ୱାଲି ।

ଆସିଲ୍ଲ କେ ଏ ନଶୀଥେ ମୋହର କୁଟୀର ଦ୍ୱାରେ,
କି ଦେଇ ପୂଜିବି ପାଦ ମାଗିବି ମୁଁ କାହାଠାରେ ।
ମଳିନ ହୃଦୟଭୂଇଁ ପୀଡ଼ିତ କାତର ମୁହିଁ,
ଆସନଟି ସୁଦ୍ଧା ନାହିଁ ଏ ଭଗନ କୁଡ଼ିଆରେ ।
ଘେନେ ଅତି ଯତନରେ ଜାଣିଛି କି ପ୍ରିୟତମ,
ଅଛି ମୋ ମନ-ସୁମନ ନୟନଭରା ଆସାରେ ।
ଦେବି ମୁଁ ଚରଣେ ଢାଳି, ଯାହା ଜୀବନ ସଙ୍ଖାଳି,
ଯାନତା ହୀନତା ମୋର ହଜିବ ହେ ପୂର୍ଣ୍ଣତାରେ ।

କହ କୋକିଳ ! କି ଗାନ ଗାଉ ହରଷେ ।

ଆକୁଳ ବ୍ୟାକୁଳ ହୁଅ,
ନିମିଷେ ପରାଣ ନିଅ,
ନାଚେ ମନ ଥେଇ ଥେଇ
ଭାବ-ଉଲ୍ଲାସେ;

କହ ତୋ' ପଞ୍ଚମ ତାନେ;
କି ସୁଧା ବରଷେ କାନେ,
ଉଠେ କି ବସନ୍ତ ପ୍ରାଣେ
ମୋହନ ବେଶେ । ୧ ।

ଦିଶେ ଦିଶେ ଫୁଲ ରାଶି,
ଦିଶେ ଦିଶେ ବାଜେ ବଂଶୀ,
ଉନ୍ମତ୍ତ ପରାଣ ମୋର
ପ୍ରେମ ଆବେଶେ;

ଯିବ କି ରହିବ ଧରେ,
ତନୁ ଥରେ, ଆଖି ଝରେ,
ଚପଳେ ଚମକେ ଚିତ୍ତ
ଲାଜ ପରଶେ ।

ଆସ ଆସ ବୁଲି ଦକ୍ଷୀଣା ପବନ ।
ଚୁମ୍ବି ଧୀରେ ଫୁଲ ଶିରେ ମନ୍ଥକ ମୋ ହୃଦବନ,
ଫୁଟି ଉଠୁ ଶଶି-ହାସ,
ଝରି ପଡ଼ୁ ଫୁଲ ବାସ,
ଗଗନେ ଗହନେ ରସି ପରଶ ମୋ' ପ୍ରାଣ ମନ ।
ଜାଗୁ ଜୀବନେ ମୋହନ ମୂରତିଟି ଘନ ଘନ

ବାଜୁ ମରମେ ସେ ଝଣା,
ଚଉଦ ଭୁବନ କଣା,
ଆକୁଳ ଅଧୀର ହୃଦ୍ୟା ଲଭୁ ଆନନ୍ଦ-ବନ୍ଧନ,
ଅରୂପ ପଦ୍ମର ପଦ୍ମେ ଆତ୍ମା ମୋ'ସର୍ବସ୍ୱ ଧନ ।

କହ ମନ କାହାକଥା ଘୁବୁ ବିରଳେ ।
କଏ ସେ ତୋ' ପ୍ରାଣସଖା,
କା' ପାଦେ ତୋ ଚକ୍ଷୁ ଯୋଖା,
ଚମକେ ପୁଲକେ ଚହେ ପ୍ରେମ ଉଛୁଳେ ।

କାହାର ସେ ରୂପ ତୋରା,
କୋଟି ଭୁବନ-ପାସୋରା,
ରବି ଶଶୀ ତାରକାରେ ଛବି ଉଚ୍ଛୁଳେ । ୧ ।

ନୀରବେ ନୟନାସାରେ,
ଗୁନ୍ଥୁ କି ମୁକୁତା ହାରେ,
ଅରପି ଗଳାରେ ବାରେ ଚୁହିଁବୁ ଖେଳେ ।

ନୂତ୍ନେ ଦିନ କର ପ୍ରୀତି,
ଜନ୍ମ ଜନ୍ମ ଗଲା ବିତି
ତୁ ତାହାର ସେ ତୋହର ମୁକ୍ତ ଯୁଗଳେ ।

ଆହା ! ଶୁଣିଲି ସତେ କି ଗାନ
ସୁରଟି ରହିଲା ମରମରେ ଲାଗି ଭୁଲିଗଲି କଥାମାନ
କେଉଁ ଦୂରବନେ ବାଜିଲା ଝଣା,
କାନେ କି ପଶୁଣୁ ମରମ ଜାଣା,

କେତେ ଯେ ବିଷାଦ, କେତେ ଅବସାଦ,
ଶୁଣିସେ ଲଳିତ ତାନ । ୧ ।

ମୋ ଜୀବନ କୁଞ୍ଜେ ସଗିଣୀ ତାର,
ଗଗନେ ପବନେ ଶୁଣେ ସେ ସ୍ୱର,
ଭ୍ରମର ଗୁଞ୍ଜନେ କୋକିଳ ପଞ୍ଚମେ,
ତା ସୁକଣ୍ଠ କରେ ଜ୍ଞାନ । ୨ ।

ଜାଗ୍ରତେ ସ୍ୱପନେ କରମ ଧ୍ୟାନେ,
ଶୁଣେ କି ତା ସ୍ୱର ବାଜୁଛି କାନେ,
ଘୋର ଝର ଝରେ, ପତର ମର୍ମ୍ମରେ,
ଚମକି ଉଠେ ମୋ ପ୍ରାଣ । ୩ ।

ଅଦୃଶ୍ୟ ସେ କାର ଅଙ୍ଗୁଳି ସ୍ପର୍ଶେ
ବାଜି ଉଠେ ହୃଦ ତନ୍ତ୍ରୀ କି ହର୍ଷେ,
ସ୍ୱର ଦେଇ ତହିଁ ଗାଏ କେ ଗୋପନେ,
କରି ନବ ଜୀବ ଦାନ । ୪ ।

ଦୁଅରେ ଆସି ତୁମେ ଡାକିଗଲ ବାରମ୍ବାର
ଶୁଣି ନ ଶୁଣିଲି ପରି ରହିଲି ମଉନେ,
ଯାଚି ଦେଲ ହାତେ ଅଣି ଆନନ୍ଦ ସମ୍ଭାର,
ଚାହିଁ ନ ଦେଖିଲି ମଥା ରହିଲି ନଇଁନେ,
ତଳେ ନଭେଟିଲି ଅଖି ମାୟା ଖୋଳେ,
ଶୁଣି ନପାରିଲି ଡାକ ଭବଗୋଳେ,
ଡାକିଲି ନେବାକୁ କୋଳେ
ଫେରି ନ ଚାହିଁଲ ତୋଳେ,
ଏବେ ବସିବି କାନ୍ଦି କାପରି ତୁମ ବାହୁଡ଼ନେ । ୧ ।

ଏବେ ମନ ମାୟା ଭ୍ରମ ହେଲା ଛିନ୍ନ,
ଖୋଜି ବୁଲେ ଚରାଚରେ ପଦଚିହ୍ନ ।
ଏବେ ମୋ ଝରୁଛି ଲୁହ,
ବକ୍ଷ ବିଦାରୁଛି କୋହ,
ଏବେ ଆସ ସଖା ହୃଦେ ଆସ ଡାକେ କରୁଣେ ।

ପାର ଯଦି କଳି ମୋର ହୃଦୟର ଆକୁଳତା
ସରମେ ଚରଣ ତଳେ କହିବି ମରମ କଥା ।
ପୋଛି ଦେବ ଯଦି ମୋର ନୟନର ଅଶ୍ରୁଜଳ
ଲିଭାଇବ ଯଦି ମୋର ଅନ୍ତରର ଦାବାନଳ,
ତେବେ ନାଥ ଚରଣରେ, ଜୀବନରେ ମରଣରେ
ଥିବି ବନ୍ଧା, ଥିବି ନତ ତରୁ ପଦେ ଲତା ଯଥା ।
ସିଞ୍ଚି ଦେବ ଯଦି ପ୍ରାଣେ ସଞ୍ଜୀବନୀ ସୁଧା ଧାର,
ଫୁଟାଇବ ହୃଦବନେ ନବ ଆଶା ଫୁଲହାର,
ତେବେ ନାଥ ଚରଣରେ, ଜୀବନରେ ମରଣରେ
ରହିବି ତୁର ଆଶ୍ରିତ, ତେଜି ଜଗତ ମମତା ।

ମୋର ବ୍ୟର୍ଥ ଜନ୍ମଧାରା !
କଠିନ ତୋହର ପାଷାଣ ପଥରେ
ବାଜି ନ ବାଜିଲା ପରା ।
ହସେ ନିଜ ମନେ କାନ୍ଦେ ନିଜ ମନେ
ନିଜଗାନେ ଆତ୍ମହରା ।
ନିଜର ବେଦନା ନିଜେ ମୁଁ ସହେ,
ନିଜ କରମରେ ମରେ ବା ବଞ୍ଚେ,

ବୁଲେ ମିଛେ ମିଛେ ଦୂଆରେ ଦୁଆରେ
ସନ୍ଧ୍ୟା କେତେ ଶୀଘ୍ର ଖସ୍ର ।

ତେବେ ତବ ଦୟା ନୋହିଲା ଥରେକ
କେତେ ସହିବ ଏ ଅଧମ ସେବକ,
କେତେ ବହିବ ମୁଁ ଏ ଖଣ୍ଡ-ବଜାରେ
ନିଜର ମଳିନ ପସରା ।

ଯା'ହା ଥିଲା ମୋର ଶୁଝିଲି ତୋ' ଦେଣା
ପାଉଣା ଖାଣ୍ଡି ମୋ କହ୍ନରେ,
ମୋ' ଠାରୁ ମୋହର ସକଳ ଦେନଣ
ଛଳନା କପାଇଁ କହ୍ନରେ ।

ଶୁଝିଲି ତୋ ଋଣ କରୁଣା ଆଶାରେ,
ବୁଡ଼ାଇ ମାରୁରୁ କପାଁ ନିରାଶାରେ,
ବସିବି ଦୁଆରେ କେତେ ଦିନ ଆଉ
ଝରୁଛି ମୋ ଆଖି' ଲୁହରେ ।

ମଧୁର ବଚନେ ହରିଲୁ ମୋ ମନ,
ଏବେ ନିଜରୂପ କରୁଚୁ ଗୋପନ,
ଅନାଇଁ ଅନାଇଁ ହୁଏ ମୁଁ ଉଛନ୍ନ
ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକେ କପା ଦହରେ ।

ହରଷେ ପୂରୁଛି ବିଶ୍ୱ
ପୂରୁଛି ସାରା ପବଣ,
ଦେଖେଁ ସେ ଦିନେ ସେ ଦିନେ
ଉମୟୁଁ ଲଭେ ଜୀବଣ ।

ଯାହାକୁ ମଣେ ମୁଁ ଦୁଃଖ,
ସେତ ମୋ ପରମ ସୁଖ,
ପିଣ୍ଡି ପାଣି ପାନେ ପଦ୍ମ
ଫୁଟେ ପୀଡ଼ା ଅଙ୍ଗମାନ ।

ଥିଲି ଅବା ସୁନାଖଣ୍ଡ,
ଅନଳେ ଦେଲିକି ଦଣ୍ଡ,
ଖାଦ-କଳଙ୍କ ଛଡ଼ାଇ
ଦେଲ କି ରମ୍ୟ ରସାଣ ।

ସ୍ତବ୍ଧ ଗମ୍ଭୀର, ମଧ୍ୟ ନିଶାରେ, ଡାକିଲେ,
ପ୍ରଭୁ ଆସିବ କି ?
ପର୍ଣ୍ଣ କୁଟୀରେ, ମାଟିରେ ଲୋଟି, କାନ୍ଦିଲେ,
ପ୍ରଭୁ ଶୁଣିବ କି ?

ତୁଙ୍ଗ-ଶିଖରୀ-ଉଚ୍ଚ ଶିଖରେ,
କ୍ଷୁବ୍ଧ-ତରଙ୍ଗ-ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଗରେ
ଘନ ବିପିନେ ଡାକିଲେ ବନେ, ଆସିବ କି ?
ଅଶ୍ରୁ-କାତର-ମ୍ଳାନ ମୁଖେ, ଧ୍ୟାଇଲେ ଦୁଃଖ ନାଶିବ କି ?

ଯେବେ ଶୋକେ ସୁଖେ, ହରଷେ,
କୁଟୀରେ ହର୍ମ୍ମ୍ୟେ, ଦେଶେ, ବିଦେଶେ,
ଆସିବ ପ୍ରାଣେ ଶାନ୍ତି-ବେଶେ,
ହରିବ ଶ୍ରାନ୍ତ ହରିବ କି ?

ଭବ-ବିଜନ-କଣ୍ଟକ ବନେ ବୁଲିଲେ
ହାତ ଧରିବ କି ?

ପ୍ରେମ ପରଶେ କଲୁଷ ନାଶି
ଦୁର୍ବଳ ଆତ୍ମା ତୋଷିବ କି ?
ସର୍ବେ ତ୍ୟାଗ କରବେ ଯେ ଜନେ
ସେ ଜନେ ପାଶେ ବସିବକି ?

ବରଷ ବରଷ ପଥ ପରିଶ୍ରମି
ହରଷେ ପନ୍ଥରେ ମିଳିଲି,
ଜଣା ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗେ ମିଶିଲା ପରାଏ
ସକଳ ଦୁଃଖ ମୁଁ ଭୁଲିଲି ।

ଶତଦଳ ଦଳେଂ କନକ କିରଣ,
କୁମୁଦେ ଚନ୍ଦ୍ରମା-ସୁଧା ବରଷଣ,
ଫୁଲ କୋଳେ ଅବା ହିମ ବିନ୍ଦୁ ଶୋଭା,
ତବ ପ୍ରେମ ହୃଦେ ଲଭିଲି । ୧ ।

ତବ ପ୍ରେମ ସାର, ସରବ ଭୁବନେ,
ସାଗର ଶୋଭିତ ସେ କେଉଁ ରତନେ
ଖଣିକ ମଣିରେ ଜଣେ ପ୍ରେମ ଜ୍ୟୋତି,
ଉପମା କାହିଁ ନ ପାଇଲି । ୨ ।

ସଫଳ ଆନନ୍ଦ, ସଫଳ ଜୀବନ,
ଦେବତା ସଙ୍ଗେ ଏ ମଙ୍ଗଳ ମିଳନ,
ଭକତି, ମୁକତି, ମିଶି ମୋକ୍ଷ, ଶାନ୍ତି,
ପଦତଳ ଧୂଳି ହୋଇଲି । ୩ ।

ଦଗଧ ମରୁ ପ୍ରାନ୍ତରେ,   ତାପିତ ତୃଷିତ ଅନ୍ତରେ
ମାୟା ମରୀଚି ଭ୍ରାନ୍ତ, କ୍ଷୀଣ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାନ୍ଥ,
ଚାଲି ଚାଲି ତତଲା ବାଲିରେ
ପୟର ଯୋଡ଼ିକ ଶ୍ରାନ୍ତ,

ବଡ଼ ଧୀନ ଦୁର୍ବଳ,
ଶେଷ ପଥ-ସମ୍ବଳ,

ଆରତ ଏଥି ଶୁଣିବ କେହି
(ଏତ) ନିର୍ଜ୍ଜନ ଏକାନ୍ତ !

ତବ କୃପା ଦୁଆର,
କରୁଛି ଜୁହାର !

କହ ଆଉ କେତେ ଦୂରେ
(ପ୍ରଭୁ) ଅନାଥ ନାଥ !

* * *

ଜୀବ ଯଦି ଯିବ ଛାଡ଼ି
କୃପା କରି କି ହେବ ହେ !
ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ନ ପାଇବି ନ ଚାହିଁଲେ କି ଦେବ ହେ ।

ବଞ୍ଚିଥିବ ଯେତେଦିନ,
ନିତି କଷଣେ ମୁଁ କ୍ଷୀଣ,
ଧୂଳିରେ ହେଲେ ବିଲୀନ,
ଦୟା ଡାକି କି ହେବ ହେ ।

ଅବା ଆଶିଷ ଆସାର
ହରିବ ଅଗ୍ନି ଚିତାର,
ହେବ ଯହିଁ ଭସ୍ମସାର
ତହିଁ କି ଲାଭ ହେବ ହେ

କଡାକର ମୂଲ୍ ନାହିଁ ମୋର
କି ଦେଇ ମୂଲାଇବ,
ତବ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଁ ପ୍ରଭୁ
କି ଦେଇ ତୁଲାଇବ !

ସବୁ ମୋର ଅଧା ଅଧି,
ମାୟା ମୋତେ ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି,
ତଳେ ପ୍ରୀତି ନାହିଁ ପ୍ରାଣେ
କି ଦେଖି ଭୁଲାଇବ ।

ଶିରେ ମୋ ସ୍ୱସ୍ତ୍ର ଧନ୍ଦା,
କର ଚରଣ ମୋ ବନ୍ଧା,
କଠିନ-ଭବ-ନିଗଡ଼େ,
କି ବାଟେ ବୁଲାଇବ ।

ଦୂର ପଥ ଧାଇଁ ଆସିଛୁ ହେ ବନ୍ଧୁ,
ବ୍ୟଗ୍ର ଚଞ୍ଚଳ ଚରଣେ,
ତବ ସ୍ନେହାଞ୍ଚଳେ ମୁଞ୍ଛି ଲୋଚନ
ଦେନି ମୋ' ଭରସା ପରଶେ ।

ସଞ୍ଚିଛୁ ସୁହାଗେ ଅନୁରାଗ ରାଶି
ବାଞ୍ଛିଛୁ ତୁମର ଆଦର ପ୍ରତ୍ୟାଶି
କେତେ ଯାଏ ଫେର କେତେ ଆସି ଆସି
ଲାଜ-ବିଜଡ଼ିତ ଚରଣେ ।

ସାରା ସଞ୍ଜେ ବସି ବଉଳ ତୋଡ଼ନ,
ଆକାଶେ ଖଣ୍ଡିଲ ହୃଦୟ ବେଦନ,

ସମୀରେ ସଙ୍ଗେ କଲି ନିବେଦନ,
ନିରାଶା ଦଗଧ ପରାଣେ ।

ସହି ନ ପାରିଲି ଆଉ ଏ ଯାତନା,
ଧାଇଁଲି ତୋ ପାଶେ ଆକୁଳ ଉନ୍ମନା,
ଏବେ ଯା' ଇଚ୍ଛିତ କର ତୁ ଦଇତ
ବରଷ ମଉନେ ମରଣେ ।

ହେଲେ ମୁଁ କ୍ଷୁଦ୍ର କମଳ—କ୍ଷୁଦ୍ର କମଳ ହେ ।
ହେ ପ୍ରେମ-ମଞ୍ଜୁଳ, ହେ ରବି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ,
ମୋ' ଭରସା ସିନା ଚରଣ ତଳ,
ହେ ପ୍ରେମ-ବିମଳ ।

(୧) ଘୋର ଶତଦଳ, ହସ ଢଳ ଢଳ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିମଳ,
ପ୍ରେମ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ,
ଭରସା ସିନା ହେ ଚରଣ ତଳ
ମୋ' ରବି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ହେ ପ୍ରେମ ନିର୍ମଳ ।

(୨) ପଙ୍କ ଖାତେ ଲୋଟି ଉଠିଥିବ ଫୁଟି,
ରବିକର ଲଭି, ମୋହନ ଛବି
ଭରସା ସିନା ହେ ଅମୃତ-କର
ହେ ରବି-ସୁନ୍ଦର
ହେ ପ୍ରେମ-ସୁନ୍ଦର ।

ହେଲେ ମୁଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁଷ୍କର ।
ହେ ପ୍ରେମ ମଧୁର, ହେ ପ୍ରେମ ଉଦାର

ମୋ’ ଭରସା ସିନା ଅମୃତ କର ହେ
ହେ ପ୍ରିୟ ସୁନ୍ଦର !

ତୁମର-ଅରୁଣ ହିରଣ-ହରଷ
ହିଲ୍ଲୋଳେ ମାନସ ମୃଣାଳେ,
ହସିବ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସ୍ନେହେ ଢଳ ଢଳ
ଭକତ-କମଳ କଲ୍ଲେଳେ ।

ଏତକ କରୁଣା ନୋହୁ ଊଣା ବନ୍ଧୁ,
ଝରୁ ଚକ୍ଷୁ ତୋର ଅଶ୍ରୁ ହିମ ବିନ୍ଦୁ,
ଶୋଭିବ ସୁନ୍ଦର ମନୋଜ୍ଞତର
ରବି ଖର-କର-ମାଳେ ।

ଦଳେ ଦଳେ ତାର ସୁଷମା-ଲହରୀ,
ନୀଳ ଜଳ କୋଳେ ପ୍ରେମାବେଶେ ଥରି,
ଶତ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ସହସ୍ର ଚୁମ୍ବନେ
ସୃଜିବ ଇନ୍ଦ୍ର-ଜାଲେ ।

ମିଛେ ଅଭିମାନେ ମନର ଗୁମାନେ
କାନ୍ଦେ ହୃଦେକର ହାଣି,
ନିଶିଦିନ ମୋତେ ରଖିଛ ମନରେ
ଭୁଲେ ତାହା ଜାଣି ଜାଣି ।

ଦୁଃଖ ଆଘାତର ଜଞ୍ଜାଳଗଣି,
ଗୋଟାଏ ମୁଁ ଶେଷେ ମୋ ସୁଖ ନାଶି,

କେତେ କଦର୍ଥନା   ଦାରୁଣ ଯନ୍ତ୍ରଣା
ଗଦାଏ ପସୁଣେ ଆଣି । ୧ ।

ତବ ସ୍ୱଚ୍ଛ ପ୍ରେମେ ବୋଲେ କେତେ କାଳି,
ମନୋ ବନ ଦୁଃଖ ଦାବାନଳେ ଜାଳି,
ଦିଏ କେତେ ଗାଳି   ମନେଁ କେତେ ଖଳ,
ଅବିଶ୍ୱାସ ଆଣେ ଠାଣି । ୨ ।

ତଥାପି ତୁମର ନାମ ଜପାମାଳି
ତବ ଶ୍ରୀଚରଣ ଜୀବନ ସମ୍ଭାଳି
ଗୁହେଁ ଆଶା ପଥ   ହୋଇ ମୁଁ ଉପତ
ବୁହାଇ ତପତ ପାଣି । ୩ ।

ଫୁଟି ଉଠୁ ପ୍ରଭୁ ପରାଣ-ବେଦନା
କନକ କେତକୀ-କୁସୁମେ
କଣ୍ଟା କୋଣେ କୋଣେ ସୁବାସ ଭିତର
ରହୁ ଅନ୍ତରାଳେ ମଉନେ ।
ନୟନ କାହାର ନ ଦେଖୁ ତା ଶିରୀ,
ମଧୁ ଲୋଭେ ଭୃଙ୍ଗ ନ କରୁ ଗୁଞ୍ଜରି,
ଦୂରେ ଦୂରେ ଯାଉ ସମୀର ସଞ୍ଚରି
କମ୍ପାଇ କୋମଳ ବଦନେ ।
ହୃଦୟ ତାହାର ଲାଜ-ଆବରଣେ,
ହେବ ନିବେଦିତ ଦେବତା ଚରଣେ,
ଝରି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-ରେଣୁ ପଦରେଣୁ ସଙ୍ଗେ
ମିଶିବ ପ୍ରେମାଲିଙ୍ଗନେ ।

ସତକୁ ଲୁଗ୍ଣଇ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇ
ମିଛର ପସରା ଧରିଛୁ,
କୁରୂପ ଯତନେ ଲୁଗ୍ରି ରତନେ
ଆନ ବେଶ ଅଙ୍ଗେ ବହୁଛୁ,

ଛିଦମ୍ନ ଛଳନା ଚିର ବ୍ୟବସାୟ,
ହୀନତା ଢାଙ୍କିବା ନିତ ଅଭିପ୍ରାୟ,
ଆନ ସ୍ୱରେ କଥା କହୁ ସୁଗମ୍ଭୀରେ
ନିଜର ମହତ୍ତ୍ୱ କହୁଛୁ । ୧ ।

ତୁମ୍ଭେ ଯେତେ ଉଚ୍ଚ ତହୁଁ ବଡ଼ମାନ,
ଯାବ ବଂଶେ ଲୋଡ଼େ ନୃପେଶ ସମ୍ମାନ,
ଉଠାଇ ଗଗନେ ଅହମିକା-ଶିଖା
ସହଚେ ଚରଣେ ଦଳିଛୁ । ୨ ।

ତୁମର ଆଗରେ ପଡ଼ିଲି କି ଧରା,
ଚହ୍ନଠ ଚକ୍ଷଣ ଯୋଛୁ ଗଣ୍ଡ ହରା,
ଲାଜେ ଥକା ମରା ନଗ୍ନିଲେ ଚରଣ,
କହ ମୁଁ କପଟ ବସିଛି । ୩ ।

ତୁମର ଦମ୍ଭର ଏବେ ମୁଁ ଭିକାରୀ,
ନଦାଅ ଘଉଡ଼ କର୍କଶ ଧିକ୍କାର,
ଗୁଳିବସ୍ତୁରୀ ହୃଦୟ କତୁର
ବଡ଼ପଣ ମୋର ହଜିଛି । ୪ ।

ପ୍ରାଣ-ପଲ୍ଲବେ ପ୍ରଭୁ !   ଅଉତ ନ ଫୁଟେ
କମ-କମଳକଳିକା,
ଊ ଯେନ ଥୋଇବ,   ପୂଜା ସଜାଡ଼ିବ,
ରଚିବ ରମ୍ୟ ମାଳିକା । ଧ୍ରୁ ।

ନନ୍ଦ-ନନ୍ଦନ ଗନ୍ଧ ହିଲ୍ଲୋଳେ,
ନ ଭାସେ ହସ-ରସ-କଲ୍ଲୋଳେ,
ନ ରଞ୍ଜେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ   କାଞ୍ଚନ- ମଞ୍ଜୁଳ,
ରବି ରୁଚିର କର-ତୁଳିକା ।

ଉଡ଼ି ପଳାଇଛି ଆନନ୍ଦ-ଅଳି,
ନାହିଁ ସେ ଝଳି,   ନାହିଁ କାକଳି,
ଶୂନ୍ୟ କୋକିଳ କାନନସ୍ଥଳୀ,
ଶୁଖିଛି ପ୍ରୀତି-ମଲ୍ଲିକା ।

ସଫଳ ମୋହର ବିଜନ୍ମ ଗର୍ବେ ଭାଗ ବସାଇବ ଆସିକି ।
ଫଳତ ଏବେ ନକର କିପାଁ ମୋ ତୀବ୍ର ବାସନା ଗ୍ରଶିଙ୍କି ।

ବହୁଦୂର ପଥ ଚାଲିବ ଆଶ୍ୱାସେ,
ପ୍ରତି ପଦ କ୍ଷେପେ କଣ୍ଟକ ପରଶେ,
ଛିଣ୍ଡିବ ଅଙ୍ଗ- ବସନ ଖଣ୍ଡିବ
କଣ୍ଟାବାଡ଼େ ବାଜିବ,

ଖାଇବ କେତେ ମୁଁ ବରଷା ଖରା
ଲୁହେ ଯିବ ତନ୍ତ୍ର ତପତ ଧରା,
ଦୂରେ ଦୂରେ ଥିବ କଥା ନକହିବ
ଛଳି ମୋ' ଯାତନା ସାଜିକି ।

ଶେଷେ ପହୁଞ୍ଚିବ ବାଞ୍ଛିତ ବନ୍ଦରେ,
ଧରିବ ସଙ୍ଗ କି ପ୍ରେମ ହୁନ୍ଦରେ,
ପକାଇ ଫାନ୍ଦେ, କପଟ ଛନ୍ଦେ,
ପଦତଳେ ଦେବ ବାନ୍ଧିକି,

ଚିର ଜୀବନ ମୋ ଅଶ୍ରୁ-ଅଙ୍କିତ,
ଫଳେ ଶେଷେ ହେବି ବଞ୍ଚିତ ବର୍ଜିତ,
ଥିବ ଯା ଈପ୍ସିତ କଞ୍ଜ ଚରଣେ ଦେବି ମୁଁ
ଆନନ୍ଦେ ବାନ୍ଧିକି ।

ଲୋଡା ନାହିଁ ମୋର ମଣିଭୂଷଣ ଗୋ
ସୁବାସେ ନୋହିବ ସଜ,
ଲୋଡା ନାହିଁ ମୋର ବସ୍ତ୍ର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ
ମାଗେଁ ମାତ୍ର ପାଦରଜ ।

ଲୋଡା ନାହିଁ ମୋର କୀରତି କେତନ
ଉଚ୍ଚ ସ୍ତବ ସ୍ତୁତି ବାଣ୍ଡରେ,
ମାଗେଁ ମାତ୍ର ତବ କରତାପଣିସ୍ଥା
ମୋର ହୃଦ ଧରା ଖଣ୍ଡରେ ।

ସଖା ! ପୋଛିଦେବୁ ଅଶ୍ରୁଧାର !
କୁଟୀର-ଦୁଆରେ ଅଥିତ ତୋହର
କରିବୁ ମୋତେ କି ଦୂର,
ସଖା, ହେବୁ କି ଏଡ଼େ ନିଷ୍ଠୁର ।

ଆସିଅଛୁ ସଖା ମୁଁ ଯାଚନ ବେଶେ,
ବିରସ ବଦନେ ଦୁଃଖ ଆବେଶେ,
ଯୁଗ ଯୁଗ ମୋର   ଆଖି ଝର ଝର,
ମର୍ମ୍ମ ବ୍ୟଥା ହାହାକାର ।
ଦେଖି, ପାରିବୁ କି କରି ଦୂର ।

ଯେବେ ଚଳାଇବୁ ଯିବ ଗୋଡ଼ାଇ,
ନିରମଳ ପ୍ରୀତି ଦେବ ବଢ଼ାଇ
ପାଦେ ଲୋଟି ଯାଇ   କରିବି ଗୁହାରି
"ତାର ପ୍ରଭୁ ମୋତେ ତାର !"
ତେବେ, ପାରିବୁ କି କରି ଦୂର,

କାନ୍ଦିବ ଗୋପନେ   ତୋ କୋମଳ ଆଖି
ବହିବ କରୁଣା ସାର ।

ଯେବେ କରୁଥିବ   ମନା ମୁଁ ଆସିବି
ତୁମରି ଦୁଆରି କତିକି,
ତୁମ ଗନ୍ଧମାଡ଼ି   ସହିବା କାରଣେ
ଦୃଢ଼ କରିଥିବି ଛାତିକି ।

ଫୁଲ ଗୁନ୍ଥ ବେନି   ହସନ୍ତି କାନ୍ଦନ୍ତି,
ଫୁଲ ଗୁନ୍ଥ ସରି ହୋଇବ,
ତୁମ ଗଞ୍ଜଣାକୁ   ତୁମ ଲାଞ୍ଛନାକୁ,
ପିଠି ପତାଇଣ ସହିବି ।

ମୃତ୍ୟୁ ରୂପେ ଯଦି   ଆସିବ କତିକି
ସୁଖେ ମୁଁ ଘେନିବି କୋଳରେ,

ଆଦରେ ମରଣ   ବରଣ କରି ଗୋ
ମରିବ ଚରଣ ତଳରେ ।

କରିବ କପରି ସେବା
ନ ଜାଣେ କେଉଁ ଧରଣ,
କାହୁଁ ଆଣିବ ମୁଁ ଅନ୍ନ
କରିବ ପରିବେଷଣ ।

ଆଣିବ ଅବା ମୁଁ ଜଳ,
ବିଦାରି ମୋ ମର୍ମ୍ମ ସ୍ଥଳ,
ବହିବ ରୁଧିର ଧାର,
ତହିଁ ଧୋଇବ ଚରଣ । ୧ ।

ମୋ ଆଶା କାମନା ଗଣି,
ପ୍ରେମ-ଥାଳରେ ପରଷି,
ଦୂରେ ଠିଆ ହୋଇ ହସି
ଦେଖିବ ତୃପ୍ତ ଭୋଜନ । ୨ ।

ଅଞ୍ଚଳେ ପୋଛିବ ହାତ,
ଧରିବ ପଦ୍ମର ପ୍ରାନ୍ତ,
ବସିବ ବ ଟ ଓଗାଳି
କରି ଗମନ ବାରଣ । ୩

ମୋର ବହିଯାଉ ଅଶ୍ରୁଧାର !
ଅଭିମାନେ ଜଡ଼ି   ପଡ଼ିଥିବ ପାଦେ,
ଅଛି ସ୍ନେହ ଅଧିକାର ।

ମରମେ ମରି ମୁଁ ଗାଇବି ଗାନ,
ପରଶି କାହାର ହୃଦ-ତନ୍ତ୍ରିମାନ,
ନଭେ ସେ ଆକୁଳ   ହୋଇବ ବ୍ୟାକୁଳ,
ବୁଝାଇ ନସୁନା ସାର । ୧ ।

କେତେ ଟାଣପଣ କରିବ ସଖୀ,
ଦୂରେ ଦୂରେ ଘୁଞ୍ଚି ବଢ଼ିବ ଦକା,
ଏତେ ପ୍ରେମ ସଖି,   ନ ପାରି ମୁରୁଛି
ବଢ଼ିବ ହୃଦୟ-ଭାର । ୨ ।

ସରମେ ମରି ମୁଁ ଚରଣ-ତଳେ
ଆସେ ଆଜି ସଖୀ ନୟନ-ଜଳେ,
ମରମର କଥା,   ପରାଣର ବ୍ୟଥା,
ତୁମେ ସିନା ବୁଝିପାର । ୩ ।

କିପରି କହିବ ପ୍ରଭୁ, ଆନନ୍ଦ ସତେ କି ଭୁବନେ
ଆନନ୍ଦ ନ ପାଏ କାହିଁ
ପାଇଛି ପରା ସ୍ୱପନେ ।

ନାଥ ଜନ୍ମଦୁଃଖ ଭାର,
ଭଙ୍ଗେ ମଇଁପିଠି ହାଡ଼,
ନାଥ ମୋ ଗଣ୍ଠିଣୀ ସାର
ନାଥ ଲୋତକ ଲୋଚନେ ।

ନାଥ ଆକାଶ ଅନ୍ଧାରି,
କରଲ ତଡ଼ିଲ୍ଲ ମାରି,
ଅଶନି ବଜ୍ର ପ୍ରହାରି,
ଘୋଟେ ମହାମେଘ ଗଗନେ ।

ଶତବେଗ, ଶୋକ, ଜରା,
କରେ ପ୍ରାଣ ଦରମରା,
ବହୁ ବେଦନା ପସରା,
ଢଳେ ମୁଁ ଶତ ଦହନେ ।

ନାହିଁ ଯଦି ପ୍ରଭୁ ଭକ୍ତଙ୍କ ସ୍ଥାନ
ତବ ଦିବ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗ ସଭାରେ,
ଏତିକି କରୁଣା କର ତେବେ ବାରେ
ବସିବି ବାହାରେ

ନାହିଁ ମୋର ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ସାଜ,
ସମ୍ବଳ ମୋର ମଳିନ ଲାଜ,
ନତ ମସ୍ତକେ ଦୂରେ ଦୂରେ ଥାନ,
ଜଗିବି ଦୁଆରେ । ୧ ।

ନାହିଁ ମୋର ଉଚ୍ଚପଦମାନ,
ତୁଚ୍ଛ ଅତି ମୁଁ ସବୁଠୁଁ ସାନ,
ନତନୟନେ, କବାଟ କୋଣେ,
ରହିବି ଅନ୍ଧାରେ । ୨ ।

ତୁମର ଆଦେଶ ନେଇ ମୁହିଁ ବନ୍ଧୁ
ଦୁଆରେ ଦୁଆରେ କହିବି,
ଆନ କରମର ଆଶା ନ ରଖିଣି
ତୁମରି ସେବକ ରହିବି ।

ସନ୍ତାନ ଯଦି ନ ମଣ ଅଧମେ,
ଦୁଆରେ ବସିବି ମଳିନ ସରମେ,

ସଖା ହେବା ମୋର   ନାହିଁ ଅହଙ୍କାର
କିଙ୍କର ନାମ ବହିବି ।

କର ଯେତେ ଘୃଣା, ନଦିଅ ବେତନ,
ବଢ଼ାଇବି ସେବା କରି ମୁଁ ଯତନ,
ତବ କଥା ପଦ   ମୋ ରାଜ ସମ୍ପଦ
ମୁଖ ଦେଖି ସବୁ ସହିବି ।

ତୁମେ ମୋର ବନ୍ଧୁ,
ତୁମବିନା କେ ଦେବ ହେ ଭକ୍ତି ପ୍ରେମ ମଧୁ । ୧ ।

ତୁମେ ମୋର ସଖା,
ତୁମବିନା ଘୁଞ୍ଚିବ କି ମୋ ଜଞ୍ଜାଳ ଧକ୍କା । ୨ ।

ତୁମେ ମୋର ପ୍ରିୟ,
ତୁମବିନା ପାଇବି କି କରୁଣା ଅମିୟ । ୩ ।

ତୁମେ ମୋର ପତି,
ତୁମବିନା ତ୍ରିଭୁବନେ କାହିଁ ଅନ୍ୟଗତି । ୪ ।

ତୁମେ ମୋର ନାଥ,
ତୁମବିନା ଦୁର୍ବଳର କେ ଧରିବ ହାତ । ୫ ।

ତୁମେ ମୋର ରାଜା,
ତୁମବିନା କେ ପାଇବ ମୋ ପରାଣ ପୂଜା । ୬ ।

ତୁମେ କର୍ଣ୍ଣଧାର,
ତୁମବିନା କେ ତାରିବ ଭବ ପାରାବାର । ୭ ।

ହେ ଭବ ସାଗର ମାଝି ।
କୂଳେ ଲଗା ମୋ ନାହା,
ନାହିଁଟି ପାର କଉଡ଼ି
ନେ' ଅଛୁ ଯାହା !

ଆସୁଛି ମାଡ଼ି ଅନ୍ଧାର,
ଜଳ ଥଳ ଏକାକାର
ଜ୍ୱଳିଉଠୁଛି ବିଜୁଳି ହୁଅ ତୁ ସାହା ।

ମୁଁ ଏକା ବାଟୋଇ ଜଣେ,
ଭ୍ରମେ ପଶିଲି ଏ ବଣେ,
କାହିଁ ଯିବି କି କରିବି, ନଦିଶେ ରାହା ।

ପଛକୁ ଗୁହାଁଲେ ବଣ,
ଆଗେ ସାଗର ଭୀଷଣ,
ଆକାଶେ ମେଘ ଅନ୍ଧାର ଘରୁଛି କାୟା—
ବସନ୍ତି ଦେଲଣି ଆଜ ପରାଣ ମାୟା ।

ଆହେ ଅପାରକୃପାସାଗର ।
ପର ମ-କ୍ତି ମୋହର,
ମଳିନ, ଚରଣ-ନଳିନ ତଳେ
ଆସିଛି ସାହସ ବାନ୍ଧି ।

ମୁଁ ଅତି ପାତକି କଳୁଷ କଳଙ୍କୀ
ମୋତେ ଅନାଅ ହେ ଦୟାବନ୍ଧୁ ।
ଦୋଷ ଦେଖି ଯଦି କରିବ ବିଗ୍ଭର
ହୋଇ ପାରିବି କି ଚୁଢ଼ା ?

କାହୁଁ କଚାରବ ଦେବ ଯଦ୍ଦ ଦେବ !
ଲକ୍ଷ ଯାତନା ପୀଡ଼ା ।

ଯାହା ଭଲ ବଶେ କର,
ହେ କୋଟି ଭୁବନେଶ୍ୱର !
ମୁଁ ହୀନ, ମୁଁ ଦୀନ ରହିବ ମଉନେ
ତବ ଦଣ୍ଡ-ପ୍ରହାର ସହି ।

ଶେଷେ ତବ ଦୟା ପ୍ରେମ ଝରଝର,
ଶୀତଳବ ମୋର ତୃଷିତ ଅନ୍ତର,
ସଫଳ ଜୀବନ ହେବ ଶ୍ରୀଚରଣ—
ମଙ୍ଗଳ ମିଳନେ ରହି ।

ପ୍ରେମ-ପୀୟୂଷ କାନ୍ତ ହେ ।
ମୋର ପରମଶାନ୍ତ ହେ,
ଦୟାବହି ଦୀନ ହୃଦୟ ନାଶ ସରବ ଭ୍ରାନ୍ତ ହେ ।

ନାଥ ଯାଅ ଏହି ପଥେ,
ନାଥ କତନେ ମୋତେ,
ଦେଖ ପ୍ରାସାଦ ଦୁଆରେ, ବସିଛୁ ଭିକ୍ଷା ଆଶାରେ,
କ୍ଷୀଣ ଅଙ୍ଗେ ବହି ଅଶେଷ ଶ୍ରାନ୍ତ ହେ ।

ତବ ମଧୁର ବଚନ ପଦେ
ଶୁଣିବା ଶରଧା ପୂରଛୁ ହୃଦେ,
ଲାଜେ ନଫିଟେ ଅଧର, ଅପାର ଦୟାସାଗର,
ବୁଝ ମୋ ମଉନ ମିନତି କ୍ଲାନ୍ତ ହେ ।

ସୁନ୍ଦର ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ବାରେ ଅନାଅ,
ମୋ ମନ ସୁଦ୍ଦନ ଦୁଃଖେ ବାରେକ ଗୃହିଁ ।

ମୁଁ ସିନା ମାନବ ଧନ ତୁମେତ ମହାମହିମ
ନପାରିଲେ ଉଚେ ଉଠି
ତୁମେ ଓହ୍ଲାଅ ।

ସହସ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟକରଣ ଯଦ୍ଦ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସିଂହାସନ,
ମୋ ହୃଦ କାରାରେ ବନ୍ଧ
ଦଣ୍ଡେକ ରହ ।

ସରବ ଷିଡ-ସମ୍ପତ୍ତି,
ଲଭି ତୃପ୍ତ ନୁହେ ମତି,
ବିନା ପାଦପଦ୍ମ ପ୍ରଭୁ ଚଉ ଅଥମ୍ବୁ ।

ଦିବାନିଶି ପ୍ରଭୁ ଚିନ୍ତେ ମୁଁ ଚରଣ,
(ତୁମେ) ଭୁଲେ କ୍ଷଣେ ଘଲ ବସ କି
ପ୍ରାଣାନ୍ତକର ମୁଁ ପ୍ରେମ କରେ,
(ତୁମେ) କ୍ଷଣ ମାତ୍ର ସ୍ନେହ ଦହ କି ?

ଦିବାନିଶି ମୁଁ ତ ତୁମର ପ୍ରୟାସୀ,
ଦିବାନିଶି ମୁଁ ତ ବୁଲଇ ଉଦାସୀ,
ହୃଦ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଶା   ଆକୁଳ ପିପାସା,
ବୁଝି ହେ ବୁଝି ନ ପାର କି ? । ୧ ।

ବୃଥା କମ୍ପି ତେବେ ପ୍ରେମ ଆଡ଼ମ୍ବର,
ଝପନ ତାରକା ବେଶ ମନୋହର,

ଶଶି-ହାସେ ହସି, ଫୁଲ ବାସେ ମିଶି,
ହୃକୂଳରେ ଉଠ ଝଟକ । ୨ ।

କହ କପାଁ ଅଛି ଲୁଚିଦେଖି ଯାଅ,
ଧରଲାବେଳକୁ କେଣିକି ପଳାଅ,
ଏ ପ୍ରେମ ଗୃରୁଣି, ମୋ ହୃଦ କରୁଣି
ରକ୍ତଝରଝରେ ବୁଝ କ । ୩ ।

ପ୍ରଭୁ ପ୍ରଭୁ କରି କଲି ମୁଁ ଗୁହାରି
ନ ଶୁଣିଲ ଦୟାକରି ଗୋ,
ଶ୍ରୀଚରଣ ଧରି ଦୁଃଖ ଜଣାଇଲି
ନ ଶୁଣିଲ ଦୁଃଖହାରୀ ଗୋ ।

ନେଇଥିଲ ଟେକି କୋଳେ କୃପା କରି
(ଯେବେ) ପଡ଼ିଥିଲି ପାଦଧରି ଗୋ,
ମରମରେ ମରି ସରମରେ ସରି
ପ୍ରେମର ଭିକାରୀ ପରି ଗୋ ।

ଏବେ ମୁଁ ତୁମରି ସେ ଚରଣ ଧରି
ବୁହାଉଛି ଅଶ୍ରୁଧାର ଗୋ,
ପୂର୍ବର ପରି କପାଁ କୃପାକର
ନ ଶୁଣୁଛ କୃପକାରି ଗୋ ।

ହଅ ପ୍ରାଣ ସରି ପ୍ରେମାମୃତ ଭରି
ଡାକେ ପଦ ଅନୁସରି ଗୋ,
କେଉଁ ଦୋଷ ଧରି ନ ଚାହୁଁଛ ଫେରି
ଚିନ୍ତେ ଦଭା ବଳାବଶୀ ଗୋ ॥

ନେଉଥାଉ ନାଥ ନେଉଥାଉ ନାଥ
ତବ ଯାତନାର ଦାନ ।
ସରବ କଷଣ ଦୂରେ ଯାଉ ମୋର
ଦୁଃଖ ଲଭୁ ଅବସାନ । ଧ୍ରୁ ।

ଧନ ବିଭବରେ ନ ବଳାଏ ମତି,
ସୁନ୍ଦର ସଂସାରେ ନାହିଁ ଆସକ୍ତି,
ମାଗେ ନାଥ ପରା ପାଦତଳ ଧୂଳି
ସେତିକି ଚାହେଁ ମୋ ପ୍ରାଣ । ୧ ।

ନ ଜାଣେ ମୁଁ ଧର୍ମ କରମ ସାଧନା,
ଜପ ତପ ଜ୍ଞାନ ଧିଆନ ଧାରଣା ।
ତବ ନାମ ଘୋଷି ତୋଷେ ମୋ ମାନସ
ସେତିକି ମୋ ପୂଜା ଗାନ ।

ଯେତେ ପଥ ଦେବ ଚାଲିବି ଧୀରେ,
ଦେବ ଯେତେ ଭାର ବହିବି ଶିରେ,
ହସ ହସ ମୁଖ ହୋଇବ ମୋହର
ଲଭି ତବ ଦାସ ସ୍ଥାନ ।

ତବ ମଙ୍ଗଳ ଇଚ୍ଛା, ମଙ୍ଗଳମୟ ଜୀବନେ କରହେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଦିଅ ଯାତନା, ବହିବି—
ଦିଅ ବେଦନା, ସହିବି,—
ଗର୍ବ କର ହେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ।

ପାଦ ଧୂଳିତଳେ ରଖ ହେ ଚାପି,
ନତ ଶିରେ ମୋର ଆସନ ସ୍ଥାପି,

ବିଶ୍ୱଜନେ ଭରର, ସୁଖ ସମ୍ଭାର
ମୋତେ ଦୁଃଖେ କର ହେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଅହମିକା କର ଚୂର୍ଣ୍ଣ । ୧ ।

ରାଜ ସିଂହାସନେ ବସାଅ ଆନେ,
ରଖ ମୋତେ ପ୍ରଭୁ ସେବକ ସ୍ଥାନେ,
କର ମୋର ଅନ୍ତର ରକ୍ତ ଜର୍ଜର,
ମୋତେ ଆଘାତେ କର ହେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ।
ପ୍ରେମ ପୀୟୂଷେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୨ ।

ଦୋଷଧର ଯଦି କରିବୁ ବିଗ୍ଭର
କର ତୁ ବିହିତ ଶାସନ ।
ଯେତେ ଦେବୁ ମୋତେ ଦାରୁଣ ଯନ୍ତ୍ରଣା,
ବଢ଼ିବ ତେତେକ ମୋ ପ୍ରତି କରୁଣା,
ଫାଟି ମୋ ଶରୀର ଝରିଲେ ରୁଧିର
ଝରିବ ତୋହର ଲୋଚନ । ୧ ।

ଯେତେ ଗ୍ଭର ଦେବୁ ବହିବି ସବୁ,
ବ୍ୟଥାରେ କଥା ନ କହିବି ପ୍ରଭୁ,
ଆଦରେ ଆଉଁସି ଦେବୁ ମୋର ପିଠି
ଦେଖି ମୋ କାତର ବଦନ । ୨ ।

ଯେତେ ଦେଉଥିବୁ ମରମେ ପିଡ଼ା
ତେତେ ପାଦତଳେ ହୋଇବି ଲୁଣ୍ଠିତା,
ମଉନେ ଯୋଡ଼ିବି ତୋ ଚରଣ ଶିରେ
କୋଳେ ଟାଣି ନେବୁ ବହନ । ୩ ।

ଭୈରବୀ—ଏକତାଳ ।

ସରବ ଭ୍ରାନ୍ତ ପର ପାରେ ଯେନ
ସରବଶ୍ରାନ୍ତ ନିବାର,
ଶାନ୍ତ-କରଣେ ଧ୍ୱାନ୍ତ ବିନାଶି
ପରମ-କାନ୍ତି ବିସ୍ତାର ।

ଦୂରେ ଯାଉ ମୋର ମଳିନ ବାସ,
ଘୁଞ୍ଚୁ ବେଦନା, ଛଳନା ହାସ,
ହର ଅବସାଦ ହୃଦ-ବିଷାଦ
ଶୁଭ ଶକତି ସଞ୍ଚାର । ୧ ।

ଫିଟାଇ ନିଅ ମୋ' ମୋହ ଆବରଣ
ବିନାଶ ସରବ ଅନ୍ୟ ଶରଣ
କର ଧନ୍ୟ ଜୀବନ ନିତ୍ୟ ନବୀନ,
ହିଅ ସ୍ୱରଗ ଆଶାର । ୨ ।

ବନ୍ଧୁ ସାଧନାର ପରେ ଯଦି ପ୍ରଭୁ
ଆସିଛ ହୃଦୟ ସଦନେ,
ବସ ବସ ବନ୍ଧୁ ମୋ ହାତ ରଚିତ
ପ୍ରେମ ଚନ୍ଦନ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଆସନେ ।

ଯେନ ହାତ ଗୁନ୍ଥା ମଲ୍ଲିଫୁଲ ହାର,
ଢଳନ୍ତୁ ଯା'ଙ୍କର ଲୋଚନ ଆଶାର,
ସୁପ୍ରୀତ ତୁଳସୀ ଭକତ-ଅଞ୍ଜଳିରେ,
ଯେନ ହୃଦୟଟି ଉପହାର । ୧ ।

ଆସ ମୋ ପ୍ରାଣର ପରମ ସୁନ୍ଦର,
ଘୁଞ୍ଚିଯାଉ ଦୁଃଖ, ଦୈନ୍ୟ, ଅନ୍ଧାର,
ଉଦ ମୋ ଗଗନେ ପ୍ରେମ ନବଘନୁ,
ବିନାଶି ବିଷାଦ ଅବସାଦ ମନୁ,
ହୁଏଁ ମୁଁ ଉନ୍ମତ, ଚିର କର୍ମରତ,
ପରଶ ପଦ୍ମର ଦର୍ଶନେ ।

ବିଶ୍ୱ ଆଜି ବନ୍ଦେ ଚରଣ ଜନ ମନ ମୋହନ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରହ ତାରା
ବନ ଉପବନ ନନ୍ଦନ କାରା
ଶୁଭ୍ର-ସ୍ୱଚ୍ଛ ସରିତ ଧାରା, ପାଦ ପୂଜନେ ନିମଗନ ।

ଗାଏ କୋକିଳ ଗାଏ ଅଳି,
ଗାଏ ସାଗର ଲହରୀ ତୋଳି,
ଗାଏ ଗିରିଶିଖର ଲତା-ମର୍ମ୍ମରେ ,
ଗାଏ ମୃଦୁଳପବନ ।

ମୋର ହୃଦୟ ଆନନ୍ଦେ, ଗାଏ ପୁଲକଛନ୍ଦେ
ପାଦ-ପଦ୍ମ ଗନ୍ଧ କୋଟି ବିଶ୍ୱରନ୍ଧ୍ର
ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଜି ଛିନ୍ନ ଆଜି
ମାୟା ମୋହ ବନ୍ଧନ ।

ନିବୃଉଚଉ ନନ୍ଦନ, ହର୍ଷ ହୃଦ ସ୍ପନ୍ଦନ
ମିଶେ ନନ୍ଦ-ନନ୍ଦନ -
ମୁରଲୀ ତାନେ ମୋହନ ।

ଇମନ୍‌କଲ୍ୟାଣ—ତେଓଡ଼ା ।

ହୃଦୟ ମନ୍ଦିରେ, ଚିର ସୁନ୍ଦର, ରାଜ ଚିର ରାଜ ହେ ।
ପରଶ ଛନ୍ଦେ ଗାଥ ଆନନ୍ଦେ
ମାନସ-ମୁରଜେ ବାଜ ହେ । ଧ୍ରୁ ।

ନୀଳ ପୟୋଧି ଲୋଲ କଲ୍ଲୋଳେ ,
ମନ୍ଦମାରୁତ ଗନ୍ଧ-ହିଲ୍ଲୋଳେ
ପିକ ପଞ୍ଚମେ ଅଳି ଗୁଞ୍ଜନେ,
ବୀଣା ବଂଶୀରେ ବାଜ ହେ । ୧ ।

ନୈଶ-ଅମ୍ବର ତାରକା-ଶଶୀ,
ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ପୁଷ୍ପ-ସୁଷମାରାଶି,
ଶତ ନିର୍ଝର ଗିରିପ୍ରାନ୍ତର-
ଶୋଭା-ବିଭବରେ ରାଜ ହେ । ୨ ।

ତବ ମଙ୍ଗଳ ପୁଣ୍ୟସ୍ପର୍ଶେ,
ଜାଗୁ ଅନ୍ତର ଅମଳ ହର୍ଷେ,
ହରୁ ସନ୍ତାପ ଦୁଃଖଦୈନ୍ୟ ତୀବ୍ର ଯାତନା ଲାଜ ହେ । ୩ ।

ତବ ବିନା ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ ଆନ ଭବେ
ହେ ଭବସିନ୍ଧୁ ତାରଣ !
ତବ ବିନା ଶୁଭ-ଚରଣଦ୍ୱୟ ଧାମ !
ନାହିଁ ମୋ ଅନ୍ୟ ଶରଣ ।
ଗତି କି ହେବ ମୋର ମୁଁ ଅତି ପାତକ,
ତବ ଦୟାଘନ ତଳେ ତନୁ ଢାକ,
ମୋର ମାଗୁଣି ଏତିକ,

ମତି ନତି ମୋର ଥାଉ ଅନୁସରି
କମଳକାନ୍ତ ଚରଣ । ୧ ।
ହର ମୋ ଦୁରିତ, ହରଷ ଏ ଚିତ୍ତ,
ଲଭୁ ପ୍ରୀତି, ଶକ୍ତି, ମୁକ୍ତି ଶାନ୍ତି ବିତ୍ତ,
ମୋର ଏ ଦୀନ ଜୀବନ
ପରମ କୃତାର୍ଥ ପିଇ ପଦ ସୁଧା
ହେବ ମରଣ ବାରଣ ।

ଅପରାଧୀ ବୋଲି ପ୍ରିୟତମ ତବ
ଯଦି ନ ପାଇବି କ୍ଷମା,
କଠିନ କର ପରଶେ ପ୍ରଭୁ
କର ମୋରେ ମାର୍ଜନା ।
ପାପ କଳଙ୍କରେ କଳଙ୍କିତ ଦେହ
ହେଉ ଉଣା ଯଦି ହୁଏ ତବ ସ୍ନେହ,
ପୂତ ପ୍ରେମବାରି ଢ଼ାଳି ଦିଅ ଧୋଇ,
କର ଦୂର ହୃଦ ଆବର୍ଜନା । ୧ ।
ଯଦି ମୁଁ ଅଧମ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଇତର
ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ତବ ଅଙ୍କ ଆସନର,
ନିଜ ଦୟାଗୁଣେ ହେ କରୁଣା କର
କଞ୍ଜଶ୍ରୀ ଚରଣୁଁ ବର୍ଜନା ।

କହିଦେ କହିଦେ ଆଜ
କେଉଁ ବାଟେ ଯିବି ହରି
ବନ୍ଧନେ ବନ୍ଧନେ ମୋର
ବୋଝ ଭାରି ଏ ଶରୀର ।

ପଥଶ୍ରାନ୍ତ ପାନ୍ଥ ପରି,
ଘେରିଲଣି ଦୁଃଖ ଜରି,
ଚାଲି ଚାଲି ଦରମରି, ବସେ ମୁଁ ବାଟ ଅଧରେ
ନିରାଶେ ସର ।
ଭାଙ୍ଗିଲାଣି ଆଶା ବାଡ଼,
ଅନ୍ଧାର ଆସଇ ମାଡ଼,
କି କରିବି କି ମରିବି, କାନ୍ଦେ ନୟନଆବରି
ହତାଶେ ଭର ।
ନାହିଁ ଆଉ ଆଶା ଆନ,
ଆକୁଳେ ଡାକୁଛି ପ୍ରାଣ,
ଏ ବିପଦେ ଶ୍ରୀ ପଦେ, ନ ରଖିଲେ ଯିବ ମରି
ଶୁଣ ହେ ହରି ।

ମୋତେ ଯଦି ଆପଣାର କରିବ ଏଥର,
ଖଣ୍ଡିକର ମୋର ସର୍ବ ଗର୍ବ-ଆଡ଼ମ୍ବର । ଧ୍ରୁବ ।
୧—ତୁମ ନାମ କାହିଁ କହିବ କାହାକୁ,
ନିଜ ନାମ ଗାଇ ବୁଲଇ ତୁଚ୍ଛାକୁ,
ନିଜ ବଡ଼ପଣ ପ୍ରଚାରି ପ୍ରଚାରି ହାରିଲି ଆୟୁଷ ମୋହର ।
୨—କାହିଁ ଦେଖିବ ଶ୍ରୀପାଦ-ପଦ୍ମ ଶୋଭା,
ନିଜରୂପ ମୋର ହେଲା ମନୋଲୋଭା,
ମୋ ଶୋଭା ପସରା ଘେନ ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ ବୁଲଇ ଯାମିନୀବାସର ।

କୂଳେ ଲଗାଅ !
ଭସିଗଲି ଭବାର୍ଣ୍ଣବେ କଟାକ୍ଷେ ଚାହିଁ ! ଧ୍ରୁ !

ଜୀର୍ଣ୍ଣତରୀ ଆଶାକରି,
ହେଉଥିଲି ଭବପାର,
ମଝିସାଗରେ ବୁଡ଼ୁଛି ନାହିଁ ସହାୟ । ୧ ।

ଏ ଦୁଃଖ ସମୟେ କି ହରି
ରହିବ ହେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି,
ଖସିଲି, ଭସିଲି ଡାକେ, ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଅ । ୨ ।

ଛାତିରେ ଭରି ପାତକ,
ବୋଝ ଯେ ମୋର ଅନେକ,
କି କରିବି, କି ମରିବି, ବାରେ ଅନାଅ । ୩ ।

(କୂଳେ ଲଗାଅ !)

ତୁମେ ଯଦି ଦେଖା ନ ଦେବ ଜୀବନେ
ଯିବି ମୁଁ ମରଣେ ହଜି,
ତୁମେ ଯଦି କଥା ନ କୁହ ମରମେ
ସରମେ ଯିବଟି ମଜି ।

ତୁମ ପରିବାରେ ମୁଁ ସବୁଠୁ ସାନ,
ତଥାପି ତୁମରି କୋଳର ସନ୍ତାନ,
ରାଜସିଂହାସନ ନ ଥିଲେ କରମେ
ଲଭିବି ତ ପାଦେ ସ୍ଥାନ ।

ନ ପୂରିବ ଯଦି ମୋର ଆଶା ରାଶି,
ମୋ କାମନା ମୋତେ ପକାଇବ ଗ୍ରାସି
ମୋ ଆତ୍ମନିଗ୍ରହ ହେବ ତବ ଶାନ୍ତି

ରଚିବ ଭବେ ଶ୍ମଶାନ ।
ରଖ ଯଦି ମୋତେ ବନ୍ଦୀକାରାଗାରେ,
ଛିନ୍ଦିବ ନିଗଡ଼ ଉଷ୍ଣ ଅଶ୍ରୁଧାରେ,
ପଙ୍ଗୁ ମୋ ଜୀବନ ଘୁଞ୍ଚିବ ତୁମର
ସ୍ୱାଧୀନତା ଅଭିମାନ ।

ସାରା ବିଶ୍ୱ ଯଦି ଘୋଷିବ କୃପାରେ,
ମରୁଥିବ ମୁହିଁ ତୃଷାରେ ଦୁଆରେ
"ଆତ୍ମତୋଷ କେବେ ନ ଜାଣିବ ପ୍ରଭୁ
ବ୍ୟର୍ଥହେବ ସୃଷ୍ଟି ମାନ ।

ଏଣିକି ବିସ୍ମର କର ଦୟାମୟ,
ଦୟା ନୁହେ ଦିଅ ତୁମର ଅଭୟ,
ମୋ ମରଣେ ତବ ନାହିଁ ତ ଗୌରବ
ସନାତନ ଅପମାନ ।

ସମ୍ଭର ସମ୍ଭର ଲୀଳା ଲୀଳାମୟ,
ଅଶ୍ରୁରେ କମ୍ପାଇଁ ହେଉଛ ଅଥୟ,
ମୋ ପ୍ରହାର କ୍ଲେଶେ ବେଦନା ଜର୍ଜର
କାନ୍ଦୁଛି ତୁମର ପ୍ରାଣ ।

ଯଦିବା ସହୁଛି ମୋ ନିଜ ବେଦନା,
ଦେଖି ନ ପାରିବ ତବ ଏ ଯାତନା,
କି ହେବ ହେ କହ ମୋତେ କମ୍ପା ରୁହିଁ,
କମ୍ପାଁ ନମ୍ରେ ଅଭିଯାନ ?

ମୋ ଲାଗି କପାଇଁ ଏତେ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ,
ଫୁଲେ ଫୁଲେ ବାଜେ ପ୍ରାଣର ପରଶ,
ନୀଳାକାଶ ଛଳେ ନିଳେନ୍ଦ୍ର ନୟନେ
ଧରୁଁ ଝରେ ଅଶ୍ରୁଦାମ ।

ଚଉଦଭୁବନ ଥିଲେହେଁ ତୁମର
ମୋ ବିନା ପୂରିବ କାହିଁ କଳେବର
କଣିକାଏ ଊଣା ହେଲେ କି ହେ ପ୍ରଭୁ
ହେବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଗବାନ ।

କିଏ ବା ପୂଜଇ ମଣି ମୁକୁତାରେ
ହୀରକ କନକ ହାରେ,
ଅଶ୍ରୁ ଫୁଲମୁଠା ଘେନ ମୁଁ ଗୁହ୍ନୁଛି
ତୁମ ରାଜସଭଦ୍ୱାରେ ।

ବହୁକାଳରୁ ମୁଁ ରହିଛି ଧାରୁଆ
କି ଘେନି ଶୁଝିବି ଶୂନ୍ୟ ମୋ ଫଁରୁଆ
କର ଚରଣ ମୋ କରଷିବ ତବ
କେଦାର ଶୀତ ଖରରେ । ୧ ।

ଚିର ଦରିଦ୍ର ମୁଁ ନାହିଁ ତହିଁ ଲାଜ,
ପିନ୍ଧାଅ ମୋ ଦେହେ ସେବକର ସାଜ,
ରାତ ପାହାନ୍ତିରୁ ଲାଗିବ କରମେ
ସେବିବ ରୁଧିର ଧାରେ । ୨ ।

ଏତକ ମାଗୁଣି ବରଷାଅ ପାଣି,
ଦୟା ଧାରା ରୂପେ ପିଏଁ ମୁଁ ତା ଗୁଣି,
ବହି ତବ ବାୟୁ ପରଶୁ ମୋ ତନୁ
ଶୀତଳି ଘର୍ମ ଦବାରେ । ୩ ।

କୋଟି କଣ୍ଟା ପଶେଛି ବିନ୍ଧୁ ମୋ ଶରୀରେ,
ତନୁ ପଶେଛି କାସ ତପତ ରୁଧିରେ,

ଅମୃତ ଶୀକରେ   ଝୁରିଁଯାଅ ଝାରେ
ହେବ ଅମର ଧରାରେ । ୪ ।

ଗତ ଅଧରେ,
ଯଦି ଲାଗେ ଅଧରେ,
ତବ ସ୍ୱର ସୁଧା ମଧୁରେ ଧୀରେ,
ଉଠିବ ଶୋକ ଗୀତ,
ଗାଇବ ଗୀତ ଧାଡ଼ି—
ପୂରୁଣା ବୀଣାରେ   ମୋର କ୍ଷୀଣ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ
ପରଶିବ ନାଥ ତବ ମରମ ମଝିରେ । ୧ ।

ଗୂଢ଼ ଅଧାରେ,
ଯଦି ଡାକ ଦୁଆରେ,
ହାତମାରି ସଖା ମଧୁରେ ଧୀରେ,
ଉଠିବ ଶୋଯ ଗୀତ,
କବାଟ କିଳା କାଟି,
ଖୁଣ୍ଟିବ ସରଗେ   ପଥେ ନୀରବ ନିଶିରେ
ଆସି ମିଶିଯିବ ପ୍ରାଣେ ପଲକ ମଝିରେ । ୨ ।

ଓଁ

—*—

ମୋହର

ଆରାଧ୍ୟ ଗୁରୁ, ଜୀବନର ଆଦର୍ଶ

ଋଷି ପ୍ରତିମ ଭକ୍ତକବି—

୰ ମଧୁସୂଦନ ରାଓଙ୍କ

ନାମର ମଧୁର ଓ ପବିତ୍ର ସ୍ମୃତିରେ କ୍ଷୁଦ୍ର

ରତ୍ନାବଳୀ

ଆନ୍ତରିକ ଭକ୍ତିର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ଅର୍ପିତ ହେଲା ।

କଟକ

ତା ୮ । ୬ । ୧୯୬୭ ମସିହା ।

ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ।

ଭକ୍ତ କବି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ବାହାଦୁରଙ୍କ
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ :—

(୧)

କହିବି କହିବ କଥା ନ ଆସଇ କଣ୍ଠେ
ଶୁଣିବକି ମର୍ମବାଣୀ ସୁଦୂର ବୈକୁଣ୍ଠେ ।
କୁଣ୍ଠିତ ଅନ୍ତରେ କେତେ ଉଦେ ଭାବରାଶି
ପ୍ରକାଶି ନ ପାରି ଝୁରେ ପତ୍ର, ଲେଖା, ମସି ।
ଅତି ଶୈଶବରୁ ତବ ଆଦର୍ଶେ ମୋହରି
ଚରିତ୍ର, ବିମ୍ବିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବନ ମୁକୁର ।
ଟିକି କ୍ଷୁଦ୍ର 'ଛାନ୍ଦମାଳା' ଶିଶୁ ମନୋହାରୀ
ଅମୃତ ଆନନ୍ଦେ ମୋର ଦିନ ନିଏ ହରି ।
ତବ 'ବୋଧଦାୟୀ' ସୀତା ଶ୍ରୀରାମ ଚରିତ୍ର
ହୃଦୟେ ଆଦର୍ଶ ମମ ରଚିଲା ପବିତ୍ର ।
"ସର୍ବଗୁଣ ଅଲଂକୃତା" ଜାନକୀ ସୁନ୍ଦରୀ
ଧୀର କର୍ମବୀର ରାମ. ଦିବ୍ୟ ଶୋଭା ଧରି ।
ଉଦିଲେ ମୋ ଆଖିପଥେ ଆଦର୍ଶେ ମହାନ
ସେ ଶୁଭ ପ୍ରେରଣା ଲଭି ଜାଗିଲା ପରାଣ ।
'ବାଲ୍ୟକାଳୁ ଧର୍ମ ଧନ କରିବ ସଞ୍ଚୟ'
ଏ ଅମର ବାଣୀ ତବ ଦେଲା ପରିଚୟ ।
ମଧୁର କବିତା-ମଧୁ କବି-ଅରବିନ୍ଦ !
ନିରତେ ରତିକି ପାନେ ମୋ ମନ ମିଳିନ୍ଦ ।
ଧନ୍ୟ ପଦ୍ମସର ଆତ୍ମା ଫୁଟିଲା ଆନନ୍ଦେ,
ବାଜିଲା, ମାନସ ବୀଣା ନବନବ ଛନ୍ଦେ ।

(୨)

କେ ଆସେ କେ ଯାଏ ତାହା ଧରଣୀ ନ ଜାଣେ
ଜାଗେ କିନ୍ତୁ ତବ ନାମ ସହସ୍ର ପରାଣେ ।

ତରୁଣ ଉତ୍କଳ ଯଦ ଧର୍ମ କର୍ମ ଲଭେ,
ସେ ତବ ପ୍ରସାଦେ ଦେବ ! ତୁମର ଗୌରବେ ।
ଘରେ ଘରେ ଶିଶୁ ତବ ପଞ୍ଚାମୃତ ସର
କାବ୍ୟ, କବିତା, ସାହିତ୍ୟ ପିଅନ୍ତି ଆଦର ।
ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଜୀବନ୍ତ ଏକ ପ୍ରମାଣ ଏ ତବ
ମୋ କାବ୍ୟ କବିତାମାଳୀ ତୁମର ବିଭବ ।
ମୋ ହାତ ରଚିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଚମ୍ପା ଫୁଲମାଳା
ଘେନ ମୁଁ ଅଇଲି ତେଣୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ପୂଜାଡାଲା ।
ଉଦ୍ଦେଶେ ପ୍ରଣମି ତବ ଶ୍ରୀପାଦଯୁଗରେ
ଷରଧାର ଉପହାର ଦେଲି ଭକ୍ତିଭରେ ।
ଓଙ୍କୁଁ ଝାଡ଼ଦଅ ଧୂଳି ହେବ ମୁଁ କୃତାର୍ଥ
ଗୁରୁଦେବ ପଦ୍ମସେବି ଲଭି ପରମାର୍ଥ ।

(୩)

ଆକାଂକ୍ଷାଦର୍ଶନ ଆଶା ନ ପୂରିଲା, ନାହିଁ
ଯାପିବ ଜଗତେ ଦେନ ଆଦର୍ଶ ଧିଆଇ !
ଅମର କବିତା ତବ ମୋ କୋମଳ ମନେ
ଆଙ୍କିଦେଲା କି ଆଦର୍ଶ କହିବ କେଥନେ ।
ଆଜି କବିତାରେ ତେଣୁ କଲି ସମ୍ବୋଧନ
କବିକୁଳେ "ଗୁରୁ" ମମ ହେ ମଧୁସୂଦନ ।
ସୁଦୂର-ସ୍ୱରଗୁଁ ଦେବ ଶୁଭାଶୀଷ ଝର
ସାର୍ଥକ କରୁ ଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଲେଖନ ମୋହର ।

ସେବିକା,—କୁନ୍ତଳା କୁମାରୀ ।

ଚର୍ମ୍ମାଦଳ ।

ଜାଗେ ଆଜ ମୋର ନବୀନ ପରାଣେ
ନବ ଜୀବନ ମୂର୍ଚ୍ଛନା,
ଅନନ୍ତ ଉଦାର ଆକାଶେ ଅନାଇ,
ପ୍ରାଣେ ଚମକେ ଚେତନା ।

ଶୀର୍ଷ ଶୀର୍ଷରେ ଖେଳେ ବିଜୁଳି,
ନେତ୍ରେ କର୍ମ୍ମ କ୍ଷେତ୍ର ହଠେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳି,
ଶୁଭେ ଶଙ୍ଖସ୍ୱନ କର୍ଣ୍ଣରସାୟନ
ଜାଗେ ଶୁଭକର୍ମ୍ମ ପ୍ରେରଣା ।

ସେ କି ଆଲୋକ ! ସେ କି ଝଲକ !
ଜ୍ୱଳିଉଠେ ପରା ବ୍ୟୋମ ଭୂଲୋକ,
ଟାଣେ ମୋ' ପ୍ରାଣ, ବୁଝେ ମୋ' ଜ୍ଞାନ
ଶୁଭଇ କେବଳ "**ସାଧନା**" ।

କିଏ କହେ ବିଶ୍ୱ କପଟ ଛଳନା
ବୃଥା ମାୟାର ବନ୍ଧନ,
ମୁଁ ଦେଖେଁ ସୁନ୍ଦର ଏ ବିଶ୍ୱ ଉଦାର,
ଅନନ୍ତ ପ୍ରେମ ନନ୍ଦନ ।

ବିଶ୍ୱ ମୋର ଶୁଭକରମ ଭୁବନ,
କରମ ଲାଗି ମୁଁ ଲଭିଛି ଜନମ,
ମରଣ ନୁହେ ମୋ ଚିର ଅବସାନ,
ଆରମ୍ଭ ନବୀନ ଜୀବନ ।

ଏତ ନୁହେ ଶେଷ, ଏତ ନୁହେ କ୍ଳେଶ,
ଏ ନୁହେ ବିଦେଶ, ଏ ମୋ' ପୁଣ୍ୟ ଦେଶ
ହୋଇ କର୍ମରତ ହେବି ମୁଁ ଉନ୍ନତ
ଏ ନୁହେ ଅସାର ସ୍ୱପନ ।

ଜୀବନ ନୁହେ ମୋ ସ୍ୱପନ ଛଳନା
ଜୀବନ ଆନନ୍ଦମୟ ହେ !
କରମଲାଗି ଜନମ ଲଭିଛୁ
କରମେ ଲଭିବ ଜୟ ହେ । ଧ୍ରୁ ।
ଶୁଭ-କରମେ ହୋଇବି ଛୁଡ଼ା
ବାଧି ଯେତେ ମୋତେ ଯାତନା ପୀଡ଼ା
କରମ ମୋହର ଜପମନ୍ତ୍ର ସାର
ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନ ସୁଖମୟ ହେ । ୧ ।

ନ ଚାହେଁ ଆଉ ଅସାର ମୁକ୍ତି,
ଶୁଭକର୍ମ ଲାଗି ଯାଚେ ନବଶକ୍ତି,
କର୍ମ ମୋ ଭକତି କର୍ମ ମୋ ଆରତି,
କର୍ମ ଶାନ୍ତି ବିଭବମୟ ହେ । ୨ ।

ପ୍ରଭାତ ଲୋହିତ କନକ କାନ୍ତିରେ
ରଞ୍ଜିତ-ରଜତ-ବଦନେ,
ଓହ୍ଲାଇ ଆସେ କେ ଫୁଲ-ବାସ-ଭରା
ମୃଦୁଳମଳୟପବନେ ।
ମୃଦୁ ଅନ୍ଧକାରେ ଶୋଭେ ଶୁକତାରା,
ସେ କି ସ୍ୱରଗର ସ୍ୱଚ୍ଛସୁଧାଧାର !

ମୋ ମନୋନନ୍ଦନ ପାରିଜାତ ପରି
ଫୁଟିଛି ମୋ' ପ୍ରେମ-କାନନେ । ୧ ।

ଚରଣତଳକୁ ଦେବ ମୁଁ ସଜାଡ଼ି,
ବ୍ୟାକୁଳ-ବାସନା-ବେଦନା ଅଜାଡ଼ି,
ଘୁଡ଼ୁ ମୋ' ଚେତନା ବୁଡ଼ୁ ମୋ' ଯାତନା
ପଙ୍କଜପୟର-ଚୁମ୍ବନେ ।

ଫୁଲପରି ଫୁଟି ଉଠିବ ଆଦରେ,
ଥରେ ଯେବେ ଛୁଇଁ ଯିବେ ସେ ପାଦରେ,
ଝରି ଝରି ମଧୁ- ହୃଦ-କୋକନଦୁଁ
ମୋହିବ ସରବ ଭୁବନେ ।

ଯଦି ନ ପାଇଛି ଚରଣ ପରଶ
ପାଇନାହିଁ ଆଉ କିଛି,
ଯଦି ନ ପାଇଛି ପ୍ରେମାନନ ଦେଖା
ମିଛେ ମୁଁ ଜଗତେ ବଞ୍ଚିଛି । ଧ୍ରୁ ।

ମିଛେ ମିଛେ ମୋର ଗୁରୁ ସଜବାଜ,
ଘୋଡ଼ାଏ କପଟେ ମଳିନତା ଲାଜ ;
ହୃଦରାଜ ବିନା ଶୂନ୍ୟ ମୋ ମନ୍ଦିର
କାହାପଥ ତେବେ ଚାହିଁଛି ? । ୧ ।

ମିଛେ ମିଛେ ମୋର ସୁନାର ସଂସାର,
ଆକାଶ ପରଶି ଅଟ୍ଟାଳିକାଘର,
ତବ ପ୍ରେମ ବିନା ଚିର ମୁଁ ଦରିଦ୍ର
ଅସାର କୁହୁକେ ମଜ୍ଜିଛି । ୨ ।

ମିଛେ ମିଛେ ମୋର ଜ୍ଞାନ ଅଭିମାନ,
ତୁମ ନାମ ଯଦି ନ କଲି ଧିଆନ,
ମିଛେ ଡାକେ ବାଣୀ   ମୋ' ମନୋମନ୍ଦିରେ
ଦେବତା ମୋ' କାହିଁ ରହିଛି । ୩ ।

ଆସ ଆସ ଆଜ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟତମ,
ପ୍ରେମ ଜ୍ୟୋତିଃ ଦାନେ ହର ହୃଦ ତମଃ,
ପାତ ପ୍ରେମାସନ   ମାନସ ସୁମନେ
ଘେନ ଯା' ଭକତ ସଞ୍ଚିଛି । ୪ ।

କୀର୍ତ୍ତନ—ଏକତାଲା ।

ଆସ ମୋ ଦେବତା
ମୋ ଚିତ୍ତ ସଞ୍ଚିତା
ଉଦ ମୋ ହୃଦୟେ ଆଜ ।
ହର ମାନସ ମହୀର   କଳୁଷ ତିମିର,
ଫୁଟୁ ପ୍ରେମଫୁଲ ରାଜ ।
ନୀଚ କ୍ଷୁଦ୍ର ଯାହା ଦେଖ ଏମା ଜୀବନେ,
ହେଉ ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱଚ୍ଛ କର-ମାରଜନେ,
ଯାଉ ଦୂରେ ଯାଉ ଦୁରିତ ଯନ୍ତ୍ରଣା,
ଆସୁ ପ୍ରାଣେ ଆସୁ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରେରଣା,
ଉଠୁ ମୋ ମାନସ—   ମନ୍ଦିରେ ଧୀରେ,
ମଧୁର ବାଜଣା ବାଜି ।

ତବ ଆନନ୍ଦ ମଞ୍ଜୁଳ ଜାଗେ !
ମୋର ପୁଲକ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଆଖିଆଗେ,
ଫୁଲ୍ଲ ପ୍ରସୂନ ଶୋଭାରେ,
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ବିଭାରେ,
ତବ ପୁଣ୍ୟ ପରଶ ଲାଗେ,
ନୃତ୍ୟ କରେ ମୋ ସର୍ବ ହୃଦୟ
ବ୍ୟାପ୍ତ ଅନୁରାଗେ ।
ପ୍ରାଣେ ତବ ହେ ପରମ ଶାନ୍ତି,
ଅଙ୍ଗେ ତବ ହେ ପୁଲକ କାନ୍ତି,
ବିଶ୍ୱ-ଭୁବନ ହର୍ଷେ ଉଚ୍ଛୁଳେ
ନିତ୍ୟ ନୂତନ ରାଗେ ।

ପାରିଦେ ମା ଧରଣୀରେ ତୋ ଶ୍ୟାମ ଅଞ୍ଚଳ,
ଓହ୍ଲାଇ ଆସ ମା ରବି-କିରଣେ ଚଞ୍ଚଳ !
ତୋ ନୂପୁର-ଶିଞ୍ଜିମାରେ
ଉଠୁ ବାଜି ଅଚମାରେ
ନବ ସଞ୍ଜିବନୀ ମନ୍ତ୍ରେ
ଶତ ପ୍ରାଣ-ବୀଣା-ବେଣୁ ;
ଶତ ହୃଦ-ସଦ୍ମ ଉଲ୍ଲସି ଉଠୁ
ଲଭି ତୋ ଚରଣ-ରେଣୁ !
ମରଣ ହରଣ ଅମଳ ହସେ ତୋ
ଜାଗୁ ଜୀବନେ ହର୍ଷ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଇମନ୍ କଲ୍ୟାଣ—ଏକତାଲା ।

ଆଜ ହେ ଚରଣେ କରୁଣାମୟ !
ଅରପିଛୁ ସର୍ବ ମାନ,
ଦୃପ୍ତ ଅଶ୍ରୁସିକ୍ତ ବଦନ ଲୁପ୍ତ ଅଭିମାନ ।
କ୍ଷୁଦ୍ର ହୃଦୟେ, କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରେମ, କ୍ଷୁଦ୍ର ମୋର ଭକ୍ତି,
ଅର୍ପେ ସନ୍ନ୍ୟରେ, ଅର୍ପେ ଆଦରେ,
ଦେଇ ସର୍ବ ଶକ୍ତି ।

ଧ୍ରୁ:—ଗର୍ବ ଖର୍ବ କର ହେ ମୋର
ଦର୍ପ ଦଳ ହେ ପାଦେ,
ଲୋଭ ମୋହ, କ୍ରୋଧ, କାମନା,
ଜଡ଼ତା, ଅବସାଦେ ।

ଘୁଞ୍ଚ ଚିର ସଞ୍ଚିତ ଦୈନ୍ୟ
ପାପ ଅଭିଶାପ,
ଶାନ୍ତିସୁଧା ଶିଶିର ସିଞ୍ଚ ମୁଞ୍ଚ ଶୋକ ତାପ,
ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରେମେ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆନନ୍ଦେ,
ଆସ ହେ ପ୍ରାଣେ ମୋର,
ଆସ ହେ ପ୍ରିୟ ! ଆସ ହେ ଦେବ !
କୋଟିଭୁବନେଶ୍ୱର !

ଧ୍ରୁ:—ସର୍ବ ହୃଦୟେ ହର୍ଷେ ଶର୍ମେ.
ଅର୍ଚ୍ଚିବ ପାଦ ବେନ,
ନେତ୍ର-ନୀର-ସିକ୍ତ ଶୁଭ୍ର
ପ୍ରୀତି-ପ୍ରସୂନ ଘେନ ।

ହେ ନବଘନକାନ୍ତ ସୁନ୍ଦର !
ହେ ନନ୍ଦ-ନନ୍ଦନ ସୁମନସୁହାର !
ହେ ଅନନ୍ତ ବସନ୍ତ, ଶରତ-ଶୋଭ,
ଶୁନ୍ଦନା ଚନ୍ଦନ, ତପନ ପ୍ରଭ
କୋଟି-କାଞ୍ଚନ ଚାର-ହାର ଭାସ୍ୱର !

ହେ ଚର-ଚିନ୍ମୟଦେବ !
ପରମ ପ୍ରେମମୟ ଶୁଭ,
ତବ ପୁଣ୍ୟ ଅମୃତମାଧୁରୀ,
ଜୀବନେ ଉଠୁ ଲହରୀ,
ହେ ସୁଧାନନ୍ଦ ସାଗର !

ଭୈରବୀ—ଏକତାଲୀ ।

ଆଜ କି ମୃଦୁଳେ ମଳୟ ଖେଳନ୍ତି
ଦୋଳାଇ ପ୍ରସୂନ ରାଜି,
ହୃଦକୁଞ୍ଜବନେ କା'ମଞ୍ଜୁ ମୁରଲୀ
ଆକୁଳେ ଉଠଇ ବାଜି ।

ସାରା ମରମର ବେଦନା ମଧୁର,
ନତ ଲୁହ ଝରି ବରହ ବଧୁର,
ଠୁଳେ ଗଲା ସବୁ କଏ ଅପସର,
ନେଲା ସତେ ଶୁନ୍ୟା ବାଜି !

ନ ଆସେ ପରତେ ପାହିଲା କି ସତେ,
ମୋ ଦୁଃଖ ଯାମିନୀ ଫୁଟିଲା ଉଷତେ,
ମାନସ-ସାରସ ପ୍ରେମେ ହସ ହସ ରବ କରେ ମୁଖ ମାଜି ।

ମନୋକମଳ କମନୀୟ କାନନେ,
ବସିବେ ସେ ମହନୀୟ ମନୋଆସନେ ।। ଧ୍ରୁ—

ନବୀନ ନିର୍ମ୍ମଳ ବସନ୍ତ ପ୍ରାତେଃ,
ମଲ୍ଲି-ବାସିତ ମଳୟ-ବାତେ,
ଗଗନ-ଅଙ୍ଗନେ ହସିବ ତପନ
ରମ୍ୟ ରଜତ କାଞ୍ଚନେ ।

ନିବେଦିବ ମୋର ପରାଣ ଢାଳି
ଭକତି ପ୍ରୀତି ବେଦନା ତୋଳି,
ଅଶ୍ରୁ ଆକାରେ ମୁକ୍ତା ମାଣିକ
ଝରିବ ପଦ୍ମର ଚୁମ୍ବନେ ।

ବାଜିବ ବିଶ୍ୱ ବଂଶୀ ସ୍ୱରେ,
ମରମେ ମରମେ ଗୀତ ଲହରେ,
ଝରିବ ଆକାଶୁ ସ୍ୱରଗ ସୁଧା,
ନିଶାନ୍ତ-ନିହାର ସିଞ୍ଚନେ ।

ମିଶ୍ର ଝିଞ୍ଝିଟ୍—କାୱାଲି ।

ଆଜି ରଙ୍ଗେ ନବ ସାଜେ, ସୁନ୍ଦର, ସୁଧା ଆନନ୍ଦେ,
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ଆଜି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରା,
ନିର୍ମ୍ମଳ ଆଜି ପୁଲକିତ ଧରା,
ଚଞ୍ଚଳ ଆଜି ନଦୀ ବନ ରାଜି,
ଫୁଲ୍ଲ କୁସୁମ ସଉରଭେ ସାଜି,
ବନ୍ଦେ କାହାର ପଦାରବିନ୍ଦେ,
ସୁଧା-ଆନନ୍ଦେ । ୧ ।

ତୋଳେ କୋକିଳ ପଞ୍ଚମେ ତାନ,
ଦୋଳେ ସଧୀରେ ଲତା ବିତାନ,
ଗୁଞ୍ଜରେ ଅଳି, ଫୁଲେ ଫୁଲେ ଚଳି,
ସୁଧାକର ଧାରା ଢାଳେ କର ମାଳୀ,
ସଞ୍ଚରେ ସମୀର ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ,
ସୁଧା ଆନନ୍ଦେ ।

କି ଦେଖେ ! ଏ ବିଶ୍ୱ କାହାର ରଚନା
ପରମ ସୁନ୍ଦର କିଏ ସେ ?
ଫୁଲେ ଫୁଲେ ଝରେ ପଡ଼ଇ ମାଧୁରୀ
କା ପ୍ରେମ ମୋହନ ବିଳାସେ । ଧ୍ରୁ ।

ତରୁ ତୃଣଲତା ପ୍ରେମ ବ୍ୟାକୁଳତା,
ଉଚ୍ଛ୍ୱଳିତ ନଦୀ ପ୍ରୀତି ତରଳତା,
ଶିଶିରେ ଝରେ କି ସ୍ନେହ ଅଶ୍ରୁରାଶି,
ହୃଦ ତାପ ସୂଚେ ମଳୟ ନିଃଶ୍ୱାସେ ।

ଶଶି ସ୍ନିଗ୍ଧ ହାସେ ହସେ କି ଆନନ୍ଦ,
ଝରଣା ପ୍ରଣୟ ପୁଲକିତ ଛନ୍ଦ,
ମଧୁ ମକରନ୍ଦ ପ୍ରେମ ପଦ୍ମ ଗନ୍ଧ
ଉଚ୍ଛ୍ୱଳେ ହରଷ ବିକୁଳି ଚକାଶେ ।

ସଖା ! ତୋହର ମାନସ ବୀଣା
କିହ୍ନ କେଉଁ କ୍ଷଣେ ବାଜିଲା ପରାଣେ
ନିମିଷେ ହୋଇଲି କିଣା । ଧ୍ରୁ ।

ନିମିଷେ ହୋଇଲି ବଶ ତୋହର,
ଦଶେ ଦିଶେ ଦଶେ ରୂପ ମାଧୁରୀ,
ତାରକା ତପନେ, ଗିରି-ଅପଘନେ
ଶଶୀ ସୁମନେଷ ଶୋଭାରେ,
ପଲ୍ଲବ ପାଟଳ ପ୍ରଭାରେ,
ସରିତ ବକ୍ଷେ ବିହଙ୍ଗପକ୍ଷେ, ଧରଣୀ ଶ୍ୟାମଳ ବିଭାରେ
ଠାବେ ଠାଂବେ ଦେଖେଁ ମୂରତି,
ପରାଣେ ଉଛୁଳେ ପୀରତି,
ଦେବତା ମୋର ସର୍ବ ସୁଖାକର
ମନୋଜୀବନ ଜିଣା ।

ତୋ ବିନା ମୋ ମନ କାହିଁରେ ତୋଷିବ
ନୀରଦ ବିନା କି ନୀରେ ଚାତକ ରସିବ ।
ଶଶୀ ବିନା ହସିବ କି କୁମୁଦ କି ନୀରେ
ରବି ବିନା ରାଜୀବ କି ବିକଶେ କାସାରେ,
ବସନ୍ତ ବିନା ତାରୁ ନବେ କି ଫୁଟିବ ।
(ତୋ ବିନା ମୋ ମନକି ଉଲ୍ଲସି ଉଠିବ ।)
ନ ବହିଲେ ମୃଦୁଳେ ମଳୟମାରୁତ
କୋକିଳ ଗାଇବ କାହୁଁ ଲଳିତ ସଙ୍ଗୀତ
ଶୀତେ ପାଦପ ବପୁକି ପଲ୍ଲବେ ଶୋଭିବ ।
(ତୋ ବିନା ମୋ ମନକି ଉଲ୍ଲସି ଉଠିବ ।)
ପିପାସା ଶମିବ କି ମରୀଚିକା ନୀରେ
ତମସ ବିନାଶ କାହିଁ ଖଦ୍ୟୋତ ଜ୍ୟୋତିଃରେ
ପ୍ରାଣ ବନ୍ଧୁ ବିନା ପ୍ରାଣ ଆଶା କି ପୂରିବ ।

ଶାନ୍ତସୁନ୍ଦର ଛନ୍ଦେ,
ନନ୍ଦେ, ନନ୍ଦେ, ନନ୍ଦେ,
ନିଖିଳ ବିଶ୍ୱ ନିବିଡ଼ ଆନନ୍ଦେ
ଚରଣ ବନ୍ଦେ ବନ୍ଦେ । ଧ୍ରୁ ।

ଶତ ଚରୁ ତରଙ୍ଗିତ ସଙ୍ଗୀତ,
ଶତ ଶୁଭ୍ର ସୁମନ ସୁବାସିତ,
ଶତସରିତ ନୀର ଅମୃତ
ବରଷେ ଶ୍ରୀପଦ ଅରବିନ୍ଦେ । ୧ ।

କୋଟି କନକତାରାମାଳୀ,
କାନ୍ତ କଳାକର ଖଚ୍ଚର ଥାଳୀ,
ପୂଜା ଅଞ୍ଜଳି ପତ୍ରରେ ଢାଳି,
ସ୍ତବ୍ଧ ଦ୍ରୁଦ ନିଷ୍ପନ୍ଦେ । ୨ ।

କାନନ ଗହନ ଗିରି ଶ୍ରେଣୀ
ନୀଳ ନୀରଧି ତରଙ୍ଗବେଣୀ
ନୀଳ ନୀରଦ ନୀର ସମ୍ପଦ-
ମୁଗ୍ଧ ପରମ ଆନନ୍ଦେ । ୩ ।

ଆଲେହ୍ୟା—ଏକତାଲା ।

ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଗଗନେ ହସୁଛି
ହରଷେ ମଗନ ମନ ।
ପ୍ରେମ କୁସୁମ କୁଞ୍ଜେ ସମୋହନ
ଫୁଟିଛି ପୁଣ୍ୟ ସୁମନ ।

ଗାଏ କୋମଳ ଗୀତ ବିହଙ୍ଗ,
ଦୋଳେ ମୃଦୁଳେ କୁମୁଦ ଅଙ୍ଗ,
ପ୍ରୀତି-ସୁଗନ୍ଧେ ନନ୍ଦିତ
ଗଗନ, ଗହନ, ପବନ ।

ବାଏ କେ ରମ୍ୟ ଲଳିତ ବେଣୁ,
ପୁଲକେ ସ୍ତବ୍ଧ ଧରଣୀ ରେଣୁ,
ଅଣୁ ପରମାଣୁ କମ୍ପିତ,
ହେଉଛି ସର୍ବ ଚେତନ ।

ତବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମଙ୍ଗଳ ଅଙ୍ଗୁଳି ସୃଜନା
ତବ କରୁଣାକର ବିଧାନ,
ତବ ମହାନ ମଧୁର ରଚନା
ନିତ୍ୟ ବିଶ୍ୱେ ପ୍ରମାଣ ।

ଆକାଶେ ଶଶୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାରା
ତବ ବିଶାଳ ଆନନ୍ଦ ଧାରା,
ତବ ଦୟା ସାଗର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସେ,
ପ୍ରେମ ସରିତେ ବିକାଶେ,
ଶାନ୍ତି ହସେ ସୁମନେ, ପ୍ରୀତି ବାସ ବିତରେ ଚନ୍ଦନେ,
ମୁକ୍ତି ଗାଏ ପବନେ,
ଭକ୍ତି ପିକ-ପଞ୍ଚମେ,
ମହା ମହିମାରେ ଶୋଭେ ଅନନ୍ତ ବିମାନ ।

ହୃଦ-ହିରଣ୍ମୟ-ଆସନେ ବସନ୍ତ **ବ୍ରହ୍ମ ନିଷ୍କଳମ୍** ।
ନୀଳ ଗଗନେ ଆଲୋକ ମେଳା,
ନୀଳ ନୀରଧେ ଚପଳା ଖେଳା,
ଉର୍ମ୍ମି ଉଚ୍ଛଳିତ ଅଣ୍ଡିନ-ବେଳା,
ତହିଁ ସାଜେ ରୂପ **ଚିର ସୁନ୍ଦରମ୍** । ୧ ।

ତାରାମାନେ ତବ ଜୀବନ ଜ୍ୟୋତି,
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଶଶାଙ୍କେ ଆନନ୍ଦ ଦ୍ୟୋତି,
ଶ୍ୟାମ ଦୂର୍ବାଦଳେ ଶିଶିର ମୋତି,
ତହିଁ ଭାତେ ପ୍ରେମ **ଶାନ୍ତ ମନନ୍ତମ୍** । ୨ ।

ମନୋମନ୍ଦିରେ ରମ୍ୟ ମୂରତି,
ଚିତ୍ତ-ପୁଲକିତ ମୋହନପ୍ରୀତି,
ବିଶ୍ୱ-ବିନୋଦ ବୀଣାର ଗୀତି,
ନିତି ବାଜେ ସତ୍ୟମ୍ **ଶିବମଅଦ୍ୱୈତମ୍** । ୩ ।

ବ୍ୟଥିତ ଚିତ୍ତ ବେଦନା ଭରେ
ଅବସାଦର ଘନ ଅନ୍ଧାରେ
ବହ୍ନି ବିପୁଳ-ଜ୍ୱାଳା ମାଝାରେ
ଅଙ୍କିତ **ଶୁଦ୍ଧମ୍ ଅପାପ ବିଦ୍ଧମ୍** ।

ଆସ ମା ଜନନି, ମୋ' ଦୁଃଖ ରଜନୀ
ଲଭୁ ଅବସାନ ଅଚିରେ !
ଶ୍ରୀ ମୁଖ କରୁଣା-କନକ-ରବି କିରଣେ ରୁଚିରେ ।
ଅନ୍ଧାର ଅବସାଦେ ଏ ଚିତ୍ତ
ଅବଶ ଶରୀର, ପୀଡ଼ିତ, ବ୍ୟଥିତ ।

ଆସ ବରାଭୟ-ଦାୟିନୀ,
ଶାନ୍ତ ଶର୍ମ୍ମ ବାହିନୀ,
କାନ୍ଦେ କାତରେ ସନ୍ତାନ ତବ
ଶିର ଅବନତ ମର୍ମ୍ମରେ ।

୧। ଆସ ଦୁଆରେ ଆସ ଦୁଆରେ
ଆସ ଚଞ୍ଚଳେ ମା ଗୋ ।
ଘେନ ଆଦରେ ଘେନ ଆଦରେ
ରକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳେ ମା ଗୋ ।
ଆସ ଚମ୍ପା ଚନ୍ଦନବରଣେ,
ରଙ୍ଗ କମଳଚରଣେ,
ତବ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କନକ କିରଣେ
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନୟନ ଅନଳେ ।—
ଭାଷ ସାଦରେ, ଭାଷ ସାଦରେ
ଅମୃତଭାଷା କର୍ଣ୍ଣରେ ମୋର
ମୋହନ ମଧୁର କୋମଳେ ।—
୨। ତବ ଶିଶୁସମ୍ପଦେ ଆନନ୍ଦମୟି ଗୋ—
ନବ ବେଶେ ନବ ହସେ ଭୁବନ ରସଇ
ଜାଗେ ଜୀବନ ନବସ୍ପନ୍ଦନ,
ନବ ଚେତନା ହୃଦୟେ ମୋହର,
ଖେଳେ ନବ ଜ୍ୟୋତିଃ ଆଶାକମଳେ ।—
ପ୍ରାଣଫୁଲ ମୋର ଉଠଇ ଫୁଟି
ପାଦତଳେ ତନୁ ପଡ଼ଇ ଲୋଟି
ଘେନ କୋଳେ ଘେନ କୋଳେ,
ଡାକଇ ଆକୁଳେ ମା ଗୋ ।—

ଚମ୍ପାଦଳ ।

ଆଉ ନ ଧରେଛି ଫୁଲ ମନ-ମାଳତୀ ଲତିକା,
ଆଉ ନ ଗାଏ କୋକିଳ, ମୂକ ସାରିକା । ଧ୍ରୁ ।

କାହିଁ ସେ ମୃଦୁ ଧୀର ଦକ୍ଷିଣାପବନ,
ସଙ୍ଗେ ଫୁଟନ୍ତା ମଲ୍ଲିମୋହନ,
ଗୁଡ଼ନ୍ତି ରବ, କୁସୁମଛବ
ପଡ଼ନ୍ତି ଝଡ଼ି, ଝଡ଼ିକା ।
ବସେ ଧାନ ଦୁଆରେ,
ଅନ୍ଧ-ନୟନ-ଅନ୍ଧାରେ,
କେହୁ ନ ମୁହାନ୍ତି ଫେର, କେହୁ ନ ଯାଏ ପଚାର,
ବସେ ମୁଖ ପୋତି ମଉନେ
ଲଜେ ମରି ମରକା ।

ଆଗୋ କି ଗୀତ ଗାଇଲୁ ପିକ
ଚୂତ କୁଞ୍ଜେ କଳ-ରୋଳେ,
ଉଚ୍ଛୁଳିଲା ମନେ ଅପାର ଆନନ୍ଦ
ଗଲୁଁ ବଳି ଦୁଃଖ-ଶୋକ,
ଦୁଃଖ ବାତାହତ ଦୋଳେ ।
(ଆଗୋ) ନବ ବସନ୍ତ ରସିକ !
ଭାସେ ମୁଁ ନୟନ ଜଳେ ।)
କା’ ମନୋବସନ୍ତ ସୁରଭିଧାମେ
ଗାଆନ୍ତି ମୁଁ ଗାନ ପଞ୍ଚମତାନେ
ତା’ପ୍ରେମ-କୋମଳ-ବକୁଳ-ମୁକୁଳେ
ନବୀନ-ରସାଳ-କୁଞ୍ଜେ
ବାନ୍ଧିଥାନ୍ତା ଆଗୋ ଛନ୍ଦିଥାନ୍ତା ମୋତେ
ତା ଚରୁ-ସଙ୍ଗୀତ ପୁଞ୍ଜେ ।

୨ ନିତି ନବ ନବ ଲୀଳା ଉଚ୍ଛୁଳି
ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ ଯେନ ପ୍ରୀତି ବାଉଳୀ
ଚୁମ୍ବି ତା କମଳ ଚରଣର ଧୂଳି
ତାହାରି କୋମଳ କୋଳେ
ବାନ୍ଧି ମୁଁ ପୁଟୁଳି ଥୁଅନ୍ତି ଆକୁଳେ
କାନ୍ଦଇ ଯେଣୁ ନଗଲେ ।—

ବସନ୍ତବାହାର—ଏକତାଲା ।

ସଘନେ ବସନ୍ତ-ସମୀର ବହୁଛି, ସଘନେ ଫୁଟିଛି ଫୁଲ ।
ସଘନେ ଚୂତ କୁସୁମକୁଞ୍ଜେ ଶୁଭେ ପିକ ଗୀତ ମଞ୍ଜୁଳ ।
ଆକାଶରେ ଆଜି ନବ ଜ୍ୟୋତିଧାର
ନବୀନ ତପନ, ନବ ଚନ୍ଦ୍ରତାର
ବନେ ବନେ ଆଜି ନବ ଫୁଲ ସାଜ,
ସୁଧାସୁଖାମୋଦେ ଆକୁଳ । ୧ ।

ନୀଳ ଗଗନତଳେ
ନୀଳ ସରସୀ-ଜଳେ
ନବ ନୀଳ ନଳିନୀ ହସେ, ନବ ଗନ୍ଧମଳୟେ ରସେ
ହର୍ଷେ ଉଲ୍ଲସି ପ୍ରାଣ ମୋହର
ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରେମେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ । ୨ ।

ଆନନ୍ଦର ଶତ ସ୍ରୋତ ଯାଏ ବହି,
ସବୁ ସୁଖ ଭର ଦଶଇକ ମହୀ,
କ୍ଷୁଦ୍ର ବୀଣାରେ ନବସ୍ୱର ଦେଇ
ଗାଇ କେ କରେ ଉତଫୁଲ୍ଲ । ୩ ।

ପ୍ରେମ-ହେମ ଦେନ, ଦେବ ପ୍ରିୟ ପଦ୍ମଶମ୍ଭୁରେ
ଦେବ ମୁଁ ଦିବସ ନିଶି, ଆଶାନନ୍ଦ ହୃଦରେ ।

ସତ୍ୟ, ଶାନ୍ତି, କ୍ଷେମ, କ୍ଷମା,
ଶୁଭ ସ୍ୱରଗ-ସୁଷମା,
ଜାଗିବ ଜୀବନେ ପ୍ରୀତି ଜଗତଜ୍ଜଣା,
ବାଜିବ ବ୍ୟାକୁଳେ ବିଶ୍ୱ-ବିନ୍ଧାଣୀ-ବୀଣା ।

ଉଠିବ ନାଚି ଚିତ୍ତ-ଚେତନା,
ବ୍ୟର୍ଥେ ବୁଡ଼ିବ ହୃଦ ବେଦନା,
ନବ ନିର୍ମଳ ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରେମ ଛନ୍ଦେ
ବନ୍ଦିବ ଭୁବନେଶ୍ୱରେ ।

କୋଟିକନକ କିରଣେ ରବି,
ଫୁଟାଇବ ଫୁଲ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଛବି,
ଅନନ୍ତ-ବସନ୍ତ-ଲଳିତ-କାନ୍ତି,
ହସିବ ହୃଦୟ ଦେଶରେ,
ମଧୁର ମୋହନ ବେଶରେ,
ଶତ ଶରତ- ଶଶାଙ୍କ ଶୋଭା
ଚୁମ୍ବିବ ଶେଫାଳି କୁଞ୍ଜରେ ।

କାହିଁକରେ ଝୁରୁ ମନ ସେହି ସୁନ୍ଦର ଲାଗି,
କୋଟିକନକ ତାରା ରୂପେ ଆଖି ରହିଛି ଜାଗି । ଧ୍ରୁ ।

ପଥେ ବସାଇ ଯେ ଯାଇଛି,
ଗୋପନେ ପ୍ରେମେ ସେ ଚାହିଁଛି,
ଦିବସ ନିଶି ତୋ ଅଶ୍ରୁ ଝରୁଛି
ସେହି ସୁନ୍ଦର ଲାଗି;
କାନ୍ତ କମଳ ସୌରଭ ରୂପେ ପ୍ରେମ ରହିଛି ଜାଗି । ୧ ।

ଧୂଳି ଧୂସର ତନୁ ଗୋଟି,
ପାଦତଳେ ଯିବୁଟି ଲୋଟି,
ଚରଣ ସ୍ପର୍ଶେ ନବଜ ହର୍ଷେ ହେବୁ ସରବ ତ୍ୟାଗୀ ।
ମଙ୍ଗଳ ଶାନ୍ତି ହରବ ଶ୍ରାନ୍ତି ଚିର ଆନନ୍ଦଭାଗୀ ।
ପରମ ପ୍ରେମେ ଯିବୁ ମିଶି
ଗାଇ ଗୀତ ଦିବସ ନିଶି
ଅନନ୍ତ ମିଳନେ ପ୍ରେମ ନନ୍ଦନେ ଭକ୍ତି ରହିବ ଜାଗି ।
ମନୋ ବୀଣାରେ ମୃଦୁ ଝଙ୍କାରେ ସ୍ୱର ରହିବ ଜାଗି ।

ମୋହର ବୋଲି ମୁଁ କିଛି ନଜାଣଇ
ମୋହର କେ ଅଛି କାହିଁ ଗୋ,
କେଉଁ ଦୂରକାଶ କ୍ଷୀଣ ତାରକାଟି
ଅନ୍ଧାରେତ ଦେଖିନାହିଁ ଗୋ ।
ଇତା ସେହି ମାନ ବଙ୍କିମ ଚନ୍ଦ୍ରମା,
ତମସ ତଳେ ତା ବଢ଼ଇ ସୁଷମା,
ଦେଖିବ ଦେଖିବ ଖୋଜି ନ ପାଉଛି
ସୁଦୂର ଅମ୍ବର ଗୃହିଁ ଗୋ । ୧ ।
ପ୍ରଭୁ ବୋଲି ମୁହିଁ ଡାକି ନ ପାରିଲି
ସେ କିନ୍ତୁ ମୋହର ପ୍ରଭୁ ହେ,
ସଖା ବୋଲି ଆହା କହି ନ ପାରିଲି
ସେ କିନ୍ତୁ ମୋହର ସବୁ ହେ !
କେତେଧନ କାର ଅଛି ଗନ୍ତାଘରେ,
ସେ ଏକ ମାଣିକ ମୋ କୋଠଭଣ୍ଡାରେ,
ସେ ରତନ ଦୀପ ମୋ' ହୃଦ ମନ୍ଦିରେ,
ସେ ମୋହର ଗଉସାଇଁ ହେ । ୨ ।

ଅକାରଣେ ବସେ ଅନାଇଁ ଅନାଇଁ
କାହାର ଆସିବା ଆଶାରେ,
ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତର ଗଲାଣି ଆକୁଳେ
ଜଗିଛି ମୁଁ ଦବା ନଶାରେ ।

ହେଲଣି ମୁଁ ଥକା, ବଢ଼େ ମୋର ଦକା,
ଆସିବ ନାହିଁକି ମୋ ହୃଦୟ ସଖା,
କଣ୍ଠକର ବସି ତଣ୍ଟି ଶୁଖିଲାଣି,
ବିଷମ ବାସନା ତୃଷାରେ ।

ସତ୍ୟ. ଶିବ, ନତ୍ୟ, ସୁନ୍ଦର, ଉଦାର,
ତାର କି ଏସନ ପ୍ରେମ ବ୍ୟବହାର,
ପରାଣେ ଜାଳି ସେ   ପ୍ରଣୟ ଅନଳ
ଲଭଇବ ଦୁଃଖ ଆସାରେ ।

ଛି.ଛି ଏ ତ ମୋର ମିଛ ଅବିଶ୍ୱାସ,
ପ୍ରଭୁ କି ପରାଣ କରିବେ ନିରାଶ,
ତା ଦତ୍ତ ଜୀବନେ   ନାହିଁ ତା କରୁଣା,
ବଞ୍ଚିବ କେତେବେ କେ ସଂସାରେ ।

ଜନନୀ ମୋହର କାହିଁ !
ଦୁର୍ବଳ ପୀଡ଼ିତ ସନ୍ତାନର ଡାକ
କାନେ କି ପଶିବ ନାହିଁ । ଧ୍ରୁ ।

ମା ନାମ ବହି ତୁ ହେବୁକି କଠୋର,
କରୁଣା ଊଣା କି ହେବ ମୋ ଉପର,
ପାପ କଳଙ୍କରେ କଳଙ୍କିତ ବୋଲି,
ଯିବକି ଜୀବନ ମୋହର !
ବ ନ କହ ମୁଁ କା ନନ୍ଦୁ-ପ୍ରସୂନ-
ପ୍ରସନ୍ନ-ବଦନ ଗୁହିଁ । ୧ ।

ସାରା ଶରୀରଟି ଧୂଳିରେ ମଳିନ,
ପୋଛିବ କି ହେଲେ ଶ୍ରୀକର ନଳିନ,
ଘୃଣା କରିବୁ କି ଛୁଇଁବାକୁ ମାତଃ
ଡରେ ତୋ ଦହିବ ଦହନ ।
ତୋ କୋଳେ ମାଁ ଆଗୋ ନାହିଁ ଯଦି ସ୍ଥାନ
ଦେବୁ ତୋ ଚରଣ ଛୁଇ । ୨ ।

କାହୁଁ ପାଇବ କନକ ଥାଳ ଜୀବନ ଦୀପ ଜାଳିଛି
କାହୁଁ ପାଇବ ଅରଘ ଚନ୍ଦନ, ଅଶ୍ରୁ ଶୋଣିତ ଢାଳିଛି ।
ନଜାଣେ ତନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର କଥା,
ଗାଇଯିବ ମୋର ଜୀବନ ବ୍ୟଥା,
ସାଧନ ଗୀତ ଯେ ହୃଦ ଆରତି,
ଯେତେ ମୁଁ ଗୋପନେ ଜଳିଛି ।
କେତେ ପଦ ଦଳା ସହିଛି ନୀରବେ,
କେତେ ଘୃଣା ଛନ୍ଦ ଅବଜ୍ଞା ଗରବେ,
କହିବ ନା ଆଗେ ଶୁଣିବ ସବାରେ
ମୋ' କାହାଣୀ ମନେ ଖେଳିଛି ।

ବହୁ ବରଷ, ଭିକାରୀ ବେଶେ
ବସିଛି ଦୁଆର ପାଶେ ।
ଆକୁଳେ ବ୍ୟାକୁଳେ ଗଣେ ଦିନରାତି
ତାହାର ମିଳନ ଆଶେ ।
ହେବ ବା ନ ହେବ ଦେଖାଏ ଜନମେ
କାନ୍ଦି ବୁଲି ଯିବ ମରମେ ମରମେ,
ନ ଜାଣେ ମୁଁ କିଛି ମିଛେ ପ୍ରେମ ସଞ୍ଚି
ଫୁଟାଏ ପାଷାଣ ନିଃଶ୍ୱାସେ ।

ନାନା ମୁନିଙ୍କର ନାନା ମତ କଥା,
ନାନା ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ନବ ନବ ପନ୍ଥା,
ମୁଁ ଯିବି କାହିଁରେ   ସେ ରାହା ନାହିଁରେ
ବୁଡେ ମୁଁ ଭୀଷଣ ନିରାଶେ ।
ଗୃହିଁଲବେଳକୁ ଅନ୍ତର ଭିତର
ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆକାର କା'ରୂପସୁନ୍ଦର,
କ୍ଷଣେ ପ୍ରତିଫଳେ   ନେତ୍ର ବେନି ଝଳେ
ଚମକେ ମୋ ଚିତ୍ତ ଉଲ୍ଲାସେ ।
ସେ କି ଏକା ମୋର ପରାଣରଧନ,
ହରିବେକ ମୋର ବ୍ୟଥିତ ବେଦନ,
କହିବ କପଟ   ରହିଚି ମୁଁ ମରି
ବଞ୍ଚିଚି କେବଳ ବିଶ୍ୱାସେ ।

କିଁା ଜାଣେ ଅବିଶ୍ୱାସେ
ଘନ ଯାମିନୀ,
ଲୋଚକ-କଳଙ୍କେ ଲେପି
ପରମ ପୁଣ୍ୟ-ମେଦିନୀ
ସଫଳ ନ ହେଲା ମୋର ବାସନା ରାଶି
ମୋ ଶତ୍ରୁ କାମନା ମୋତେ ପକାଏ ଗ୍ରାସି,
ପାଞ୍ଚେ ଯାହା ମନେ ମନେ
ନ ପାଏ ତା' କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣେ
କହେ କି ନିଷ୍ଠୁର ଏଡ଼େ ବିଶ୍ୱବିନ୍ଧାଣୀ !,
ତଳେକ ବହ୍ରଣ ଜ୍ଞାନ,
ସବବେ ମଣେ ମୁଁ ସାନ,
ଘାରେ ମୋତେ ମୋ'ଗୁମାନ
ନ ବୁଝେ ମୁଁ କ୍ଷୁଦ୍ରପ୍ରାଣୀ ।

ଅଭିଯୋଗ ବିନା ନାଥଙ୍କ ଚରଣେ
ଆଉ କିଛି ଆଜ କଥା ହେ,
ବିପୁଳ କରୁଣା ଉଣା ନ ହେଉଣୁ
ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡ଼ିଲା ବ୍ୟଥା ହେ !

ଖାଲି ନୟନରୁ ବୁହାଇଲି ଧାର,
କଳଙ୍କେ ଲେପିଲି ନିରମଳ ଧାର,
କାନ୍ଦି ମିଛେ ମିଛେ ସହିଲି ଯାତନା
ଭୁଲିଲି ଆନନ୍ଦ ସୁନ୍ଦର ସାଧନା,
ଦୁଃଖ ମୁଁ ଦେଖିଲି ଗଛି,
ସୁଖକୁ ଦୂରରୁ ଜୁହାର କରନ୍ତି
ହୃଦାନଳେ ଦହୁଅଛି ।

ଏତ ନ ଥିଲି ଆଗରୁ ଜଣା
କୂଟାରେ କଠୋର ହୁଏ କାହିଁ କେହି
କ୍ଷୁରଧାରେ ଦିଏ ଯନ୍ତ୍ରଣା ।ଧ୍ରୁ ।

କେତେ କେତେ ଆସି କେ ପଳାଏ ଦୂରେ,
କନ୍ଦାଏ ପରାଣ ପ୍ରଣୟ ବିଧୁରେ,
ବିଷ ପୀୟୂଷରେ ପରଶେ କେ କାହିଁ
ବଢ଼ାଇ ମରଣ ଯାତନା ।୧।

ସେତେ ପଛେ ପଛେ ଧାଇଁ ଗଲେ ତାର,
ଲଙ୍ଘିଲେ କାନନ ଗିରି ପାରାବାର,
ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତର ଲୋକଲୋକାନ୍ତର
କରୁଥିଲେ ଶତ ସାଧନା ।୨।

ମିଶି ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ନ ହୁଏ ସେ ଧରା,
କ୍ଷଣେ ଅତ କଟ, କ୍ଷଣେ ଦୂରେ ପରା,
କ୍ଷଣେ ମୃଦୁସ୍ପର୍ଶେ ହୃଦୟ ଆଶ୍ୱାସେ,
ପରକ୍ଷଣେ ହୁଏ ବେଦନା । ୩ ।

ଗଜମୁକୁତା ଲଭି କେ
ପକାଏ କାଇଁଚ ଭ୍ରମେ,
ପିତଳ ଆଦର କେ'ବା
ନ ରସେ ହବ୍ୟ କାଞ୍ଚନେ ।
ଲଭି ମୁଁ ମାଣିକ ସାରେ
ଦେବ କି ଫିଙ୍ଗି ବାହାରେ,
କାନ୍ଦବ ବସି ଦୁଆରେ
ହଜାଇ ଗଣ୍ଠି-ରତନେ ।
ବେଳ ଆଉଁ ଆଉଁ ସଞ୍ଚି
ଯତନେ ପକାଇ କୁଞ୍ଚି,
ରଖିବ ମୋ' ପୁଞ୍ଜିଧନ
ସଙ୍ଗାଳି ଚିର ଜୀବନେ ।

ଶୁଖିଗଲା, ଶୁଖିଯାଉ ମନ ଫୁଲଟି !
ଅମୃତ-ଉଦ୍ୟାନେ ହନେ ସେ ଫୁଟିବଟି !
ଯାତନା ଦୁଃଖ ଦହନ, ହରନ୍ତୁ ବାସ ମୋହନ,
ଚଉ-ତାପ-ତପନେ ଶୁଖିଲ୍ଲା ଦଳଟି,
ସଂତେଜ ହେବ ସେ ହନେ ସୁଧା ସଲିଳ ସଞ୍ଚନେ,
ତା ମଞ୍ଜୁ-ନିକୁଞ୍ଜବନେ ହସିବ ଫୁଟି,
ବାସେ ଚହଟି ।

ଶୁଖିଗଲା, ଶୁଖିଯାଉ ହୃଦ-ପଦ୍ମଟି ।
ପୀୟୂଷ କାସାରେ ଯେବେ ସେ ଫୁଟିବଟି;
ନିବିଡ଼ ନୀଳ କୁହୁଡ଼ି-ଅନ୍ଧାରେ ମରନ୍ତୁ ବୁଡ଼ି,
ଅପମାନ ହିମେ ହେଲା ହତ ଶିରୀଟି;
ହସିବ ସୁଆଗେ ଯେବେ ତା ରମ୍ୟ ରବି କିରଣେ
ତା ପ୍ରୀତି ପଙ୍କଜବନେ ଶୋଭିବ ଫୁଟି,
ସୁବାସେ ଲୋଟି ।

ପିଲୁବାରୋଁଆ—ଏକତାଲା ।

କେବେ ହେବ ମମ ସଫଳ ଜୀବନ
ମଧୁର ମଙ୍ଗଳ ମିଳନେ,
ଭବାର୍ଣ୍ଣବତୀରେ ବସିଛି ଉଦାସୀ
ଚାହିଁ ସାନ୍ଧ୍ୟ ଧୂସର ଗଗନେ । ଧ୍ରୁ ।

ସେ ପାରରେ କେବେ ଶୁଭ ନବ ପ୍ରାତଃ,
ହରିବ ଅନ୍ତର ବ୍ୟଥା ମୋ ଅନନ୍ତ,
ନବ ଜଗତେ ମୁଁ ନବକର୍ମେ ଜାତ
ତେଜିବି ମଳିନ ବସନେ । ୧ ।

ନବସ୍ୱରେ ଗୀତଗାଇବ ରସନା,
ଅସିବ ଆନନ୍ଦ ନବ ଉନ୍ମାଦନା,
ବୁଡ଼ିବ ବାସନା, ଛଳନା, ବେଦନା
ସୁଧା ପ୍ରେମସିନ୍ଧୁ ମଗନେ । ୨ ।

ପିଲୁବାରୋଆଁ—ଏକତାଲ ।

କେଉଁ ଦୂରାନ୍ତର ରାଇଜେ ମୋ ଘର
　　ମୁଁ ପରା ସୁଦୂର ପିପାସୀ—
ଜୀବନ ସଞ୍ଜେ ନବୀନ ପ୍ରଭାତ
　　ହସିବ ସୁରସେ ଉଲ୍ଲାସି । ଧ୍ରୁ—

ପରାଣେ ବାଜିବ ମଧୁର ବାଜଣା,
　　ଯିବ ଅପସରି ଭବ-ଛଳନା,
ତନୁଭେଦି ନବ ତେଜେ ସଞ୍ଜୀବିତ
　　ହୃଦ କୋକନଦ ବିକାଶି । ୧ ।

ଏପାରର କେତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଦିନ !
କପାଁ କାନ୍ଦି ହେବ ଏ ଦେହ କ୍ଷୀଣ,
କରିବି କରମ, କରମେ ମୁକତି
　　କରମେ ମୋ' ଦୁଃଖ ବିନାଶି । ୨ ।

ଜାଣିଛି ହେ ମୋର ଜୀବନ ଜ୍ୟୋତିଃ,
ଦିନୁ ଦିନୁ ତାର ବଢ଼ାଇବ ଦ୍ୟୋତି,
ଛାଡ଼ିବ ସଂସାର, ଉଠିବି ଉଚ୍ଚେ ମୁ
　　ଅନନ୍ତେ ଅନନ୍ତ ବିଳାସୀ । ୩ ।

　　　　ରାଜେ ରୁଚିରେ,
ଭବ ବାରିଧି ପର ପାରଶରେ,
ପରମ ପବିତ୍ର ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରେମ ଖଣ୍ଡରେ !
ଜିଣି ଜ୍ୟୋତିଃ-କୋଟି କନକ ତାର,
　　ଜିଣି ନିର୍ମ୍ମଳ ରଜତ ଧାର,

ଶତ ଅମୃତ ଝରଣା—
ଝରେ ଜୀବନ ମନୋମୋହନ
ଶତ-ସୁବାସ-କୁସୁମ କାନ୍ତିରେ !
ବାଜେ ଶତ ମୁରଲୀ ମଧୁରେ
ଜିଣି, କୋଟି କୋକିଳ କଳଗିରେ
ଉଚ୍ଛୁଳେ ଗୀତ ଲଳିତ,
ତନ୍ତ୍ରେ ପୁଲକ ନବୋଦ୍ଭୂଲ୍ଲୋକ
ଉଚ୍ଛ୍ୱସେ, ମଙ୍ଗଳ ଆନନ୍ଦ ଶାନ୍ତିରେ ।

କାହିଁ ଗଲେ ହେବ ଯାତନାର ଶେଷ
କାହିଁ ସେ ଆନନ୍ଦ ଧାମ,
ଅଶ୍ରୁ, ରୁଦ୍ଧା ଅଶ୍ରୁ ଝରେ ଝର ଝର
ଅମନ୍ଦସ୍ପର୍ଦ୍ଧ ବିରାମ !
ନିତ ଭ୍ରମି ଭ୍ରମି ଆଶା ଦଗ୍ଧ ପ୍ରାଣେ,
ଭୁଲେ ମୁଁ ବିଷାଦେ ପରମ ପ୍ରମାଣେ,
ଅନ୍ଧ ମୋ' ନୟନ, ଜଡ଼ ମୋ' ଜୀବନ,
ନିତ, ତୀବ୍ର ଅଭିମାନ । ୧ ।
କହିଁ ଏ ଯନ୍ତ୍ରଣା କହିଁ ଏ କାନ୍ଦଣା,
ଜୀବନ କି ମୋର ଅସାର ଖେଳନା,
ଧୂଳି ଗଢ଼ା ପିଣ୍ଡ, ହେବ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ,
ପଞ୍ଚ ଭୂତେ ଅବସାନ । ୨ ।
ଶିଖାଅ ହେ ମୋତେ ତବ ପୁଣ୍ୟ ଦେଶ,
ତବ ପ୍ରେମ ପଥ କର ହେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ,
କେବେ ପୁଣ୍ୟ ପଦ ହୃଦ କୋକନଦେ
ସ୍ଥାପି ଲଭିବି ବିଶ୍ରାମ । ୩ ।

ମିଳିବା ସକଳେ ଆନନ୍ଦ ମନେ
ସେହି ଉତ୍କଳ ଭୁବନେ ।
ସକଳ ଭଗିନୀ, ସକଳ ଭ୍ରାତା
ପ୍ରେମ ପୁଲକେ ଆମେ କରୁଛୁଁ ଯାତା
ନବ୍ୟ ମଙ୍ଗଳ-ସଦନେ ।

ମାତିବା ଯହିଁ ମଙ୍ଗଳ ଗାନେ,
ନବୀନ ଜୀବନ ମୋହନ ତାନେ
ଅନନ୍ତ ଅମୃତ ଯୌବନେ ।
ଫୁଟିବ ମାନସ କୁସୁମ-କଳି
ଆଲୋକେ, ପୁଲକେ, ଝଲକେ ଝଳି,
ସେହି ଆନନ୍ଦ-ନନ୍ଦନେ ।

—

ଅଜ ଆସିଛନ୍ତି ପ୍ରାଣସାଇଁ,
ହୃଦୟେ ମୋହର ଆକୁଳ ପିଆସା
କେହି କେବେ ବୁଝିନାହିଁ । ଧ୍ରୁ ।

କେତେ ଦେଶେ ଦେଶେ ବୁଲୁଛି ଖୋଜି
ପରାଣର ଧନ ଗଲେକି ହଜି
କପୁଖରେ ମଜ୍ଜି ଦେଲି କେଗୋ ତେଜି
ଏବେ ବସି ଖିବୁ ଥାଇଁ । ୧ ।

କେତେ ନୟନୁଁ ବହୁଛି ଧାର
କେତେ ହୃଦୟେ ପଡ଼ୁଛି ଗାର;
ବଡ଼ ଉଦାସେ ବୁଲେ ସାରାବଣେ
ସେ ଧନ ମିଳଇ ନାହିଁ । ୨ ।

ଏତେ ଦିନେ ଅଜ୍ଞ ପ୍ରସନ୍ନ ବେଶେ
ଆସିଛ କୁଟୀର ଦୁଆର ଶେଷେ
ପାଦ ଧରି ଡାକେ ଆସ ଦୟାମୟ
ବସିଛି ମୁଁ ପଥ ଚାହିଁ । ୩ ।

ପ୍ରଭୁ ମୋର ବୁଡ଼ିଲାଣି ଭେଳା
ନ କର ହେଳା ।
ଆରତେ ଡ଼ାକୁଛି ପାଦେ ନାହିଁ ତ ବେଳା । ଧ୍ରୁ ।
ନିଜ ବୁଦ୍ଧିରେ ଭରସି,
ଦଦରା ବୋଇତେ ବସି,
ନିଜ ଅହମିକା ଦେନ ଯାଉଛି ସରି,
କୃପାକର କୃପାକାରୀ, ଶୁଣ ଆରତ ଗୁହାରି,
ନ ଶୁଣିଲେ ଗ୍ରାସିବ ଏ ତରଙ୍ଗ ମେଳା ।

ହେ ଭବସିନ୍ଧୁ କାଣ୍ଡାରୀ
ଦିଅ ତବ ପାଦତରୀ
ହେଉ ଏ ଅଧମ ପାର, ଜୀବନ ଧର ।
ଯଦି ସାଗରେ ବୁଡ଼ିଲି କିପାଁ ତୁମ୍ଭରେ ଡ଼ାକିଲି
କାଣେ ଦୟାମୟ ହରି, ତାର ଏ ବେଳା । ୨ ।

ଆରତ ଅନାଥ ନାଥ,
ଭକତ ବତ୍ସଳ ତାତ,
ଉଦ୍ଧାର ଉଦ୍ଧାର ପ୍ରଭୁ ବଢ଼ାଇ ହାତ
ମୁଁ ହୀନ ଦୋଷ ନଧର, ଅଧମେ ରୋଷ ନକର,
ମୁଁ ପରା ତୁମ୍ଭ କଙ୍କର
ମାଟିର ଢେଳା ।

କେତେ ସୁଧାମୟ ଭକତ ହୃଦୟ
ରଞ୍ଜନ ସେ ପ୍ରଭୁ ନାମ
ଡ଼ାକ ପ୍ରେମମୟେ, ଆକୁଳ ହୃଦୟେ
ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୋର ମନସ୍କାମ ।

ଶୁଣିଲେ ସେ ନାମ ବାଜି ଉଠେ ମମ
ହୃଦୟର ତନ୍ତ୍ରୀ ତାନ,
ଭୁଲିଯାଏ ଦୁଃଖ ଭୁଲିଯାଏ ଶୋକ
ଲଭେ ଶାନ୍ତି ମନପ୍ରାଣ । ୧ ।

ସଂସାର କାରାରେ ପଡ଼ି ମୋ' ଅନ୍ତରେ
କତ ଜଳେ ହୁତାଶନ
ଶୁଣିଲେ ସେ ନାମ ଦଗଧ ପରାଣ
ଦାହ ହୁଏ ଉପଶମ । ୨ ।

ପ୍ରେମ ଛଳ ଛଳ ଲୋଚନ ଯୁଗଳ
ଅଶ୍ରୁକରେ ବରଷଣ
ଅଧର ମୋହର ଭୁଲିଯାଏ ଗିର
ସ୍ତବଧ ହୃଦ-ସ୍ପନ୍ଦନ । ୩ ।

ଶିରରେ ଶିରରେ ସଞ୍ଚରେ ଶକତି
ଚକିତେ ହୁଏ ଜ୍ଞାନ
ଦେଖେଁ ସର୍ବସୃଷ୍ଟି ମଙ୍ଗଳମୟର
ଜୟ କରୁଛନ୍ତି ଗାନ । ୪ ।

ହେ ମନୋମୋହନ ଚିତ୍ତ ବିନୋଦନ
ପ୍ରେମ ଘନଶ୍ୟାମ ହେ ।
ମଙ୍ଗଳ ମୁରଲୀ ବାଜୁ ଅବିରଳ ହୃଦଅଭିରାମ ହେ ।

(ଯିକେ ପାଦତଳେ—)

ବିଶ୍ୱ ଶତଦଳ ଅରୁଣ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—
ହେମ ରଶ୍ମି ଦାମ ହେ
ସତ୍ୟ ସନାତନ ଶାନ୍ତ ନିକେତନ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ନାମ ହେ । ୧ ।

(ବାଜେ ବଂଶୀ ସ୍ୱରେ—)
ଚିର ଶିବ ଚିର ସୁନ୍ଦର ମଧୁର ବୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ଜ୍ଞାନ ହେ
କୋଟି ବିଶ୍ୱ-ବାସୀ ହୃଦ ଅଭିଳାଷ
ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଣାରାମ ହେ । ୨ ।

(ସାଜେ ଶୋଭନସ୍ତୁ)

ମାନସ-ତିମିର ପତନ ମିହିର
ଶୁଭ୍ର ପ୍ରଭାବାନ ହେ ।
ଚିର ପ୍ରିୟତମ ସୁହୃଦ ସୁଜନ କ୍ଷେମ କ୍ଷେମାଧାମ ହେ ।

(ଯାଜେ ଭବଭସ୍ମ)

ନିଖିଳ ରଞ୍ଜନ କଳୁଷ ଭଞ୍ଜନ କରୁଣାନିଧାନ ହେ,

ଶୁଭ୍ର ନିରଞ୍ଜନ ହୃଦୟବନ୍ଦନ
ନନ୍ଦନ ମହାନ ହେ । ୪ ।

ବାଜ ବାଜ ବିଶ୍ୱ ବୀଣା ଅମୃତ ଗୀତ ବାହିନୀ
ରାଜ ରାଜ ହୃଦ ପଦ୍ମେ ଚିଦାନନ୍ଦ ଦାୟିନୀ,
ଜନ ମନମୋହିନୀ
ଜନନି ଜନନି । ଧ୍ରୁ

ବାଣୀ ବୀଣା ପାଣି ଶୁଭ ସ୍ୟନ୍ଦନୀ,
ଜନ ମନୋବନ୍ଦିତା ନନ୍ଦନୀ,
ଆସ ଶୁଭମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦାୟିନୀ—
ଜନନି ଜନନି । ୧ ।

ଆସ କ୍ଷେମ କ୍ଷମା ଶାନ୍ତି ସୁଷମା,
ସ୍ନେହ ଶୋଭନା ଶ୍ୱେତବସନା,
ପ୍ରେମ ପୂତ ଛନ୍ଦେ ବିଶ୍ୱନନ୍ଦେ—
ଜନନି ଜନନି ।୨

ବିଶ୍ୱସୁଖ ସାଧିନୀ—
ଜନନି, ଜନନି !

ପ୍ରଭୁ ପ୍ରାଣ ବଲ୍ଲଭ ପ୍ରିୟ ହେ
ଶୁଭ ଆନନ୍ଦମୟ
(ପ୍ରଭୁ ହେ)

ରହିଛୁ ଶ୍ରୀପଦେ ନବ ଅନୁରାଗେ
ଢାଳି ଦେହ ଆତ୍ମା ହୃଦୟ ହେ ।
ଚିର ମଙ୍ଗଳମୟ

ଚରଣ-ପଙ୍କଜେ ପ୍ରେମ ଫୁଲ୍ଲସରବ
ମିଶାଇଛୁ ଅଶ୍ରୁ ଅମିୟ ହେ ।
ଦେବ କରୁଣାମୟ

ତବ ମନୋହର ପବିତ୍ର ପୁଷ୍କର
ପୂଜିବ ଆଜି ପ୍ରେମ ଆନନ୍ଦ ହେ ।

ହେ ସୁନ୍ଦର ମନୋହର
ପରମେଶ୍ୱର !
ହୃଦୟ ମନ୍ଦିରେ ମମ,
ପର ତବ ପ୍ରେମାସନ,
ବଞ୍ଚିବ ଦିବସ ନିଶି ହେ ପ୍ରେମାକର । ୧ ।

ତୁମେ ମୋ ପରମ ପଦ,
ତୁମେ ମୋ' ବିଶ୍ୱ ସମ୍ପଦ
ତୁମେ ମୋ' ସାଧନ ଧନ, ମୁକ୍ତି ମୋହର,
ତୁମେ ମୋ' ପରମଗତି
ତୁମେ ମୋ' ଶାନ୍ତି ଶକତି,
ହରଷ, ବିଶ୍ୱାସ, ଆଶା, ପୂର୍ଣ୍ଣସାଗର ।

(ପିଲୁ ଯୋଗ୍ୟା)

ଆସୁ ଦୁଃଖ ଦୈନ୍ୟ ଯଦି ତୁମର ନାମ ପ୍ରଚାରରେ
ସହିବ ଆନନ୍ଦେ ତାହା ସେବକ ତବ ସଂସାରେ ।
ଆସୁ ବିପଦ ଲାଞ୍ଛନା, ଗଞ୍ଜନା ମର୍ମ୍ମ ଯାତନା,
କୋଟି କ୍ଳେଶ, ଦ୍ୱେଷ, ଶାନ୍ତ କାମନା ନତ ଅନ୍ତରେ ।

ତେଜନ୍ତୁ ସର୍ବ ଆତ୍ମୀୟ, ଜଗତରେ ରୁହ ହେ ପ୍ରିୟ
ତୋଷ ଦେଇ ପ୍ରେମସୁଧା, ସିଞ୍ଚି କରୁଣା ଆସାରେ ।
ଜଳିବ ଯେତେ ମୋ' ହିଆ, ହୋଇବ ତେତେକ ଠିଆ—
ଦୁର୍ବଳ ଚରଣ ମୋର, ତବ ଅପାର କୃପାରେ ।
ତୁମ ନାମ ଧର୍ମ୍ମ ଲଗି ହେବ ମୁଁ ସର୍ବସ୍ୱତ୍ୟାଗୀ
ଅନ୍ତିମେ ହୋଇବି ଭାଗୀ ତୁମର ପ୍ରେମ ଦୟାରେ ।—

ଇମନ୍ କଲ୍ୟାଣ—କାଓ୍ୟାଲି

ପବଣ ସଣାରେ   ଜାଗେ ଆଜ ସ୍ୱର
କାହାର ଅଭୟ ବାଣୀ,
ଲୁହ ଝର ଝର   ଆଖି ପତା ଭର
ସମାଳି ନ ପାରେ ପାଣି । ଧ୍ରୁ ।

(ଅସ୍ଥାୟୀ ।)

ଆନନ୍ଦ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଆନନ୍ଦ ସଙ୍ଗୀତ,
ଶୁଣେ ଆଜ ମୁଗ୍ଧ ସ୍ତବ୍ଧ ସୃତ ଚିତ୍ତ,
ଦୂରେ ଯିବ ପାପ   ଜଞ୍ଜାଳ ଯନ୍ତ୍ରଣା
ଶୁଣ ଶୁଣ ସର୍ବପ୍ରାଣୀ । ୧ ।

ମଙ୍ଗଳମୟର ମଙ୍ଗଳ ପରଶେ,
ନାଚିବ ଏ ବିଶ୍ୱଅନ୍ତର ହରଷେ,
ଯିବ ଅବସାଦ   ଘୁଞ୍ଚିବ ବିଷାଦ
ପାପ ତାପ ଦୁଃଖ ଗ୍ଲାନି । ୨ ।

ଅମୃତ ଉତ୍ସବେ ଆସ ନର ନାରୀ,
ଦୁଃଖ ଦୈନ୍ୟ ଜ୍ୱାଳା ନ ରହୁ କାହାରି,

ଶୁଭେ ଶଙ୍ଖସ୍ୱନ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ମିଳନ,
ନବ ଆଶା ଦିଏ ଆଣି । ୩ ।
ଆଉ ନ ରହିବ ଜଡ଼ତା ଆଳସ୍ୟ
କ୍ରୋଧ ହିଂସା ଦ୍ୱେଷ ଦୁଃଖ ନୈରାଶ୍ୟ
ଏକ ପିତା ତବ ହେ ବିଶ୍ୱ ମାନବ
ପାରିବ ଅନ୍ତରେ ଜାଣି । ୪ ।

ଅସାର ନୁହେ ସଂସାର
ମିଛ ମାୟାର ଛାୟା ବାଜି,
ଅଛି ପରମ କାରଣ
ଅଣୁରେ ଅଣୁରେ ବିରାଜି ।
ନୁହେ ଏ ଛଳନା ପ୍ରବଞ୍ଚନା
ଅଳୀକ ଭବ ମାୟା ଖେଳନା,
ଏ କୃପାମୟର ରାଜ୍ୟ ପୁରିଛି ବିବିଧ
ଆନନ୍ଦ ରାଜି । ୧ ।—

ଅନ୍ତରେ ଆଲୋକ ଯାଏ ଦିଶି,
ନୁହେ ଏ କେବଳ ତମ ନିଶି,
ଦେଖ ଅମୃତ ଅରୁଣୋଦୟ
ନେଇ ନିଦ୍ରାଜଡ଼ତା ଭାଜି । ୨ ।
ଏ ପୁଣ୍ୟ କରମ ରମ୍ୟ ଧାମ,
ଅଳସର ଏଥି ନାହିଁ ସ୍ଥାନ,
ଉଠ ଆନନ୍ଦ ବିଶ୍ୱାସେ ବିଶ୍ୱବାସୀ
କରମ ବେଶେ ସଜି । ୩ ।

ଦୂରେ ଯିବ ଦଳାଦଳି ହିଂସା ଦ୍ୱେଷ,
ଜୀବନେ ଜାଗିବେ ଯେବେ ସେ ପରମେଶ ।
ଜଗତର ମୂଳାଧାର । ଧ୍ରୁ ।—
ଭାଇ ୨ କାହିଁ ପାଇଁ, ଭିନ୍ନ ଭାବ ମନେ ବନ୍ଧି,
ଅସାର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନେ ହେଉଛ ଦଗ୍ଧ,
ଏକ ପିତା ଏକ ପ୍ରଭୁ, ଏକ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ସବୁ
ଭିନ୍ନ ୨ ରୂପ ପାଇଁ,
ଏତେ ଅନର୍ଥ ଅହଙ୍କାର ।
ଏ ବିଶାଳ ବିଶ୍ୱେ କେହି, ନିଜ ଲାଗି ଜନ୍ମି ନାହିଁ,
ଅଛି ମହତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମାନବ ପାଇଁ,
ଏକ ପ୍ରେମ ଏକ ମାୟା   ଏକ ରକ୍ତ ଏକ କାୟା
ଭିନ୍ନ ୨ ରୂପ ପାଇଁ,
ଏତେ ଅନର୍ଥ ଅବିଚାର ।
ଅଳପ ଧନ ଲାଗି, ପ୍ରେମେ ଜୀବନ ବିତିଯାଉ,
ହଣାହଣି ମରାମରି ଶୁଣା ନ ଯାଉ,
ଏକଆତ୍ମା ଏକଆଶା   ଏକଆକାଙ୍କ୍ଷାର ଭାଷା
ଭିନ୍ନ ୨ ରୂପ ପାଇଁ,
ଏତେ ଅନର୍ଥ, ଏ ଚିତ୍କାର ।

ସଖା ହେ ! ଆଜି କିପାଁ ଉଦାସ,
କହ ମୋ ପ୍ରାଣଟି କିପାଁ ନିରାଶ । ଧ୍ରୁ ।—
କାହିଁ ଥିଲ ଦୂରେ ଦୂର ସ୍ୱରଗରେ ଥିଲି ମୁଁ
ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଶତ ଅନ୍ତରେ,
ଆସି ମୋର ପାଶେ, ଟାଣି ନେଲ ପାଶେ
ବାନ୍ଧି ଦେଲ ତବ ପ୍ରେମର ପାଶ । ୧ ।

ସତେକି ନିଷ୍ଠୁର କଲ ମୋତେ ଦୂର,
ପ୍ରାଣ କର ଜୁର ପ୍ରେମ ବିଧୁର,
ଝରେ ଘନ ୨ ମୋ' ବେଦନ ନୟନ,
ଅବଶ ପରଶ କି ଅବିଶ୍ୱାସ । ୨ ।

ନ ମାନେ ପ୍ରବୋଧ ମୋ ମନ ଅବୋଧ
ଘୋର ଅବସାଦ ଚିତ୍ତ ବିଷାଦ
ଏ ଚିତ୍ତ ଯାତନା ଏ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦଣା
କହ ଆଜି ସଖା କାହା ହକାଶ । ୩ ।

ଯେ ଦିନ ଜୀବନ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବରେ
ନ ଥିବ ଏ କାରା ବନ୍ଧନ,
ଆପଣା ଗୋଡରେ ଚାଲିବି ମୁଁ ବାଟ
ଚାହିଁବ ମେଲି ମୋ ଲୋଚନ ।
ପ୍ରାଣ ଭିତରେ ମୋ କେତେ ୨ କଥା,
ଲଭିବ ଆନନ୍ଦ ଚିର ସଫଳତା,
ଭାଙ୍ଗିବ ବାଧା ବିପଦର ବନ୍ଧ,
କାଟି ପକାଇବି ବାଡ ;
ଶ୍ରମ ଝାଳେ ଦେହ ଗୋଟାକ ବୁଡ଼ିବ
ଦଢ଼ ହୋଇବ ମୋ ହାଡ଼ ।
ନ ଥିବ ଏସନ କୁସଂସ୍କାର ରାଶି,
ଅସ୍ଥି ମଜ୍ଜା ଯାହା ପକାଇଛି ଗ୍ରାସି,
ଶଠ ଶାସ୍ତ୍ର ଫାଶ ଫିଟାଇବି ହେଲେ,
ଜଡ଼ତା ଛୁଡ଼ିବ ତନୁ,
ଅକାରଣ ଭୟ ଦବା ଅବିଶ୍ୱାସ
ଖେଦ କ୍ଲେଶ ଯିବ ମଲିଁ ।

ଆସିବେ ସଗଣେ ପରମ ଈଶ୍ୱର,
ଆନନ୍ଦେ ହୋଇବ ପ୍ରଭୁର କିଙ୍କର,
ଚିର ଦିନର ମୋ ଲୁହଝରା ଟିକ
ପାଦେ ଦେବ ମୁଁ ଅଜାଡ଼ି—
ଯେତେ ପ୍ରୀତି ପ୍ରାଣେ ସଞ୍ଚିଛି ଯତନେ
ପୂଜା ଲାଗି ଦେବ ସଜାଡ଼ି ।

ଅନନ୍ତ ବିସ୍ତାର ମହାକାଶ ତଳେ,
ସ୍ୱାଧୀନ କରମ ସାଧି ଆତ୍ମବଳେ,
ସାରା ଜଗତକୁ ଭାଇ ଭାଇ ବୋଲି
କୋଳେ ନେବ ଆଦରେ,
ପରସ୍ପର ଦୋଷ ତ୍ରୁଟି ନ ଧରିଣ
କ୍ଷମିବ ମୁଁ ପରସ୍ପରେ ।

ଆନ ଦୁଃଖେ ଦୁଃଖୀ ଆନ ସୁଖେ ସୁଖୀ,
ଇଚ୍ଛା ହେବ ସଦା ଆନହିତ ସୁଖୀ,
ଆପଣାର ଲାଗି ହେବ ସର୍ବତ୍ୟାଗୀ
ଆନ ଆନନ୍ଦେ ଆନନ୍ଦ,
ସ୍ୱାର୍ଥ ଜଞ୍ଜାଳ ହଜିବ ଜୀବନୁ
ଯିବ ଜୀବ ଭଜି ଶ୍ରୀପଦ ।

ଖୋଜି ବୁଲୁ କାହିଁ ଶାସ୍ତ୍ରପନ୍ଥ
ମୁଁ ପର ଦୁଆରେ ଡାକୁଛି,
କାହିଁ ଅନାହାରେ ତପୁଛୁ ଅରଣ୍ୟେ
ମୁଁ ପର ଉପାସୀ ବୁଲୁଛି ।

ଧାନସଦନେ ମୁଁ ଜଠରଜ୍ୱାଳା,
ବାଧତା-ଲୋଚନେ ଲୋତକମାଳା,
ଅନାଥ ବେଶେ ମୁଁ ଶୁଏ ତରୁତଳେ
ଝିଡ଼ଳେ କପର ବସିଛୁ ?

ତଳେ ତୋର ଲକ୍ଷ ନାହିଁ କି ଭକତ,
ଶୀତେ ଥରେ ତନୁ ଶୁଖେ ମୋ'ରକତ,
"ହା ଅନ୍ନ ହା ଅନ୍ନ" ନ ଶୁଭେ କି ସ୍ୱନ
ମୋ କଥା କାହିଁରେ ଖୋଜୁଛୁ ?

ସଜାଡ଼ିଛୁ କପାଁ ଏ ସଜସୁମନ,
ଶିଳାରେ ଘଷୁଛୁ ସୁବାସ ଚନ୍ଦନ,
ସୁନାଖାପ ଜାଳି ଥୋଇ ଅର୍ଘଥାଳି,
କହ କେଉଁ ଦେବେ ବନ୍ଦୁଛୁ ?

ପଦାରେ ବୁଲେ ମୁଁ ପିନ୍ଧି ଛିଣ୍ଡା କନ୍ଥା
କେବେ କି ଭୁଲେ ତୁ ଗୃହିଁଛୁ ।
କହରେ ସାଧକ ମାଗୁ କି ମୁକତ,
ବଶ୍ୱ ବନ୍ଧନେତ ବନ୍ଧା ମୋ ଶକତ,

କପାଁ ତୋ ଆରତ କଟହେବ ବଭୂତ
ଦନେ କ କା' ଦୁଃଖ ଦେଖିଛୁ,
ଦନେ ପରପାଇଁ ନୟନରୁ ତୋର
ଉଷ୍ଣ ଅଶ୍ରୁ ଗଳି ଟାଳିଛୁ ?

ଦେଖି ନାହୁଁ ଯଦ ପ୍ରାଣବଲ୍ଲଭକୁ
ଅନାଥ ଅନାଥ ଆଜ,
ଏ ଭିକାରୀ ବେଶେ ତୋର ଦ୍ୱାର ଦେଶେ
ଅଙ୍ଗେ ଛିନ୍ନ ଚୀର ସାଜ ।

ନ ଲୁବ୍ଧ ନ କ୍ରୁଦ୍ଧ କର୍କଶ ବଚନ,
ଦଅ ଦଅ ତୋର ହୃଦସ୍ଥିତି ଦାନ,
ଅରପ ଶ୍ରୀପଦେ ତୋ' ଧନ ସମ୍ମାନ,
ସେ ପରା ଭୁବନେଶ୍ୱର,
ନଶ୍ୱରର ମାଝେ ନମ ନତଶିରେ
ଚିନ୍ମୟ ପାଦରେ ପସୂର ।

କରବୁ କି ସେବା ପ୍ରାଣ ରଞ୍ଜନର
ଯତନେ ଭାବିଲୁ ମନେ,
ରୋଗ ଶୋକେ ପଡ଼ି କାନ୍ଦନ୍ତି କାତରେ
ଡାକୁଛନ୍ତି ଘନେ ଘନେ,
ଶୁଣ ଶୁଣ ଆଜ କାତର ଆହ୍ୱାନ,
କର କର ଯାଚେ ରଜିଜାଗରଣ,
ତୋ କୋମଳ କରେ ପୋଛ ଅଶ୍ରୁଧାର
ସେ ପରା ସ୍ନେହାଭିଳାଷୀ

ଆପଣାର୍ ଜନେ କୋଳେ ଯେନ୍ନ ବସ
ତୋ ଅଳସପଣ ନାଶି ।

ବୀଣା ବଂଶିର ସ୍ୱରେ ଯେ ବାଜଇ
ସେକି ନ ଝରଇ ନୟନମାଝେ,
ଆନନ୍ଦ ମନ୍ଦରେ ଯାର ପୂଜାବେଦୀ
ସେତ ବସେ ମୃତ୍ୟୁସରତଟରେ ।

ଶିଶୁ ବଦନର ଯେ ମଧୁର ହାସ,
ଭିକାରି କରୁଣକଣ୍ଠେ,
ଶ୍ମଶାନ ଚିତାରେ ତାହାର୍ ଦହନ,
ଭଇରବୀ ବେଶେ ମଠେ ।

ଦୁଃଖ ହତାଶ୍ୱାସେ, ହରଷେ ସେ ହର,
ସେ ପ୍ରେମ ମୋହନ, ମହାନ,
କି ଦେବୁ ଆଜ ତା' ଚରଣେ ସୁଦାନ !
କର ତୋ' ହୃଦଟି ଦାନ ।

ଝରେ ଝର ଝର ପ୍ରେମର ନିର୍ଝର
ମୋ ମନ ଗିରି କନ୍ଦରେ,
ନଦୀଟିର ପରି ଧରାରେ ବହି ସେ
ମିଶିବ ଯାଇ ସାଗରେ ।

ବିପୁଳ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରେମ ପାରାବାର,
ମିଶି ମୋ ସରିତ ହେବ ଏକାକାର,
ଭୁଲିବ କ୍ଷୁଦ୍ର ନର ଅହଂକାର
ହରାଇ ଦୁର୍ବଳ ସତ୍ତା,

ପ୍ରବଳ ପ୍ରବାହ ପୁଲକ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସେ
ହେବ ସେ ଗଭୀର ଉଦାର ।
ଶତଧାନ ହୃଦ କେଦାର
ସିଞ୍ଚି ଶୁଭ୍ର ଆସାର,
ଛମିବ ଶତ ପିପାସା, ଦାରୁଣ ତାପ ନିରାଶା,
ତରେ, ନରେ ଅର୍ଚ୍ଚି ଆନନ୍ଦେ
ଶତ ଜୀବନ ତରୁ ଆଦରେ,
ଶତ ମରୁଭୂମି ଫୁଲ ଫଳେ ରମି,
ଗାଇବ ଶାନ୍ତି ଛନ୍ଦରେ ।

ଆସିଥିଲେ ଯେବେ ପାନମ୍ଳାନ ବେଶେ
ପ୍ରାଣସଖା ତୋ ଦୁଆରେ,
କପାଁ ଫେରାଇଲୁ ରୁକ୍ଷ ଅନାଦରେ
ଭିକାରୀ ଭାବି ମନରେ ।
ଆସିଥିଲେ ଯେବେ ଛିନ୍ନ ଛିଣ୍ଡା କନ୍ଥା
କପାଁ ତୁ କହିଲୁ ଛି ଛି,
ତଣ୍ଡୁଳ ଗଣ୍ଡାକ ମାଗିଥିଲେ ଯେବେ
କହିଥିଲୁ ନାହିଁ କିଛି ।
ରାଜା ମହାରାଜା ବେଶେ ଆସିଥିଲେ
କରିଥାନ୍ତୁ କି ଆଦର,
ନଶ୍ୱରର ସାର ଏବେ ତୁ ଢାଳିଲେ
କହ କି କ୍ଷତି କାହାର ?

ଶ୍ମଶାନେ ଫୁଟିଛି ପ୍ରୀତି-ମଲ୍ଲିକାଟି
ବ୍ୟଥିତ ହୃଦୟ ମଝିରେ,
ହୃଦ-ଭରା ଭ୍ରମ କାନ୍ଦଣା ଯେନ କି
ଫୁଟିଛି ଗୋଧୂଳି ତମିରେ
ଦରଫୁଟା ତାର ଅଧର ପାଖୁଡ଼ା,
କେତେ ପ୍ରେମ ତହିଁ ରହିଅଛି ମୋଡ଼ା,
କିଏ ଜାଣେ, କିଏ ଜାଣେରେ,
ସେତ ଧୀରେ ଧୀରେ ଦିଏ ଅଜାଡ଼ି,
ଶିଶିର ବିନ୍ଦୁଟି ସଜାଡ଼ି,
ତରୁତଳ ଫଟା ପାଷାଣ ଉପରେ
କହ କିଏ ବସି ଗଣେରେ ?

ଆଜି ସିନା ହସେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଶଶୀ ନୈଶ୍ୟ ଆକାଶେ ଭାସି,
ଆଜି ଦିନା ଫୁଟେ ମଧୁଗନ୍ଧମା ଲୋଟେ ଧରଣୀ ହସି,
ଆଜି ସିନା ସରେ ହାସରସରେ ଭସେ କୁମଦ ହେର,
ଆସିବ ସେ ଦିନ ଶଶୀ ଯେ ଦିନେ ସରବେ ହେବେଟି ଝୁର ।

କୁଞ୍ଜ-କାନନ ପୁଞ୍ଜପ୍ରସୂନ ନୀଳ ଗଗନ ସାଗ,
ନୀର ବିତାନ ନୀଳ-କଲ୍ଲୋଳେ ଖେଳୁଛି ରଜତ ଧାଗ;
ଧରଛି ଧରଣୀ କାନ୍ତକରଣେ ମଧୁର ମୋହନ ଶିଖ,
ଆସିବ ସେ ଦିନ ଶଶୀ ଯେ ଦିନ ସରବେ ହେବେଟି ଝୁର ।

କାନ୍ଦିବ ଆକାଶ କାନ୍ଦିବ ଧରଣୀ କାନ୍ଦିବ ଅନ୍ଧାର ନିଶି,
କୁଞ୍ଜ-କାନନ ପୁଞ୍ଜପ୍ରସୂନ ନୀଳ-କଲ୍ଲୋଳ ରାଶି,
କାନ୍ଦିବ କୁମୁଦ ମ୍ଳାନ ଆନନେ କାନ୍ଦିବ ହୃଦୟ ମୋର,
ଆସିବ ସେ ଦିନ ଶଶୀ ଯେ ଦିନେ ସରବେ ହେବେଟି ଝୁର ।

ହେଲି ଅବା ନୀଚ ହୀନ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରଜାପତି
ତବ ପ୍ରୀତି ଫୁଲଦଳ ମୋ' ପ୍ରିୟ ବସତି;
ତବ ମଧୁର ସୁନ୍ଦର ରବି କିରଣରେ
ବୁଲେ ମୁଁ ଆସବ-ସେବା ଅତି ହରଷରେ ।

ଦରଶେ ପରଶେ ପ୍ରେମ ମିଳନେ
ବିଶ୍ୱ-ମୋହୁଛି ।
ଗାଉଛି କୋକିଳ ପଞ୍ଚମ କଣ୍ଠେ,
ଭ୍ରମର ଗାଉଛି,
କୁଞ୍ଜକାନନେ ସଞ୍ଚରି ଧୀରେ
ସମୀର ବହୁଛି ।

ସରସୀଉର୍ମିରେ ସରୋଜ ଲଜରେ
ମୃଦୁଳେ ଦୋଳୁଛି,
ନୂତନ ତପନ ନୟନ ନଳିନେ
ଧୀରେ ଡାକୁଛି ।

ଲାଜେ ଫୁଟି ଉଠି ଫୁଲକଳିକା
ହରଷେ ହସୁଛି,
ପାଦପଅଙ୍ଗରେ ନବ ସୁଆଗରେ
ଢଳି ପଡ଼ୁଛି ।

ନାଚ ନାଚ ରଙ୍ଗେ ଖଗମାଳୀ ଭଙ୍ଗେ
ତଟିନୀ ଧାଉଁଛି,
ଲମ୍ଭାଇ ଲହରୀ ହାର ପାରିବାର
ଗଳାରେ ଅର୍ପୁଛି ।

ମୋର ପ୍ରେମ-ଜଳ ଯୁଗଳ-କମଳ
ସୁକ୍ଷଣେ ଫୁଟିଛି,
ସାଦରେ ଚରଣତଳେ ମୁଁ ଗ୍ରହଣ
କାମନା କରୁଛି ।

ଜୀବନ ସରସେ ମୋର ନବ ଫୁଲ ଫୁଟିଲା ।
ପ୍ରେମେ ମନ-ଅଳି ତହିଁ ହରଷରେ ଲୋଟିଲା ।

ନବୀନ ମୋହନ ରାଗେ,
ନବ ହର୍ଷ ଅନୁରାଗେ,
ଉଭା ହୋଇ ମୋର ଆଗେ
ନବବର୍ଷ ହସିଲା । ୧ ।

ନବୀନ ହୃଦ-ମନ୍ଦରେ,
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଡାକ ଆଦରେ,
ନବଭକ୍ତି ଦ୍ୱାରେ ମନ
କୁତୂହଳେ ପୂଜନ୍ତୁ । ୨ ।

ଏ ନବବାସରେ ନବଆନନ୍ଦରେ
ସୁନ୍ଦରେ ସୁନ୍ଦରେ ମଧୁର ମିଳନ ।
ବିଶ୍ୱ-ପରିବାରେ ଈଶ୍ୱର ସେବାରେ
ମିଳିଲେ କି ଆଜି ଯୁଗଳ ଜୀବନ ।

ଶତ ସ୍ନେହ ରାଶି, ହୃଦୟେ ବରଷି
ଉଦିଲେ କି ନଭେଃ ନବ ରବି ଶଶୀ,
ପ୍ରେମ ପାରାବାରେ ପ୍ରେମର ତଟିନୀ
ମିଳନେ କି ଆଜି ମୋହିଲା ଭୁବନ । ୧ ।

ଫୁଟିଲା ପ୍ରସୂନ ସୁବାସ ମୋହନ
ସାଜି ଉପବନ ମନୋବିନୋଦନ
ନବୀନ ଯୌବନେ ଆଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଣେ
ପ୍ରେମର ଅଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଭେଦ୍ୟ ବନ୍ଧନ । ୨ ।

ନବ ଅନୁରାଗେ, ନବୀନ ସୁଆଗେ,
ମିଳିଲେ କି ବେନି ନବ ପ୍ରେମ ଯୋଗେ
ସାଜି ଫୁଲ ଡାଲି, ଭକ୍ତି ପ୍ରୀତିମାଳା,
ସାଦରେ ପାଦରେ କରିବେ ବନ୍ଦନ । ୩ ।

ଶୁଭ ପ୍ରଭାତେ ମଧୁମିଳନେ
ପଦ୍ମୁର ଢଳେ ଆଜ ଯୁଗଳ ଅନ୍ତର ।
ପ୍ରାଣ କୁଞ୍ଜବନେ, ପ୍ରୀତମଣ୍ଡପ
ମନ୍ଦିରେ ଆତ୍ମା ଆଜି କି ଶୋଭାଧର,
ମଣି କାଞ୍ଚନର ହୋଇଛି ମେଳ,
ମିଶି ଯାଇଛନ୍ତି କି କ୍ଷୀରରେ ନୀର । ୧ ।

କୁହରେ କୋକିଳ କାନନକୁଞ୍ଜେ,
ଗୁଞ୍ଜରେ ଅଳିକୁଳ ବକୁଳ ପୁଞ୍ଜେ,
ସଞ୍ଚରେ ଧୀରେ ଧୀର ସମୀର,
ନଗ୍ନଇ ନଖାନୀର ସରସୀ ସରଃ । ୨ ।

ତଡ଼ାଗ-ତରଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗ ବିଭଙ୍ଗେ
ଭାସ୍କର-କରେ ନାଚେ ପୁଷ୍କର ରଙ୍ଗେ
ଦେଉଛନ୍ତି ଫେଉକ ସୁଧା ସମ୍ଭାର
ଦମ୍ପତି ମନ ମୋହି କିବା ସୁନ୍ଦର । ୩ ।

ଢାଳ ଆଶୀଷ ଏ ମଧୁମିଳନେ
ବାନ୍ଧ ହେ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରେମ ବନ୍ଧନେ,
ବେନି ମାନସ-ସୁମନ-ଆସନେ
ବସନ୍ତ ବନ୍ଧୁ-ବିଭୁ ପରମେଶ୍ୱର । ୪ ।

ନବୀନ ବାସରେ, ଆଜ ନବ ଶୁଭ ଆମୋଦେ,
ଏଦୀନ ହୃଦ ମନ୍ଦିରେ, ରଖ ପଦଇନ୍ଦୀବରେ
ସ୍ନେହ ଭକ୍ତି ସମାଦରେ ପୂଜିବି ପ୍ରଭୁ ଆନନ୍ଦେ ।
ଦେହ ମନ ହେବ ନୂଆ,
ହେମ ହେବ ହୃଦ ଲୁହା,
ପଦ ସାରସ ପରଶେ
ଗାଇବି ନବୀନଛନ୍ଦେ ।

ଦୁଆରେ ଆସି ମୋର ହସୁ ଆଜ
ଆଗୋ ନୂତନବନ୍ଧୁ ମୋର ନୂତନ ସାଜେ ସାଜି ।—

କି ଦେବି କହ ତୋତେ ନବବନ୍ଧୁ,
ଅଛି ମାତ୍ର ମୋର ନେତ୍ର ନୀରବିନ୍ଦୁ,
କିଛି ନାହିଁ ନୂଆ ମୋର, ହୃଦୟେ ପଡ଼ିଛି ଘାର,
ଅତୀତ ସ୍ମୃତିଟି ପ୍ରାଣେ ଯାଉଛି ବାଜି । ୧ ।

ଯାଉଛି ଭସି କହ କେଉଁ ଦେଶେ,
ଦିଗହୀନ ଅନ୍ଧକାର ମରୁକି ସେ,
ନ ଜାଣେ ନ ଜାଣେ ବନ୍ଧୁ, ଏ ଝଟଣ ଭବସିନ୍ଧୁ,
ତରିବାକୁ ନାହିଁ ବଳ ଘଟେ ଆଜି । ୨ ।

ବଳ ନାହିଁ ମୋର ସିନା ଅଛି ଆଶା,
ଅଛି ମାତ୍ର ପଦେ ପଦେ ପାଦଖସା,
ତେବେସୁଦ୍ଧା ପ୍ରାଣପଣେ, ଧାଏଁ ଏ ବିଜନବନେ,
ସେ ବିଭୁ ଅଭୟ ପଦ ହୃଦୟେ ହେଜି । ୩ ।

ଇମନ୍ କଲ୍ୟାଣ—ଏକତାଲି

ଅଜି ଶୁଭକ୍ଷଣେ, ଏ ବିଶ୍ୱସଦନେ
ମଙ୍ଗଳ ମୁକୁଟ ଶିରେ,
ଫୁଲ୍ଲ କୁସୁମ-ସୁରଭି ପବନ-ମନ୍ଦ ସମୀରେ ଧୀରେ,
ସୁଧା ହସିତ ସ୍ନିଗ୍ଧ ବଦନେ ମଧୁର ମୋହନହର୍ଷ ।
ଆସିଛି ଦୁଆରେ ନବବର୍ଷ ! ଆସିଛି ନବବର୍ଷ ।
ଶୂନ୍ୟହୃଦୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ସେ ଢାଳ ପ୍ରେମ ଅଶ୍ରୁବାରି,
ହସାଇ, ରସାଇ, ଶତ ଜନ ମନ
ନବ ଶୋଭା ସାଜି ଧରି,

ଶତଆଶା ସ୍ୱପ୍ନ ଆଙ୍କି ହୃଦପଟେ ଶତଭାବ ମହୋତ୍କର୍ଷ
ଆସିଛି ଦୁଆରେ ନବବର୍ଷ ! ଆସିଛି ନବବର୍ଷ ।

ବେଦନା ଯାତନା ସାରା ଜୀବନର ଉପୃଲ୍ଲେତକଧାର,
ମର୍ମ୍ମଭେଦୀ ଶତ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ, ଶତକଣ୍ଠ ହାହାକାର;
ହରିବ ନିମିଷେ କୋମଳ ଶ୍ରୀକରେ
ବିମଳ ପ୍ରଣୟସ୍ପର୍ଶ !
ଆସିଛି ଦୁଅରେ ନବବଷ ! ଆସିଛି ନବବର୍ଷ

ନବୀନ ଅତଥି

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବ୍ରଜସୁନ୍ଦର ଦାସ ବି, ଏ, ମହୋଦୟଙ୍କର

—କୁଳ ପ୍ରଦୀପ

ଶ୍ରୀମାନ୍ **ସତ୍ୟସୁନ୍ଦରର**

ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନର ଆକାଂକ୍ଷିତ ମହତ୍ତ୍ୱ

ଓ

ଶୁଭକାମନାରେ ଶିଶୁ-ଜନ-ମନୋହର

ଶତଦଳ

ସ୍ନେହୋପହାର ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା ।

ଶିଶୁ ।

ଅମଳକମଳଦଳ ଜିଣି ସୁକୋମଳ,
ଶଶାଙ୍କ ସୁଷମାନନ୍ଦ ବଦନ-ମଣ୍ଡଳ,
ଶମ୍ପା-ଶୋଭା ଜିଣି ନେତ୍ର ଚଞ୍ଚଳ ସୁନ୍ଦର
କଲ୍ଲୋଳ କଟାକ୍ଷ ହାସ ଦୀପ୍ତିରେ ଭାସ୍ୱର ।
ଆହା କି ସୁନ୍ଦର ଶିଶୁ ଭାବନା ବିହୀନ
ସୁଧା ରସ ସିକ୍ତ ତବ ଏ ନବ ଜୀବନ ।
ପ୍ରାତଃ ସମ ସୁମଧୁର ପ୍ରଶାନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ଏ ନବ ଜୀବନେ ନାହିଁ ସଂସାର ଜଞ୍ଜାଳ ।
ପଡ଼ିନାହିଁ ଦୁଃଖ ଛାୟା ଏ ଜୀବନ ପଥେ
ଦୁଃଖ ସୁଖର ପ୍ରଭେଦ ଜାଣିବୁ କେମନ୍ତେ ।
ପାପ ପୁଣ୍ୟ ନ ଜାଣୁ ତୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ସୁନ୍ଦର
କି ଶଙ୍କାରେ ଚିତ୍ତ ତୋର ହେବଟି କାତର ।
ବେଢ଼ିନାହିଁ ମାୟାଜାଲ କ୍ଷୁଦ୍ର ମନୋମୀନ,
ବିମଳ ଆମୋଦେ ତୋର ଯାଏ ବହି ଦିନ ।
ପଶିନାହିଁ ତୋ' ଅନ୍ତରେ ସଂସାର ଗରଳ,
ଚିନ୍ତାରେଖା ଶୂନ୍ୟ ତୋର ଆନନ ଅମଳ ।
ନୈରାଶ୍ୟ ବିଷମ ବିଷେ ନୋହିବୁ ଜର୍ଜ୍ଜର
ଆଶା ଶୂନ୍ୟ କି ଜାଣୁ ତୁ ଭାର ନୈରାଶ୍ୟର ।
ନାହିଁ ଲୋଭ, ନାହିଁ କ୍ରୋଧ ନାହିଁ ଅହଂକାର,
ଉଚ୍ଚପଦ ଅଭିଳାଷ ନାହିଁ ତୋ' ଦୁବାର ।
ବାସନା ବିହୀନ ଶିଶୁ ସନ୍ତୋଷ ଅନ୍ତର
ପ୍ରେମମୟ ନମ୍ର ଚିତ୍ତ ନିର୍ମ୍ମଳ, ମଧୁର ।

ଉଚ୍ଚନୀଚ ଭେଦଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ତୋହଠାରେ
ସ୍ୱାର୍ଥକୀଟ ପଶି ନାହିଁ ଚିତ୍ତ ସୁକୁମାରେ ।
ଅମୃତ ନିର୍ମିତ ତୁହି ଚିର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ,
ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତାଗୁଣେ ସର୍ବେ କରୁ ବିମୋହିତ ।
ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତୋର କି ମନୋମୋହନ
ଅସ୍ଥାୟୀ କିନ୍ତୁରେ ହାୟ ଏ ମଧୁଜୀବନ !
ସରଳ **ସ୍ୱଭାବ** ହେତୁ ଚିର ସୁଖୀ ତୁହି;
ସଂସାରେ ତୋ' ସୁଖ ତୁଳା କାହିଁ ଦେବ ମୁହିଁ ।
ତୋ'ପରି ସ୍ୱଭାବ ଯଦି ମିଳନ୍ତାରେ ମୋତେ,
ସମ୍ଭବ ଥାଆନ୍ତା ସ୍ୱର୍ଗଭୁବନ ମରତେ,
ଫୁରିଲେ ମୋହର ମଧୁ ଶୈଶବ ଜୀବନ
କି ଦୁଃଖେ ବିଦରେ କ୍ଷଣେ ତାପିତ ମରମ ।
ଫେରି ଆସିବ କି ଆଉ ସେ ସୁଖର ଦିନ
ଅଙ୍କୁଳେ ବାନ୍ଧିବ ଯେବେ ନେଇ କରି କ୍ଷୀଣ ।
ତଥାପି ଆସିବ ଫେରି ସେ ସୁଖର ଦିନ
ଯଥାର୍ଥେ **ସମ୍ଭିଲେ** ପ୍ରାଣ **ବାସନାବିହୀନ** ।

ବିଶ୍ୱରୂପ ଓ ପ୍ରେମସ୍ୱରୂପ ।

ଚାହେଁ ନା ଝଞ୍ଜା, ବଜ୍ର, ବିଦ୍ୟୁତ,
କଜ୍ଜଳ ନିବିଡ଼ ଜଳଦ ମାଳା,
ଚାହେଁ ନା ଅଗ୍ନି-ଗିରି ଉଦ୍ଗୀରଣ
ନ ଶମିବ ମୋର ପରାଣ ଜ୍ୱାଳା ।
ଚାହେଁ ମୁଁ ସୁଦୂର ମଧୁର ବେଣୁର
ବାଜଣା ଉଠିମା ବନାନ୍ତରାଳେ,
ଚାହେଁ ମୁଁ ଶିଶିର-ସିକ୍ତ ସୁନ୍ଦର
କୋମଳ କମଳ-କୁସୁମ ମାଳେ । ୧ ।

ଚାହେଁ ନା ଅଭ୍ରଭେଦ ଉଚ୍ଚତା ଦେହ
ତୁଷାର ଆବୋରି ତୁଙ୍ଗ ଶୃଙ୍ଗ,
ଚାହେଁ ମୁଁ ଶ୍ୟାମଳ ନବ ଦୂର୍ବାଦଳ
କଶଳସ୍ଥ ଅଙ୍ଗେ ନୀଳ ତରଙ୍ଗ ।
ଚାହେଁ ନା ପ୍ରଚଣ୍ଡ— ପ୍ରତାପୀ ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ
କିରଣ ଅନଳ ଜ୍ୱାଳା ବିକାଶି,
ଚାହେଁ ମୁଁ ଶାରଦ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଆକାଶେ
ଶଶିର ମୋହନ ସୁଷମା ରାଶି ।

ବିଭୂତି--ଭୂଷିତ ବିଶ୍ୱରୂପ ତବ
ମହାମହିମାର ମୂର୍ତ୍ତି ବିକାଶ,
କୋଟି ରବି ଶଶି ନକ୍ଷତ୍ର ମଣ୍ଡଳେ
ଆନନ୍ଦ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଜ୍ୟୋତିର ଉଦ୍ଭାସ ।
ଚାହେଁ ନା ଅନନ୍ତ ଦିଗନ୍ତ ବିସ୍ତାର
ମହା ପାରାବାର, ଅତଳ ପାତାଳ,
ଚାହେଁ ମୁଁ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ଝରଣା
ଶାନ୍ତ ତଟିନୀ ତାଳ ତମାଳ ।

ତୁମ୍ଭେଁ ନା ଭୀଷଣ   ମଧ୍ୟ ନଶୀଥେ
ଝଞ୍ଜାପତନ ଅଶନି ଘଣା,
ତୁମ୍ଭେଁ ମୁଁ ବସନ୍ତ—   ନଶନ୍ତେ ଫୁଟନ୍ତା
ଫୁଲର କୋମଳ ସ୍ୱପ୍ନ କାହାଣୀ ।
ତୁମ୍ଭେଁ ନା ଦେବ ଭବ   ସଂହାର ରୂପ
ମୁଣ୍ଡମାଳା ଗଳେ ରୁଦ୍ର ଯତି,
ତୁମ୍ଭେଁ ମୁଁ ଜନନୀ   ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା
ବାତ୍ସଲ୍ୟ-ମଧୁର ମାତୃ ମୂରତି ।
ତୁମ୍ଭେଁ ନା ରତନ—   ସେଯ ଶତ୍ରୁନ ମୁଁ
ତୁମ୍ଭେଁ ପ୍ରେମଦୋଳା କୋମଳକୋଳ,
ସନ୍ତାନ ସବୁ   ଭୁଲି ମୁଖ ତୁମ୍ଭ
ବକ୍ଷ ସୁଧା ପିଇ ହୋଇବ ଭୋଳ ।
ମଧୁର ଚୁମ୍ବନେ   ପ୍ରେମ ଅଲିଙ୍ଗନେ
ଛନ୍ଦ ଗଳା ତୋର କରିବ ଆଦର,
ଅଜ୍ଞାନ ଶିଶୁକୁ   ଚୁମ୍ବି ପ୍ରତିବାରେ
ମୋ' ଦେହରୁ ଧୂଳି ଝାଡ଼ିବ ଶ୍ରୀକର ।
ଅନନ୍ତ ଜୀବନ   ଅନନ୍ତ ମୂରତି
ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଫଳତା ଅସୀମ ନିର୍ଝର,
ପ୍ରେମ-ସ୍ୱରୂପ   ତୋ ପାଦତଳେ ମୋର
ବହିବ ଜୀବନ ଅମିୟ ନିର୍ଝର ।

ଯୋଗେଭ ।

ଆଜି ଦୀନର କୁଟୀର ଦୁଆରେ,
ଆସି ଛୁଆ ହୋଇ   ହେ ମହା ମହିମ
ଘୁଙ୍ଗୁରି ବଜା ନାଚୁଛି ।

ସ୍ଥାନ ଦେବ କାହିଁ ଖବନା ଘର,
ମାନସ ଯେପଠି ଦେବ କି ପାଇ ?
ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପୁରାତନ,   ସେ ଛିନ୍ନ ମଳିନ
ସଙ୍କୋଚେ ନ ପାରେ ଚାହିଁ,
କହିବାକୁ ଲାଜ   'ଆସ ବସ' ବୋଲି
ହେ କୋଟି ଭୁବନସାଇଁ ।
ସବୁଛି ଗୋପନେ ସରମେ
ଆହା ଅତିଥିର ସେବା ଧରମେ,
ଚିର ମୁଁ ଅକ୍ଷମ,   ଚିର ମୁଁ ଅଧମ,
ଭଳ କ୍ଷୋଭ ମୋର ମରମେ ।

ଧୋଇବି ଶ୍ରୀପଦ ମୁଁ କେଉଁ ନୀରେ,
ଝରୁଛି ଅଶ୍ରୁ ଚକ୍ଷେ ଅଧୀରେ,
ସହସ୍ର ସାଗର   ସରିତ ନିର୍ଝର
ଝରିବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଶାରେ,
ପଖାଳିବ ମୁଁ କି ପଦ୍ମର ଯୁଗଳ,
ଲୋଚନ ଲୋତକ ଧାରେ !

ମରୁଛି ଆକୁଳ ହୃଦରେ,
ଆହା ଅତିଥିର ଯତ୍ନ-ଆଦରେ
ଚିର ମୁଁ ଅଯୋଗ୍ୟ   ଚିର ମୁଁ ଦୁର୍ଭାଗା
ଗୁଣ ମୋ'ପରାଣ ହଦରେ ।
କି ଦେବ ରଚିବ ଅରଘ ଥାଳି,
ନଭେଥାକେ ଇନ୍ଦୁ ମରିଚୀମାଳୀ,
ନକ୍ଷତ୍ର ମଣ୍ଡଳ—   ପୂଜା ଦୀପ ଜାଳି
ସଜାଡ଼େ ପ୍ରକୃତିରାଣୀ,
ହୃଦୟର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଦର ଅଜାଡ଼ି
ଦେବକି ହେ ଦେବ ଆଣି ।

ବଡ଼ ବ୍ୟଥା ମୋର ଅନ୍ତରେ,
ଆତ୍ମା ଅଡ଼ିଥିବ ଦେଦ ପ୍ରାନ୍ତରେ ।
ତର ମୁଁ ସୁଜନ,   ତର ମାତ ସ୍ୱଜନ,
କି ଦେବ ସ୍ୱଜନ କାତରେ ।

ଅର୍ପିବି କିବା ବିଶ୍ୱ-ବନ୍ଦନ !
ମୁକୁଟା ମାଣିକ ଫୁଲ ଚନ୍ଦନ,
ଶୋଭେ ସୁଷମାରେ   ଚିର ପାରିବାରେ
କୋଟି କାନନ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳି,
ତୁଚ୍ଛ ମୁଁ ଥୋଇଛି   ସ୍ୱଚ୍ଛ ସୁମନର
କ୍ଷୁଦ୍ର ଭକତ ଅଞ୍ଜଳି,
ମଳିନ ମୁଁ ଲଜ୍ଜଭରସେ,
ଆତ୍ମା ଅଚ୍ଛି ଅର୍ଚ୍ଚନା ସକାଶେ,
ତର ମୁଁ ଦରିଦ୍ର,   ତର ଅକିଞ୍ଚନ
ଦତ୍ତଇ ପରାଣ ନିଃସ୍ୱେ ।

କି ଅନ୍ନ ଦେବି ମୁଁ ଶ୍ରୀମୁଖରେ ଆଣି,
କାନ୍ଦିଁତ ମୋ ଘରେ ବାସି-ତୋରଣୀ,
ଦେବ କି ଘରଣି   ପ୍ରେମ ସୁଧାରିଶି,
ଭରସି ନ ପାରେ ପ୍ରଭୁ !
ରହିଛି ମଉନେ   ନଉନତା ଜାଣି
ନିଜ ଗୁଣେ ତୁଷ୍ଟ ସବୁ ।
ଆହେ ଅପାର କୃପାସାଗର !
କଣିକାଟି ଦାନେ   କ୍ଷଣି ନଅ ମୋତେ,
ମାଗୁଣି ଚରଣେ ମୋହର ।

କହାଁ ?

କହାଁ ଡାଳେ ଡାଳେ ଫୁଟିଅଛି ଫୁଲ,
କହାଇଁ ପଞ୍ଚମେ ଗାଉଛି କୋକିଳ,
କହାଁଇ ସାଗର ଲହରୀ ବ୍ୟାକୁଳ ?
କହାଁ ନୀଳାକାଶେ ସୁଦିମା ସୁନ୍ଦର,
ସୌରକରେ କହାଁ ଗଢ଼ିଛଅମ୍ବର,
କହାଁ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ସୁରଙ୍ଗେ ଷମ୍ବର ?
କହାଁ ହୃଦକୋଣେ ଆକୁଳ କ୍ରନ୍ଦନ,
ବାସନା ବ୍ୟଥିତ ହୃଦ ଉଚ୍ଚାଟନ,
କହାଁଇ ନନ୍ଦନେ ମୋହ ଆବରଣ ?
କହାଁ ହିତବ୍ରତେ ଆତ୍ମବଳିଦାନ,
ପରାର୍ଥ-ସାଧନେ ନିବେଦିତ ପ୍ରାଣ,
ଭବଶେଷ ସୀମା ସେଠ ଗୋ ଶ୍ମଶାନ ।
ଅଛି ଆତ୍ମା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଅଛି ବହୁ ଦୂର,
ଆଶା ବିଶ୍ୱାସର ଆକାଙ୍କ୍ଷା ମଧୁର,
ପୂରିବ ସେଠାରେ ଅଛିତ ସେ ପୁର ।

ବନଫୁଲ ଓ ଉଦ୍ୟାନ କୁସୁମ ।

ଏତ ବନଫୁଲ ଚିର ଅନାଦରେ
ଫୁଟିଛି କଣ୍ଟକ ବେଢ଼ାରେ,
ଆନଶୋଭିତ ଉଦ୍ୟାନ କୁସୁମ
ଫେଡ଼ିଛି କେତେ ସେ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ।
ସାନ ଗୁରୁଜାଙ୍କ ଅତି ଯତନରେ
ମାଳିତ ଚିହ୍ନ ସମ୍ବଳ,

ବଢିଲା ଗଛଟି ଆନନ୍ଦରେ ଅତି
ଦୋହଲି ବସନ୍ତ ଅନିଳେ ।
ଗୁନ୍ଥି ଗୁନ୍ଥି ଫୁଲ ଫୁଟିଲା ସୁନ୍ଦର
ବିତରିଲା ବାସ ମୋହନ,
ଲୋକେ କେତେ ରସିଲେ ଆଦରେ ଅନାଇଁ
ସେ ପରି ଉଦ୍ୟାନ ସୁମନ ।

ଏତ ବନ ଫୁଲ ଗହନ ଅନ୍ଧାରେ
ଘନ ଘଞ୍ଚ ଲତା କୁଞ୍ଜରେ,
ଫୁଟିଣ ମନକୁ ବାସ ବିତରିଲୁ
କେହୁ ନ ଦେଖିଲେ ନୟନରେ ।
ଲୋକ ଅଖି ସିନା ଦେଖି ନ ପାରିଲୁ
ନ ବୁଝିଲା ଗୁଣ ତାହାର,
ଅଳକ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଫୁଲ ଯୁଗଳକୁ
କେତେ ରୂପଗୁଣ କାହାର ।

ଯଉବନ ।

ଦେଖୁଛ ସରବେ ପଳାଶ ଫୁଲଟି
ତାର କି ରକତ ଶିରୀ ।
ଧଇରଲ ଧନୀ ତୋର ତନୁ ମିନା
ଯଉବନ ସେହିପରି ।
ଯଉବନ ଦେଖି ନଭୁଲ ତୋ' ଅଖି
ଦୁନିଆର ଦୁଇଦିନିଆ ଖେଳ ।
ମୁକୁତା ନୁହେଁ ଏ ଶିଶିର ବିନ୍ଦୁ
ଜହ୍ନ ଅନ୍ଧାର ଏ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଚନ୍ଦ୍ର ।
କାଞ୍ଚନ ନୁହଇ ବେଲ,

ଏ ତ ମହାକାଳଫଳ,
ଦୂରୁତନ ପାଇଁ କପାଁ ଉପର
ତନ୍ତ, ନୁହେ ଏ ତ ବଇସ୍ଥ ସନ ।
ମଣି ଦେଖି ଯଦି ବଇରୁ ଫଣୀକୁ
ମାର ହେବ ହଳାହଳ ।

ଗୋଲାପ ।

ସନ ସୁରଭିତ ଯୌବନ କାନ୍ତି
ପରିପର ହାସି ଗୋଲାପ,
ନବ ବସନ୍ତେ ଶାନ୍ତ ସୁନ୍ଦର
ଝରଝର ଆଖି ଯୋଡ଼କ ।
କୋମଳ ମସୃଣ ଦଳୁଁ ଝଲମଲ
ନୀରବ ନୀହାର ଝରଣା,
ସଲଜ ସୁନ୍ଦର କେଶ ଝଳମଳ-
ହସ ମିଶା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କାଞ୍ଚନ ।
ତହିଁ ରସ ନାଶ ହୃଦୟ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ
ପ୍ରବଳ ଆକୁଳ ପୁଲକ,
ମିଶାଇ ଦେଲ ଗୋ ତେ'ର ବରଷାର
ଅଲେକ ମୋହନ ଝଲକ ।
ଅରେ ଗୋଲାପ ସୁନ୍ଦର ଜନ ମନୋହର
ଚିର ଯୌବନ ଶୋଭନ !
ଶତ ହାହାକାର-ଦାଗ-କନ୍ଦନ
ଦହଣର ଝାଣ ଉଦ୍ଦାମ !
ଅସରନ୍ତି ତୋର ବାସନା,
ଅସରନ୍ତି ତୋର ବେଦନା,

ଅସରନ୍ତି ତୋର ଅମୃତ ହସ,
ଅସରନ୍ତି ତୋର ସାନ୍ତ୍ୱନା ।
ଭାଲେ ଭାଲେ କୋଟି କଣ୍ଟକ ବନ୍ଧ
ଆଣେ ଗୁମ୍ଫିଁକୁ ଆକାଶେ,
ଅଶ୍ରୁ ବାଧା ବଜ୍ର ଝଞ୍ଜା ପବନ
ବକ୍ଷକୁ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସେ ।
ନିଜପାଇଁ ତୋର ସଞ୍ଚିତ କାହିଁ,
ଆନର ଆଦରେ ଅଛୁ ଅନାଇ,
ତୋର ହାସ ବାସ ରସ ଆନ ଲାଗି
ନିଜ ଗନ୍ଧାସବ କାହିଁ
ନିଜ ଭଣ୍ଡାରଟି କାହିଁ ।
ରୂପ ଦେଖି ଆଖି ଆନନ୍ଦ ଅଧୀର,
ସୌରଭ ଟିକ ସେବୁଏ ସମୀର,
ଅତର ତୋହର ମୋହେ ଶତପୁର,
କେ ପେଷେ ତୋତେ ଛୁଣ୍ଡାଇ ।
ହସେ ସବୁଙ୍କର ବଦନ ଚୁମ୍ବି,
ମାରୁତ ସ୍ୱରେ କି କଥା ଶୁଣାଇଁ,
ପରପାଇଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବକ୍ଷକୁ ଖୋଲି
ଜଗତେ ଆଦର ପାଉରେ,
ଜଗତେ ଆଦର ପାଉ ।
ଗୋଛାମାନ ତୋର କି ସ୍ନେହେ ଗଢ଼ା
କିସ ଯେନ ରଙ୍ଗାଇଲୁ ପାଖୁଡ଼ା,
ମନଶ୍ଳାନ ଭୁଡ଼ା, ପ୍ରେମେ ପ୍ରାଣ ବୁଡ଼ି
ହୂସ୍ତି ବିରଜ ଛଟାରେ !
ଅଗୋ ! ନୟନ ମୋହନ ଯୌବନ !
ଅଗୋ ସୁରୂପ ସୁନ୍ଦର ଯୌବନ !

ଲଳିତ ବସନ୍ତ ବିଳାସୀ,
ତୁଙ୍କ ! ଚିର ଚଞ୍ଚଳ ଲାଳସୀ,
କୁଞ୍ଜ କୁଟୀର— ଦୁଆର-ସସଗୀ
ମୃଦୁଳ ମଳୟ ଉଲ୍ଲାସୀ !
ଅଗୋ ସୁହୃଦ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସୀ,
ନୀଳ ଗଗନ କିରଣ ଛଳନେ
ଢାଏ ରୌଦ୍ରଜ୍ୱାଳା ବରଷି,
ତୁମ୍ଭି ତୁ ଯେନୁ ତା' ଅଶୀଷ ଆଦରେ
ଆଗୋ ! ଅମ୍ଳାନ ସ୍ନେହ ସୁହାସୀ !

ଫୁଲତୋଡା ।

ସ୍ନେହଗଢ଼ା ତୋର ଭରୁଛି ବନ୍ଧଣ
ବାଣ୍ଟୁଡ଼ା ଦେଇ ଫିଟାଇ,
ଆଜିର ଫୁଲ ତୋଡ଼ା ସଉରଭଭାର
ଉପରେ ତୁ ଦେଲୁ ଥୋଇ ।
ମନ ସଞ୍ଚିତ ମନେ ଗୋପନେ,
ଯତ୍ନ ରଖିଥିଲି ମୁଁ ଯାହା କାରଣେ,
ବସ୍ତୁ ବର ଦାନେ ଭେଳା,
ସୁନ୍ଦରତମ ଦିନ, ମିଶିବ ମାଟିରେ
ସ୍ମୃତି ଚିହ୍ନ ମାଟିଠେଲା ।
ଗୁଣେଣ ନେ' ଭ୍ରମର ଆମୃତ୍ତୁ ଜଣ,
ମୋ' ଗୁଣ ସଭିଙ୍କି ଦିଏ ପରିଚ,
ଲଦେହେଯ ଉଛଳ ଯାଏ ସେ ଭାଙ୍ଗୁ?,
ବନ୍ଧୁଣ ମନେ ଯାଉନା,

ତୋ' ସର କାହୁଁ ମୁଁ ସ୍ନେହରେ କୁସୁମ
ମାଗ ଦେନେ ଉଚ୍ଛମନା ।

ଛୋଟ ବଡ ।

ଛୋଟର ଆଦର କରିଥାଏ ଛୋଟ, ବଡର ଆଦର ବଡ
ଫୁଟିଥିଲା ଫୁଲ ସଙ୍ଗେ ସରି କବା ହେବ କେବେ ଫୁଲକଡ !
ବଡ଼ହୁଏ ଯଦି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପରି
ଆଉ ନ ପାରିବ ବଢି,
ଫୁଟିଲା ଫୁଲ କ ଫୁଟେ ଆଉଥରେ, ଫୁଟେସିନା ଫୁଲକଢି !
(ମୁଁ ତ ଛୋଟ, ମୁଁ ତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅତଶୟ
ବଡ ଜନ୍ତୁ ଦନେ ହେବ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ !)
ସାନ ହୁଏ ବଡ, ରଙ୍ଗା ହୁଏ ଦଢ, ପଛ ଲୋକ ହୁଏ ଆଗ
ସେଥିପାଇଁ ସଦା ସାନ ମଣି ଆପେ ଲୋଡ଼ୁଥିବ ପଛଭାଗ ।
ହେଲେ ସାନ ନାହିଁ ଲାଜ ଅପମାନ
ଯଦି ମୁଁ ପାରିବ ବଢି,
ଫୁଟିଲା ଫୁଲ କ ଫୁଟେ ଆଉଥରେ ଫୁଟେ ପରା ଫୁଲକଢି ।

ମେଘର ଗର୍ବ ।

୧ — ମେଘର ହୃଦଳୁ ଜଳଧି ଜଳ
କରିଥିଲ ଦୃଶି ତାହା ଉଦର,

ଏବେ ମେଘ ଗର୍ଜ୍ଜି ହୋଇ ଚଞ୍ଚଳ
କହେ କରଇ ମୁଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଗର ।
୨—ଅଞ୍ଜଳିଏ ପାଣି ଘେନ ସାଗରୁ,
କହୁଥାରେ କଏ ସାଗର ମରୁ ?
ମେଘ ତୁ ଢାଳି ଦେ ସବୁ ତୋ' ନୀର,
ହ୍ରାସ, ବୃଦ୍ଧି ନାହିଁ ପୟୋନିଧିର ।

“ହସ କାନ୍ଦ ।”

(୧)

ହସେ ଶୁଭ କିପାଂ ଆନେକେ ସୁନ୍ଦର ?
କାନ୍ଦେ କିପାଁ କଷ୍ଟ ନୀରବେ ଯାମିନୀ ?
ବରଷାଏ ଅଶ୍ରୁ କିପାଁ ଜଳଧର ?
ଝଟକି ଉଠଇ କିପାଁ ସୌଦାମିନୀ ?

(୨)

କେବଳ ଜଗତରେ ଜଡ଼ିତ ନିମୃତ
ଏକ କାନ୍ଦେ, ଅନ୍ୟ ହସଇ ଉଲ୍ଲାସେ;
ଏକ ଦମ୍ପନରେ ଆନନ୍ଦ ବ୍ୟକତ,
ଅନ୍ୟ ସୁତେ ଦୁଃଖ ଗର୍ବ ହତାଶ୍ୱାସେ !

(୩)

କାନ୍ଦେ ଜଣେ ଦୁଃଖେ, ହସଇ ଆନନ୍ଦେ
କେନ ପ୍ରାଣ ଟେଣୁ ବନ୍ଧୁ ପାଶେ ପାଶେ,
କାନ୍ଦେ ଜଣେ ହତ୍ୟା, ହସଏ ବଟେକ—
ଭୁଞ୍ଜି ପାତକିଣ ନାଥ ଉଷ୍ଣଶ୍ୱାସେ ।

(୪)

ବିଧାତାର ଏକ ଗୂଢ଼ ଅଭିପ୍ରାୟ,
ଦୁଃଖ ଆନନ୍ଦ ତେଣୁ ପାଖ ପାଖ ରଖି,
ପାଖ ପାଖ ଥିବା ବିଷୁବଦ୍ୱୟ ପ୍ରାୟ
ତୁଳିବ ଜୀବନର ନିଅନ୍ତ ପରଖି ।

କୁସୁମ ।

୧— କୁସୁମ କୁଞ୍ଜ-କାନନେ ମୋହର ଫୁଟିଛନ୍ତି ଗୋ ଫୁଲ ଫୁଟିଛନ୍ତି,
ଚନ୍ଦ୍ରିକାଲୋକେ, ପର୍ଣ୍ଣପଟଳ, ଆଖି ମେଲି ହସି ଉଠିଛନ୍ତି,
ସୁପ୍ତ ହୃଦୟ ସୁପ୍ତ ବେଦନା ଗନ୍ଧେ ମହକି ଉଠନ୍ତି,
ଆକୁଳ ଅନ୍ତର ଅଶ୍ରୁଶିଶିର-ଧାରା ଧରାତଳେ ଲୋଟୁଛନ୍ତି ।

୨— ମତ୍ତ ମଧୁପ ମଧୁ ଆହରଣେ, ଆସୁଅଛନ୍ତି ତେଣୁ ଯାଇଁ ଗୋ,
ବୁଲି ବୁଲି ଯାଏ ଚଞ୍ଚଳ ସମୀର ଆଦରେ ଧୀରେ ଛୁଇଁ ଗୋ,
ପାତକ ପ୍ରକାଶ ସୁବାସ ତସ୍କର, ତେଣୁ ଏତେ ତୋଷ ଫୁଲଙ୍କି,
ଦେବତା ଶୀର୍ଷେ, ଆସନ ଲଭେ ସେ କାହିଁ ତାର ସମତୁଲକି ।

୩— କ୍ଷୁଦ୍ର ସୁଗନ୍ଧ ଜୀବନେ ଥିବ ନେ କାହିଁ ଅପମାନ ଲାଜ,
କ୍ଷୁଦ୍ର କୁସୁମ ସମ ଯେବେ ଥିବ ଅଳ୍ପ ଗୁଣ ଶୋଭା ସାଜ,
ହୃଦ କୁଟୀରର କମଳ ସୁରଭି ଫୁଟିବ ଉଠିବ ଦେଖେ,
ଲାଜ ଅପମାନ ଭୁଲିବ ଦେବତା-ଆସନ ଲଭିବା ବେଳେ ।

ଅସେ ସିନା ମଧୁକର ଖୋଜି ପୁଷ୍ପରାଶି,
ଉଦେ ସିନା ଶଶଧର ଅନ୍ଧକାର ନାଶି,
ଗାଏ ସିନା ପରଭୃତ,
ମୁକୁଳ ଧରିଲେ ଚୂତ,

ଯେ ଯାହାର ସେ ତାହାର, କାହିଁ ଏଥି ଅବଗ୍ରହ,
ମୋ' ମାନସ ଲୋଡ଼େ ଯାହା ନଦିଏ ସଂସାର,
ସେଥି ପାଇଁ କଣାଁ ମୁହିଁ କାନ୍ଦେ ଅନିବାର ।
ଖୋଜି ମୁଁ ଆଣିବି ତାହା, ଜନେ କରୁ ନିଜ ସ୍ପୃହା,
ମୁକ୍ତ ସକଳଙ୍କ ହେତୁ ଅମୃତ-ଭଣ୍ଡାର,
ଜନେ ନ ଆଣିଲେ କେବେ ନଦେବ ସଂସାର ।

ସ୍ୱପ୍ନ ।

ପ୍ରଥମ ଜୀବନେ ମେଲିଲି ଲୋଚନ,
ଦେଖିଲି ଯେ ଶୋଭା ବଳିଲି ବଚନ ।
ସମସ୍ତ ଜଗତ ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରେମେ ଭରା,
ନାହିଁ କାହିଁ ଦୁଃଖ ଶୋକ ମୃତ୍ୟୁଜରା ।
ସକଳ ସୁନ୍ଦର ମଧୁର ରଚନା,
କରେ ଚରାଚର ବିଭୁ ଅରଚନା ।
ବସୁନ୍ଧେ ମଗନ ଦେଖିଲି ଉତ୍ସତେ,
ସ୍ୱରଗ ଶୋଭର ଅବମାରେ ସତେ ।
ଆଜି ନେତ୍ର ମେଲି ଦେଖୁଛି ସଂସାର,
ଗୃହଆଡ଼େ ମୃତ୍ୟୁ, ଶୋକ ହାହାକାର ।
ଦେଖୁଥିଲି କିବା ଜାଗ୍ରତ ସ୍ୱପନ,
ଅଜ୍ଞାନେ ମୁଁ ତେବେ ମଜ୍ଜାଇଣ ମନ ।
ପ୍ରେମ ସଜଫୁଲ ସୁବାସରେ ଭରା,
ସ୍ୱାର୍ଥ କୀଟ କିନ୍ତୁ ନଷ୍ଟ କରେ ତ୍ୱରା ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସମାନ କରେ ଝକ ଝକ
ନୀଳ ନୀରଦରେ ଚପଳା ଚମକ ।
ମୁକ୍ତା ନୁହେ କିନ୍ତୁ ଶିଶିର କଣିକା,

ଚଉଦିଗେ ଦେଖ ନର ଅହମିକା ।
ଭାବୁଥିଲି ଯାହା ଦେବତ୍ୱ ମହତ୍ୱ,
ବୁଝିଲି ବୁଝିଲି ଆଜ ସବୁ ତତ୍ତ୍ୱ ।
ଉପରେ ସୁନ୍ଦର ମହାକାଳ ଫଳ
ବୁଝିଲି ଆଜ ମୁଁ ତାଳ ନେତ୍ରଜଳ ।
ଆହା କାହିଁ ସେହି ଶାନ୍ତିର ସ୍ୱପନ,
କ୍ଷଣକରେ ଅହ ହୋଇଲା ଭଞ୍ଜନ ।

→→ ←←

ଆଶା ।

୧

ଦେଖିଥିଲି ଯେବେ ସ୍ୱପନେ ତା' ମୁଖ
ଅଚେତ ଅବଶ ତଥାପି କି ସୁଖ !
ନ ଥିଲା ତ ଜ୍ଞାନ ନ ଥିଲା ଚେତନା,
ଅନ୍ତରେ ତ ପୂରିଥିଲା ମୋ' କଳ୍ପନା ।
ମୁଦିତ ନୟନେ ସୁନ୍ଦର ଉବଦେଶ,
କିହରୁ ଥିଲି କି ଅନ୍ତର ପ୍ରଦେଶ;
ଗୁହିଆଡ଼େ ଯେବେ ଫୁଟିଥିଲା ଫୁଲ,
କରିଥିଲା ଗୃହ ନଭଃ କି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।
ସୁଲୁ ସୁଲୁ ଯେବେ ବହୁଥିଲା ବାତ,
ପ୍ରାଣକୁ ଅକୁଳ ସେ କରୁଥିଲା ତ ।
ଏକ ସଙ୍ଗେ ଯେବେ ଲଳିତ ତାନରେ,
ଶତ ଶତ ବୀଣା ମେହନ ଲହରେ,
ବାଜି ଉଠୁଥିଲେ ଗମ୍ଭୀରେ ମଧୁରେ,
ଶୁଣୁଥିଲି ପଛ ରହି ଦୂରେ ଦୂରେ,

ଫୁଲ କୁଞ୍ଜବନେ ଗୁଞ୍ଜନ ଭଷାରେ
ବୁଲୁଥିଲ ଯାର ପ୍ରେମ ପିପାସାରେ ।

୨

ସ୍ୱପନେ ଅନାଇଁ ଦେଖିଲି କା' ମୁଖ,
ଝରେତ ଅରଣ ତଥାପି କି ସୁଖ !
ଶତ ଶତ ଫୁଲ ଫୁଟି ଉଠିଲା କି,
ସହସା କୋକିଳ କୁହୁ ଡାକିଲା କି,
ସହସା ବସନ୍ତ ଆସିଲା କି ମାତି,
ଶୀତ ଜଗ ସତେ ଅଙ୍ଗୁ ଗନ୍ଧଗ୍ରନ୍ଥି,
ଫୁଲ ପରିମଳ ବହି ଦେଲା କି ଏ,
ଚହ୍ଲି ଗନ୍ଧ ତା' ବାଟେ ଦଶେ ଦଶେ !
ମିଶିଲା ଆସି ତା' ପ୍ରାଣରେ ମୋହର
ଅନ୍ଧ ଅଜ୍ଞାନତା ଦଳି ଦୂରକରି ।
ଚଳିଦା ଉଷୟୁ ଥମ କଳେବରେ
ଦେଲା ନବବଳ ଧୃତ ହୃଦସ୍ମରେ ।
ମାନସ ନୟନେ ଅନାଇ ମୁଁ ଦେଖେ,
ଦେଖି ବାରମ୍ବାର ତଥାପି ନଦେଖେ,
କି ସୁନ୍ଦର ରୂପ, କି ସୁନ୍ଦର ବେଶ,
ସତେ କି ସେ ଦେବବାଳା ଅପସରୀ,
ସ୍ୱର୍ଗୁଁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଛି କି ସେହୁ,
ନବ ପ୍ରେମ ବାର୍ତ୍ତା ନରଲୋକେ ନେଇ,
ଶାନ୍ତି, କ୍ଷେମ, ଦୟା, ପବିତ୍ରତା, ସ୍ନେହ,
ଏ ଆଦି ଯେନ କି ଗଠିତ ତା ଦେହ,
ଶତ ଶତ ଫୁଲ ମେଦୁର, ମଞ୍ଜୁଳ,
ଅପୂର୍ବ କୌଶଳେ ଏକାଧାରେ ଠୁଳ,
ମଧୁର, ଲଳିତ ସୁଷମା-ବିଭବେ
ଗଠିତ, ଜର୍ଗତ ନାହିଁ ଯାହିଁ ଲଭେ ।

୩

ସ୍ୱପନେ ଅନାଇଁ ଦେଖିଲି ସେ ମୁଖ,
ଅଚେତ ଅବଶ ତଥାପି କି ସୁଖ !
କି ମୋହନୀ ଶକ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିଅଙ୍ଗ,
ବହି ଯାଉଥିଲା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତରଙ୍ଗ ।
ସେ ତରଙ୍ଗେ ଆତ୍ମା ବହିଗଲା ପର,
ଏକାବେଳେ ଛୁଟି ଗଲା ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଧର ।
କାହିଁ ମୁଁ ବୁଲିଲି ନୟନ ପଲକେ
ଶତ ଶତ ବର୍ଷେ ଏକା ନିମିଷକେ ।
ନିଜକୁ ପାଶୋରି କରିଲି ମୁଁ ପ୍ରେମ,
ଲଭିଲି କି ପ୍ରାଣେ ଶାନ୍ତି ପୁଣ୍ୟ କ୍ଷେମ ।
କୋଟି ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଲୋକ ମଣ୍ଡିତା,
କୋଟି ଫୁଲ ପରିମଳ ସୁବାସିତା,
କୋମଳ, ଲଳିତ, ରୁଚିର, ମଧୁର,
ଶାନ୍ତ ସୌମ୍ୟ ସ୍ନିଗ୍ଧ କରୁଣ ବଧୁର
ଦୂରେ ଦୂରେ ରହି ଦେଖିଲି ତା' ମୁଖ
ଅବଶ ବିମୁଗ୍ଧ ତଥାପି କି ସୁଖ ।
ସହସା ଗୁହିଁଲା ବଦନ ଉଠାଇ,
ସହସା ହୃଦୟ ଦେଲା କି ପିଟାଇ,
ଭୂଇଁ ଗୁହିଁ ମୁଁ ତ ରହିଲି ଅନାଇ,
କି କହିବି କଥା ମୁଖେ ଆସେ ନାହିଁ ।
ଅନ୍ତରେ ଆକୁଳ ନ ଫୁଟଇ ବାଣୀ,
ଜଡ଼ିତ ସରମେ. ନେନୁ ବନ୍ଦେ ପାଣି,
ତଥାପି ତା' ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣ ଗଲା ମିଶି
କି ମୋହନ ମନ୍ତ୍ରେ ନେଲା ଆକରଷି
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତି ଯେସନେ ଝିଲା ପରଚମ୍ଭ
ହୃଦୟ ସଙ୍ଗେ କି ମଟେଲା ହୃଦୟ ।

ଦେହ ଗୁପ୍ତ ଆତ୍ମା ମିଶିଲା ତା' ସଙ୍ଗେ
ବିଜୁଳି ମିଶିଲା ଅବା ମେଘ ଅଙ୍ଗେ,
ଚନ୍ଦ୍ରିମା ମିଶଇ ଯଥା ପାରାବାରେ,
ଲେତକ ମିଶଇ ଯଥା ହାହା କାରେ,
ଘ୍ରାଣାଘ୍ରାଣ ସହେ ମିଶିଲା ପବନେ,
ମିଶିଲି ତା ସଙ୍ଗେ ହୃଦୟେ ଗୋପନେ ।
କ୍ଷଣକେ ସହସା ଏ କି ମୋ' କରଣୀ !
କାହୁଁ ଆହିଲା ଏ ହୃଦୟ ପ୍ରେରଣୀ ।

ନ କହୁଣୁ ମୋର ହରି ନେଲା ମନ
ମନା କରିବାକୁ ନ ଫୁଟେ ବଚନ ।
କେଉଁ ଦୂରଦେଶେ ଥିଲାତ ସୁନ୍ଦରୀ,
କାହୁଁ ଆସିଲା ସେ ପରୀ ବେଶ ଧରି !

ଜାଣି ମୁଁ ପାରିଲି ନାହିଁ ତତକ୍ଷଣେ
ମୋହିନୀ ମନ୍ତ୍ରର ମାୟା ସେ କି ଜାଣେ ।
ସତେ କି ମୋହିନୀ ଲଗାଇ ଲୋଚନେ
ପ୍ରେମ ରଶ୍ମି ହୃଦେ ଢାଳିଲା ବହନେ !
ହୃଦେ ଅଙ୍କି ଦେଲା ତା' ଶୋଭା ବିଚିତ୍ର
ହୃଦୟ ମନ୍ଦିର କଲା କି ପବିତ୍ର ।
ସହସା ଅନ୍ଧାର ବିଜୁଳୀ ଆଲୋକେ
ଫୁଟିଗଲା ପରି ନୟନ ପଲକେ ।
କ୍ଷଣପ୍ରଭା ନୁହେ ସ୍ଥିର ସୌଦାମିନୀ,
ତା' ଆଲୋକ ଶତ ଘନାଲୋକ ଜିଣି ।
ହୃଦୟର ମରୁ ପ୍ରାନ୍ତର ଉରସେ
ପ୍ରେମ ମନ୍ଦାକିନୀ ବହିଲା ହରଷେ ।
ଫୁଟିଲା କି ଫୁଲ ପ୍ରେମ ତରୁ ଅଙ୍ଗେ
ମାନସ କାନନ ଶୋଭିଲା ସୁରଙ୍ଗେ ।

ସବୁ ସୁଖ ମୋର ହୋଇଲା ସମାପ୍ତି
ଆନନ୍ଦେ ଆବେଗେ ହୃଦ ହେଲା ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

୪

ସ୍ୱପନେ ଅନାଇ ଦେଖିଲି ସେ ମୁଖ,
ଅଚେତ ଅବଶ ତଥାପି କି ସୁଖ !
ଥରତ ଉଠିଲି ପ୍ରେମ ଆବେଶରେ
ମନେ ହେଲା ଭୁଜବଲ୍ଲରୀ ପାଶରେ,
ବାନ୍ଧନ୍ତି ଆଣି ସେ ଅପୂର୍ବ ମୂରତି,
ଅଶାନ୍ତ କ୍ଷଣକେ ହୃଦୟର କତି,
ନିବିଡ଼ ଚୁମ୍ବନେ ଅଧର ପରଶି,
ପ୍ରେମସୁଧା ମୋର ଦିଅନ୍ତି ବରଷି;
ନୟନେ ନୟନ ସ୍ଥାପି ଅନିମେଷେ
ଚୁହୁଁଥାନ୍ତି ମୁଖ ପୁଲକେ ଆବେଶେ ।
ମନକଥା ମନେ ରହିଲା ମୋହର
ଫିଟାଇ ପାରିନାହିଁ ଓଷ୍ଠାଧର ।
ମାନସ ନୟନେ ଅନାଇ ମୁଁ ଦେଖେ
ଅତୃପ୍ତ ବାସନା, ଆକୁଳ ନିରେଖେ ।
ଦେଖୁଥିଲି ଯାହିଁ ସ୍ୱପନରେ ପଶି
ସହସା ଉଭେଇଗଲା ସେ ଅପ୍ସର !
ସହସା ଅନ୍ଧାର ଆସିଲା କି ମାଡ଼ି,
ସହସା ଅଙ୍ଗୁ କି ଟଳିଗଲା ଗ୍ରନ୍ଥି,
ଚାହିଁଲି ତଳକୁ ଚାହିଁଲି ଉପରେ,
ଦେଖିଲି ଏ ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ ତା' ରୂପରେ,
ଦେଖିଲି ଆକାଶ ନୀଳିମା ବକ୍ଷରେ,
ଦେଖିଲି ତପନ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରକାରେ,
ଦେଖିଲି ଅମ୍ବୁଧି ଉର୍ମ୍ମିରାଶି ସଙ୍ଗେ
ତା' ରୂପ ମିଶିଛି ତରଙ୍ଗ ତରଙ୍ଗେ ।

ଦେଖିଲି କୁସୁମ ହସିତ ଆନନେ
ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହସେ, ବାହିତ ପବନେ
ତା' ଦେହ ସୁବାସ ବହୁଅଛି ଭରି,
ପ୍ରକୃତ ଶରୀରେ ତା' ରୂପଲହରୀ
ଖେଳୁଛି, ବୁଲୁଛି, ଯାଉଅଛି ଖସି,
ଦେଖିଲି, ଖବଲି ଚନ୍ଦ୍ରାଦିକା ନାଶି ।

୫

ସ୍ୱପନେ ଅନାଇଁ ଦେଖିଲି ତା' ଶିରୀ
ବିଶ୍ୱ ସ୍ତରେସ୍ତରେ ପଡୁଅଛି ଝରି ।
ଯେଉଁ ଆଟଢ଼ି ଗୃହେଁ ଶ୍ୱେତ ବସନତ
ଦେଖି ଦେଖି ପ୍ରାଣ ହୋଇଲା ମୋହିତ ।
କି ଏତେ ସୁନ୍ଦରୀ ସେ ଅପରଚିତ
ଜାଣିବାଲାଗି ମୋ' ହୃଦ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ।
ଭୂଇଁରେ ଲୋଟି ମୋ ନେତ୍ର ବହେ ପାଣି
ସହସା ଆକାଶେ ହେଲା ଦୈବବାଣୀ ।
"ଆଶା" ନାମ ତାର ସେ ଆଶା ସୁନ୍ଦରୀ
ମାନବ ଅନ୍ତରେ ରହନ୍ତି ଅମରୀ ।"
"ଆଶା" ଆଶା ବୋଲି କଲି ମୁଁ ଆବୃତ୍ତି,
ନାଶିଲି ବାସନା ଶିଖିଲି ନିବୃତ୍ତି ।
ଆଶା ଆଶା ସେଠ ରହନ୍ତୁ ଜୀବିତା,
ମୋ' ହୃଦ ମନ୍ଦିରେ ନିତ ବିରାଜିତା ।
ନିତ ପ୍ରେମ ଫୁଲେ ପୂଜା କରେ ପଦ,
ଏ ଜଗତେ ଏକା ସେ ମୋର ସମ୍ପଦ ।
କି ଅଶିଛୁ ସଙ୍ଗେ କି ନେବ ମୁଁ ବହି
ତଥାପି ହୃଦେମୋ ଅଛି ଆଶା ରହି ।

ମୁଁ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ମାନବ ଆଗପଛ ମୋର,
କିଛୁ ଜଣାନାହିଁ ଅନ୍ଧକାର ଘୋର,
ତଥାପି ଆଶା ମୋ' ରହୁଛି ଜୀବତ,
କର୍ତ୍ତବ୍ୟେ ମୋ' ପ୍ରାଣ କରି ଉତ୍ତେଜିତ ।
ଆଶା ସେତ ମୋର ହୃଦୟର ମାଳୀ,
ଆଶା ସେତ ମୋର ଜୀବନ ଶଙ୍ଖାଳୀ,
କରମେ, ବଚନେ, ଜୀବନେ ମୋହର
ଆଶାକୁ ନେଇ ମୁଁ କରୁଅଛି ଘର ।
ତା' ବିନା ଶୂନ୍ୟ ମୋ' ସମସ୍ତ ଜୀବନ,
ସେତ ଯେସନ୍ତେ ଦେହେ ନିଃଶ୍ୱାସ ପବନ ।
ଯହିଁ ଯାଏ ତହିଁ ଆଶା ଯାଏ ସଙ୍ଗେ,
ଛାୟା ଯଥା ନିତ ଲାଗିଥାଏ ଅଙ୍ଗେ ।
ଆଶାକୁ ଧରି ମୁଁ ପରମ ବିଶ୍ୱାସେ
କାଳ କାଟୁଅଛି ଜଗତେ ଉଲ୍ଲାସେ ।
ଆଶା ନୁହେ କ୍ଷୁଦ୍ର ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ମାନବୀ
ଆଶା ଦେବୀ, ଆଶା ପୂତ ପ୍ରେମଛବି ।
ତା' ରୂପ ସୁନ୍ଦର ଆତ୍ମାରେ ଜଡ଼ିତ
ହୃଦ ଅନ୍ତସ୍ଥଳେ ସେ ପରି ନିହିତ ।
ଆଶା ମହା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଧାତାର ଦାନ
ଆଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ ହିନା ପ୍ରେମଜ୍ଞାନ ।
ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁଖ ଆଶାତ ଜୀବନେ
ଆଶାବିନା ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚିବ କି କ୍ଷଣେ ।
ସେ ଅଶା ସୁନ୍ଦର ଚରଣ କମଳ
ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ନିକେତନେ ମୋ' ପ୍ରିୟସମ୍ବଳ ।
ଆଶା ସେତ ମୋର ହୃଦୟର ରାଣୀ,
ବୃଥା ମୋ' ବର୍ଣ୍ଣନା ପରିଜିତ ବାଣୀ ।

ଦର୍ଶନେ ଆଲୋକ, ଶ୍ରବଣେ ସଙ୍ଗୀତ,
ଶୋକରେ ସାନ୍ତ୍ୱନା, ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ମିତ ।
ଆଶା ସେତ ମୋର ପରାଣର ସାଥି,
ତାକୁ ଘେନି ମୁଁ ତ ବଞ୍ଚେ ଦିନ ରାତି ।
ସ୍ୱପନରେ ଦେଖିଅଛି ଆଶାମୁଖ,
ସୁଖ କାହିଁ ଭବେ ସେହିତ ମୋ' ସୁଖ ।
ସୁଖ ସୁଖ ବୋଲି ଖୋଜି ଲୋଡ଼ି ବୁଲେ
ସୁଖ ନାହିଁ, ସୁଖ ଅଛି ଆଶାକୁଳେ ।
ଆଶାରେ ବାଜୁଛି ନତମର୍ମ ବୀଣା,
ଆଶା ପଦ ପ୍ରାନ୍ତେ ନତ ମୂର୍ଦ୍ଧିକଣା

ଅଦ୍ଭୁତ ।

ଦୂରେ ସହକାର କୁଞ୍ଜେ ଶୁଣି ପିକତାନ
ମୋ' ମନ କୋକିଳ କପାଁ ଗାଇଉଠେ ଗାନ,
କାହିଁ ସେ କୋକିଳ ମାଙ୍ଗ ଶୁଭେ କୁହୁତାନ,
ସେ କୁହୁତାନ କି ମୋର ଟାଣି ନିଏ ପ୍ରାଣ ।

ଶ୍ରବଣେ ବାଜଇ ସ୍ୱର,
ଭେଦି ହୃଦ ଅଭ୍ୟନ୍ତର,

ଉଚ୍ଛସି ଉଠଇ ଧୀରେ ଗୋପନେ, ସରମେ,
କରୁଣ ସଙ୍ଗୀତ ଧାର ମରମେ ମରମେ ।
କାହିଁ ସେ କାନନ କୁଞ୍ଜେ ଫୁଟିଛି ସୁମନ,
ସୁଧା ପରିମଳ ଧାର ବହାଇ ପବନ,
ପରଶି ହରଇ କପାଁ ଅନ୍ତର ସୁରଭି,
କ୍ଷଣକେ ମୋହିତ ଚିତ୍ତ ସ୍ନେହେ ଯାଏ ଦ୍ରବି ।

ତୁହି ମୁଁ ତୁହିଁ ତ ଜାଣୁ
ଘଟେ ଏହା କାହିଁ ପାଇଁ,
ବହିଯାଏ ନଦୀ ଯଥା ସାଗର ସଦନେ,
ସେ ନଦୀ ସଙ୍ଗେ କି ବହେ ପ୍ରେମନଦୀ ମନେ ।
ସେ କେଉଁ ଅମୃତାର୍ଣ୍ଣବେ ମିଶିବା କାରଣ,
ଅନନ୍ତ ପ୍ରେମର ଧାର ବହେ ପ୍ରତିକ୍ଷଣ,
ଏଥି ବଳି କି ଅଦ୍ଭୁତ ଅଛି କିଛି ଭବେ
ତୁହି ମୁଁ ନଜରୁ ଯାହା ବୁଝି ନାହିଁ ଲବେ ।
ଦେଖି ଯାହା ନିତଭୁଲେ
ମୋ' ମୂରତି ଖୋଜିବୁଲେ
ବିମ୍ବିତ କା' ହୃଦୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରବିମ୍ବ ସର,
କେ ଅଛି ଧରାରେ ମୋର ଗୁଣ ପ୍ରାଣେ ଧର ।
କପାଁଇ କମଳ ଫୁଟେ ପଙ୍କିଳ କାସାରେ
କପାଁଇ ଶୀତଳ ସୁଧା ଜଡ଼ଇନ୍ଦୁ ଢାଳେ,
କପାଁଇ କଣ୍ଟକ-ବନେ ଫୁଟେ କିଆଫୁଲ,
ଘୃଣ ଶାମୁକା ଗରଭେ ମୁକୁତା ମଞ୍ଜୁଳ,
ଲବଣାମ୍ବୁ ସିନ୍ଧୁଜଳ—
ତଳେ ରତନ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ,
କପାଁଇ ଖଦ୍ୟୋତ ଅଙ୍ଗେ ଆଲୋକ ଝଲକ,
କପାଁଇ ଖଣିର ତମୋ ଗରଭେ ହୀରକ ।
ବିଭୁ ହେ ବିଚିତ୍ର ତବ ଏ ଅଦ୍ଭୁତ ଲୀଳା
ହୀନ ମନ୍ଦିର ଚେତନର ମିଳନ ସାଧିଲା,
ଜଡ଼େ ଆତ୍ମା ସମାବେଶ,
ନରରୂପେ ପରମେଶ,
ମାନବ-ମାନସେ କରି ଦେବତ୍ୱ ବିକାଶ
କ୍ଷୁଦ୍ର ନରତାର ଯାହା ସାଧିଲ ବିନାଶ ।

ଏ ଆତ୍ମାରେ ଥାଉ ତବ ସେ ପ୍ରେମ ଅମୃତ,
ମାତୃସ୍ତନ୍ୟ ତୁଲ୍ୟ ଜାଣି କରୁ ମୋତେ ପୂତ ।

ଆକର ।

ଅନ୍ଧାରେ ଆଲୋକେ ଗୋଧୂଳି ମିଳନ
ହୁଏ କି ମୋ' ହୃଦେ ନାଥ ।
ମୋ' ହୃଦେ ଉଦେ କି ସଦା ଦିବାକର
ହୁଅଇ ଦିବସ ସତ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦେ କି ହେ ନଭେ,
ଦେଖାଦିଏ ଅମାନିଶା,
କ୍ଷୁଦ୍ର ତାରା ଯେତେ ଫୁଟେ କି ଗରଭେ,
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳେ ମଧୁର ନିଶା ।
ଦେଖେଁ ତ ଅନନ୍ତ ମୋ ହୃଦସ୍ଥ ରାଜ୍ୟ
ସ୍ୱାନ୍ତ ଯେଣ କପାଁ ଯେଣ,
ଏ ସ୍ୱାଧୀନ ଜୀବ ଲଭେ ସେ କପାଁଇ
ମରକଳେବର-କାରା ।
ଅସୀମେ, ସସୀମେ ଏ ଶୁଭ ମିଳନ
ଅନନ୍ତରେ ଥାନ୍ତ ମିଶା,
ଜଡ଼ ଆତ୍ମା ସେନ ମିଳନେ ମଧୁରେ
ମିଳିଛନ୍ତି ଦିବାନିଶା,
ଚିର ପରାଧୀନ ଆଉ କପାଁ ଜନ୍ତୁ
ଭ୍ରମୁଥାଏ ଦେଶ ଦେଶ,
ଅନନ୍ତ ପଥରେ ଅନନ୍ତ ଭ୍ରମଣ
ନାହିଁ କପାଁ ଶାନ୍ତି ଲେଶ ।
ମୁଁ ମୋ'ହର କପାଁ ଖୋଜି ବୁଲୁଥାଏ
ମୋ' ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଭୂତ ଅଙ୍ଗ,

ବଣ୍ଟୁସାସ କାହିଁ ଖୋଜେ ମୋ ଉତ୍ତରୁ
ଲଭିଲେ ପରମାନନ୍ଦ—
ଜନମେ କାହିଁଇ ମୋ'ହୃଦ ଭିତରେ
ମୁଁ ତ ବୁଝି ପାରେ ନାହିଁ,
ନନ୍ଦର ନନ୍ଦନ ଭୁଲି କାହିଁ ଅନ୍ୟେ
ଆନନ୍ଦକୁ ଥାଏ ଖୁନ୍ଦି।
ନିଜ ଶୋଭା ଶିଖା ନ ଦେଖି ନୟନ
ମୁଗ୍ଧ ଦେଖି ଆନ ଶୋଭା,
ଆନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପିପାସୀ କାହିଁ ମୁଁ
ଆନ ମୋର ମନ ଲୋଭା,
ନିଜର ଭିତରେ ଅଛି ଯେ ମାଧୁରୀ
ନ ବୁଝେ ତାହାର ସ୍ୱାଦ,
ଆନର ଲଳିତ ମାଧୁରୀ ପରଶେ
ଜନମାଏ ମହାହ୍ଲାଦ।
ବୁଝି ପାରେ ନାହିଁ ଉଚିତ୍ତ ନିଜର
ଆନର ଦେବତ୍ୱ ଦେଖି,
ଆନର ମନ୍ଦିର ମୋହନ ମୂରତି
ହୃଦୟେ ଦିଏଁ ମୁଁ ଲେଖି।
ନିଜ ଅଙ୍ଗେ ଦେଖେଁ ଘୋର ମଳିନତା,
ଆନ ଅଙ୍ଗେ ଜ୍ୟୋତିଃରାଶି,
ନିଜ ମୁଖେ ଦେଖେ ଅମା ଅନ୍ଧକାର,
ଆନ ମୁଖେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶୀ।
ନିଜେ ସତେ ଯେସ୍ନେ ପତଝଡ ତରୁ
ଆନ ଦରଫୁଟା ଫୁଲ,
ଆନର ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଖି ଏ ହୃଦୟ
ହୁଏ ନତ ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁଳ।

ଗରବର ମୋହ   ନିଜ ଗଉରବେ
ପ୍ରତିଭା ଆନର ଶୁଣି,
ନିଜଠାରୁ ବଡ଼   କହଣ ତାହାକୁ
ହେଉଥାଏଁ ଗୁଣଗୁଣି ।
ନିଜ ମୁଖ ଯଦି   ଦେଖନ୍ତି ନୟନେ
ଦରପଣ, ଜଳ ବିନା,
ନିଜର ନିଜତ୍ୱ   ଯାଉଥାନ୍ତା ହଜି,
ନିଜେ ମୁଁ ନୁହନ୍ତି ଚିହ୍ନା ।
ବିଶ୍ୱର ଅସୀମ   ବନପଥେ ସତେ
ହୋଇଥାନ୍ତି ଦିଶା ହରା,
ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରଭୁ   କଲେ କି ଏପରି
ଆନକୁ ଦେଖାଇ ପରା ।
ନିଜକୁ ଲୁଚାଇ   ନିଜ ମୂରତିଟି
ଆନରେ ଦେଖେ ମୁଁ ଯେବେ,
ସ୍ୱତଃ ସ୍ନେହାଦର   ଅର୍ଚ୍ଚନା ଆକାଂକ୍ଷା
ପରାଣରେ ଜାଗେ ତେବେ ।

ଦେଖି ହୁଡା କପାଁ ନ ଦେଖେ ନୟନ ।

୧

ତବରୂପ ରାଜେ ଭୁବନେ ଭୁବନେ
ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା କପାଁ ନ ଦେଖେ ନୟନେ,
କପାଁ ଫିଟୁ ନାହିଁ ଏ ଅନ୍ଧ ଲୋଚନ
ଦେଖିବାକୁ ତବ ରୂପ ବିମୋହନ,

ନୀଳାଚଳ ମୂଳେ, ନୀଳ ନଭତଳେ,
ଶାନ୍ତ ହରଷୀର ସୁନୀଳ ସଲିଳେ,
କଳନନାଦିନୀ, ସୁନୀଳାତଟିନୀ,
କଲ୍ଲୋଳିନୀ ଜଳ ଦରପଣ-କୋଳେ
ସଚେତ ଭୂମ୍ବର ମୂରତି ସୁନ୍ଦର,
ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା କାହିଁ ନ ଦେଖେ ନୟନ ।

୨

ତବ ମୁଖ ଜ୍ୟୋତିଃ ବିକାଶେ ଅରୁଣ
ପ୍ରଭାତ ଭୁବନେ ବିମଳ କିରଣ,
ତବ ଦୃଷ୍ଟି ତାତ ! ଏଡ଼େ ସେ ସୁନ୍ଦର !
ହୋଇଥିବ ତୁମ୍ଭେ କେତେକେ ସୁସ୍ୱର !
ସେ ବିଶାଳ ବକ୍ଷ, ହେମୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆସ୍ୟ,
ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା କାହିଁ ନ ଦେଖେ ନୟନ ।

୩

ତିମିର ବସନା ଶାନ୍ତ ବିଭାବରୀ,
ତବ ଶାନ୍ତ ଭାବ ଗର୍ଭରେ ପ୍ରଚୁର,
ହସଇ ମଧୁରେ ତାରା ହାସ୍ୟଚ୍ଛଳେ,
ତବ ନେତ୍ରେ କିବା ସେ ଜ୍ୟୋତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳେ,
ମଧୁରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳେ ଶାନ୍ତ ସମାବେଶ,
ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା କାହିଁ ନ ଦେଖେ ନୟନ ।

୪

ଦିଗନ୍ତ ପ୍ରସାର ଅନନ୍ତ ଅମ୍ବର,
ତା'କୋଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶଧର ।
କି ଶୋଭା ମୋହନ ! କି ସୁଧା ବର୍ଷଣ,
ଥରେ ଦେଖିଲ ତ ନ ଫେରେ ଦର୍ଶନ,

ସେହିକି ତୁମ୍ଭର ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୂର୍ଚ୍ଛନ,
(ଆହା) ଦେଖିସୁଦ୍ଧା କପାଁ ନ ଦେଖେ ନୟନ ।

୫

ଧୀରେଧୀରେ ଯେବେ ମାରୁତ ମୃଦୁଳ,
କାନନେ ସଞ୍ଚରେ   ପୁଷ୍ପ ଗନ୍ଧ ହରେ,
ପୁଲକେ ଚଞ୍ଚଳ ପରଣ ଆକୁଳ,
ଦେହ ସୁବାସ କି ଥାଏ ତହିଁ ଭର,
ଆହା ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା କପାଁ ନ ଦେଖେ ନୟନ ।

୬

ବିଜନ ଗହନେ,   ପୁଷ୍ପକୁଞ୍ଜବନେ,
ଶ୍ୟାମଳ ପ୍ରାନ୍ତରେ, ସରସୀ ବଦନେ
ହସେ ଯେଉଁ ଗୁରୁ ସୁରଭି ସୁମନ,
ସେହି କି ତୁମ୍ଭର ହାସ ଅନୁପମ,
କି ପରଣ ହାସି !   କି ଶୋଭା ମଧୁରୀ !
(ନାଥ) ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା କପାଁ ନ ଦେଖେ ନୟନ ।

୭

ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ମୁଖେ   ଝଲସେ ରଶ୍ମି
ଚନ୍ଦ୍ର ଗାଏ ମେଘଧନୁ ମନୋହର,
ସବେ ଶଇଶବେ ଯାହା ଦେଖି ଚାହିଁ
ସ୍ୱରଗ ସୋପାନ ସେହି କି ମରତେ,
ଛନ୍ଦମାନ ନବ ଏତେ ସେ ସୁନ୍ଦର,
ହୋଇଥିବ ତୁମ୍ଭେ   କି ସୁନ୍ଦର ତର !
ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା କପାଁ ନ ଦେଖେ ନୟନ ।

୮

ଏ ଅସୀମ ସ୍ଥାନେ ଜଗତ ରଚନା
କରିଅଛ ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ତା' ଜଣା,
ଏ କୌଶଳ କଳା ସ୍ୱଭାବେ ପୂରିତ
ଭାବିଲେ **ଅବଶ** ବିମୁଗ୍ଧ ଏ ଚିତ୍ତ,
ଗୁଢ଼ ବିଜ୍ଞାନର ନୀରସ ମନ୍ଦିର,
ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଉଠେ ଆତ୍ମା ଆନନ୍ଦ-ଅଧୀର,
ଭାବେ ମୂର୍ଖ ଅନ୍ଧ, ଅଜ୍ଞାନ ମାନବ,
ଆହା ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା ମୋର ନ ଦେଖେ ନୟନ !

୯

ଯେବେ ପଡ଼େ ନେତ୍ର ଏ ତନୁ ଶୋଭାରେ,
ବିମୁଗ୍ଧ ଚକିତ ହୃଦୟ ମୋହର,
ଏ କୌଶଳ-କଳା ପୂର୍ଣ୍ଣ ମହିମାରେ
ବ୍ୟାପ୍ତ ପ୍ରତି ଅଙ୍ଗେ ତବ ଅଙ୍ଗୁଳୀର ।
(ଏତେ) ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା କିପାଁ ନ ଦେଖେ ନୟନ !

୧୦

ବିଶ୍ୱ ଚରାଚର କରଇ ପ୍ରଚୁର
ଜ୍ଞାନାତୀତ ତବ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବିଭବ
ଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ମାନବ କରେ ଅସ୍ୱୀକାର
ବିଶ୍ୱସ୍ରଷ୍ଟା କେହୁ ନାହିଁ ଭବ ଭବ !
ଏଥିକି ଅପାର ଜ୍ଞାନର ପ୍ରଭବ !
(ନାଥ) ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା ଅନ୍ଧ ନ ଦେଖେ ନୟନ !

୧୧

ଦିଅ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଭୁ ମାଗେଁ ଶ୍ରୀଚରଣେ
ତବଧ୍ୟାନେ ଯେମନ୍ତେ ଯିବଏ ଦରଣ,

ପରହିତ ବ୍ରତ ସାଧିଣ ଜୀବନେ
ଲଭିବ ଶାଶ୍ୱତ ଅନନ୍ତ କଲ୍ୟାଣ,
ଫିଟିବ ଲୋଚନ ମୋର
ସଦା—ତବରୂପ ଯେହ୍ନେ ଦେଖିବ ନୟନ ।

ପ୍ରଭାତ

ଧୀରେ ଧୀରେ ବହେ ପବନ ତରୁ ପତ୍ର କମ୍ପିତ
ଧୀରେ ଧୀରେ ଝରେ ଶିଶିର ସ୍ୱଚ୍ଛ ମୁକ୍ତା ନିନ୍ଦିତ,
ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଇଁ ଆସିଲା ନଭେ ଅମଳ ରବି
ପୂର୍ବାଶା ସିନ୍ଦୁର ପଟେକ ରମ୍ୟ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଛବି ।
ଅଥବା ପୂର୍ବାଶା ସୁନ୍ଦରୀ ଭାଲେ ସିନ୍ଦୂର ବିନ୍ଦୁ
ପ୍ରବାଳର ସ୍ତରେ ଅଥବା ଚତ୍ର ସୁନୀଳ ସିନ୍ଧୁ ।
ଅନ୍ଧାର ଆଲୋକ ବେନର ଶୁଭ ମିଳନ କାଳେ
ମ୍ଳାନ ଆସି ବସି ଗଲାଣି ଶୁକ୍ର ହୁଖାତୀ ଭାଲେ ।
ମ୍ଳାନ କ୍ଷୀଣ ରେଖା ପରାଏ ଲୁଚି ଗଲାଣି ଶଶି
ତମଃ ଯବନିକା ଅମ୍ବରୁ କ୍ରମେ ଗଲାଣି ଖସି ।
ତାର ପଛପଟୁଁ ସ୍ଫୁରଇ ରମ୍ୟ ଦିବା ଆଲୋକ
ରଞ୍ଜି ଜଳସ୍ଥଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳି ହେମ କରେ ଦ୍ୟୁଲୋକ ।
ଅବା ସେ ଆକାଶ କୋଣରେ ପ୍ରାଚୀ ଅଙ୍ଗନା ଧନ୍ୟ
ସଜାଉଛନ୍ତି ପୂଜା ସମ୍ଭାର, ମୋହକର ଅବନ୍ୟ ।
ରବି ହେମ ଥାଳ ଯେହନେ ଅର୍ଘ୍ୟ ରଖିଛନ୍ତି ସଜ୍ଜି
ଅମୃତ ଉଦକ ପରାଏ ହିମ ଦେଉଛନ୍ତି ଛିଞ୍ଚି ।
ଫୁଲେ ଫୁଲେ ଚଢ଼ି ଅମୃତ ଫିଟିଲାଣି ପାଖୁଡ଼ା
ସୁବାସ ସଞ୍ଚରେ ସମୀରେ; ସତେ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି ଜୁଡ଼ା ।

ଧନ୍ୟଧନ ଅତି ସକାଳୁ କରି ଅତି ଯତନ,
ଖସିପଡେ଼ ଫୁଲ ଗଛରୁ ପରଶିଲେ ପବନ ।

ବାଷ୍ପ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି ତରୁତଳେ ଶେଫାଳୀ
ଯାହାରଠା ସବୁ ଧବଳ ପଛ ପଗଠା ଲାଲି ।

ସରମେ ଝରି ସେ ପଡନ୍ତି ଦବା ଲୋକ ପରଶେ
ସୃଷ୍ଟ ନୋହେ ଭୋଗ ବିଳାସ ବ୍ୟସନର ସକାଶେ ।

ବାପୀ ନୀଳଜଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଫୁଟିଲେଣି କମଳ
ମକରନ୍ଦ ଷ୍ଟୁର ଆକର୍ଷି ଆଣେ ମିଳନ୍ଦ ଦଳ ।

ଗୁଣ ଯାହାଠାରେ ତାହାଙ୍କୁ ସର୍ବେ କରେ ଆଦର
ସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ନେଇ ସେ ନିଜ ଉଚ୍ଚ ଶିଖର ।

ଗୁଣ ଯାହାଠାରେ ତାହାଠି ସର୍ବେ ରସନ୍ତି ଜନେ
ଲକ୍ଷିଯାନ୍ତି ଅଳ୍ପ ପରଏ ତାର ମନୋବାଞ୍ଛନେ ।

ଅତରଙ୍ଗ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଦୂରୁଁ ପଳାଶ ବନ
ତଥାପି ନତୋଷେ ତାହିଁରେ କ୍ଷଣେ ଭ୍ରମର ମନ ।

ଗୁଣ ମଧୁ ହିନା ଆକର୍ଷେ ଶତମାନସ ଅଳି
କେହି ନ ଲଭଇ ସମ୍ମାନ ବୃଥା କରିଲେ କଳି ।

ଧରିଲେଣି ଗାନ ପକ୍ଷୀଏ ବୈତାଳିକ ସମାନ
ପ୍ରଭାତ ବନ୍ଦନା ସତେକି ବିଭୁ ଅର୍ଚ୍ଚନା ଗାନ ।

ସେହି ସର୍ବେ ମୋର ମାନସ ବିଭୁ ଉଦ୍ଦେଶେ ନମେ
ହେଉ ଶୁଭ ଯୋଗ ମନର ନିତି ଶୁଭ କରମେ ।

ଜୀବନ ପ୍ରଭାତେ ଯେସନ ନୋହି ଆଳସ୍ୟ ରତ
କରୁଥିବ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦବା ନିଶି ନିରତ ।

ଚିନ୍ତା ।

ବିଶ୍ୱ ଯେବେ ନିଦ୍ରାମଗ୍ନ ଗମ୍ଭୀର ନିଶୀଥେ
ଅନ୍ଧକାର ସମାବୃତ ସର୍ବ ଚରାଚର,
ଅନନ୍ତ ଆକାଶ ବକ୍ଷ ପ୍ରଶାନ୍ତ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ,
ସୁଧା ଧବଳିତ ଯହିଁ, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବିଲେପନେ !
ଖଚିତ ଅନନ୍ତ ଦୂରୁ ତାରକାର ଶ୍ରେଣୀ
ପ୍ରଶାନ୍ତ, ସୁନ୍ଦର, ନୀଳ ଅମ୍ବର ତଳେ;
ସତେ ଅବା ଶତ ରତ୍ନ ଖଚିତ ଦୁକୂଳେ ।
ଅବା ଶତ ଦୀପ'ବଳି ଦେବତା ଉଦ୍ଦେଶେ
ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ଭକ୍ତିଭରେ, ଅବା ଶତଫୁଲ
ଫୁଟି ରହିଛନ୍ତି କି ନୀଳ ଜଳ ଉଦ୍ୟାନରେ ।
ଧୀରେ ବହେ ନୈଶ ବାୟୁ; ଶବ୍ଦହୀନ, ସୁପ୍ତ
ସମସ୍ତ ପ୍ରକୃତି; ମହାଦେବୀର ନିସ୍ତବ୍ଧତା
କାହାର ଆଦେଶ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଧାନ ଲାଗି
ବିରାଜିତ ଧରଣୀରେ; ଅବା ମୋହ ମନ୍ତ୍ର
ପଢ଼ାଇ କେ କରିଅଛି ଅବଶ ଅଚେତ
ସମସ୍ତଙ୍କୁ; ଏହିକାଳେ ସହସା ମୋହର
ଚେତନେ ଉଠିଲା ବାଜି ଭଗ୍ନ ହୃଦ-ବୀଣା
ପୁରାତନ ଛିନ୍ନ ତାର, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ପରଶେ
ଲଳିତ କୋମଳ କାର ପୂତ ଅଙ୍ଗୁଳିର ।
ସହସା ଚମକି ମୁହିଁ ଉଠିଲି ଉଦ୍ବେଗେ,
ଶିହରି ଉଠିଲା ତନୁ, ଘନ ବହେ ଶ୍ୱାସ,
ନେତ୍ର ହତ, ସ୍ୱେଦ ସିକ୍ତ, ଅବା ଚତୁର୍ଦ୍ଧାମ
ଶୀତଳିଲା ବହି ଗଲା କେ ମୋହର ।

ସହସା ଉନ୍ମିଳ ଆଖି ନ ଦେଖିଲି କିଛି,
ନ ଶୁଣିଲି କର୍ଣ୍ଣ କିଛି, ବୁଝି ନପାରିଲି
ଅବଶ ଅଚେତ ପୁଣି ହୋଇଲି କ୍ଷଣକେ ।
ପୂରିତ ଉଠିଲା ବାଜ ଗମ୍ଭୀର ଝଙ୍କାରେ
ହୃଦୟ ବିପଞ୍ଚୀ ତାନ, ବୁଝିଲି ଏଥର
କାହାର ଶବଦ ପରା ଶୁଭୁଛି ଅନ୍ତରେ ।
ସହସା ମୋହନ ମନ୍ତ୍ରେ ମୁଗ୍ଧ, ଅଚେତନ,

କଳ୍ପନା ଅଗାଧ ସୁଖେ ବୁଡ଼ିଗଲି ଅବା,
କ୍ଷଣକେ ନନ୍ଦନ ବନେ ପହଞ୍ଚିଲି ପରା,
ଶତ ୨ ପାରିଜାତ ଗନ୍ଧେ ଆକୁଳିତ,
ସୁରଭି- ମଳୟସ୍ପର୍ଶ ଶୀତଳ ପରଶ,
ସବୁ ଶ୍ରମ, କ୍ଳାନ୍ତି, ବ୍ୟଥା ବଦୂର ସହସା
ଜନ୍ମାଇଲା ପ୍ରାଣେ ଯେଉଁ ଅପୂର୍ବ ସାନ୍ତ୍ୱନା ।
ଅନୁଭବେ ବୁଝିଲିକି କାହା ଆବିର୍ଭାବ,
କେଉଁ ଦେବତାର ପରା ହୋଇଅଛି ପ୍ରାଣେ,
ନଦେଖେ ତାହାକୁ କିନ୍ତୁ ଚହ୍ନିଲି ସେ ମୋତେ,
ହେବ ପରା ବନ୍ଧୁ ମୋର, ଅବା ଦୟାମୟ
ଦେବଲୋକ ବାସୀ,' ଦୟା ବହି ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ନରେ-
ଆସିଅଛି ଧରଣୀକୁ, ପୋଛିଦେବ ପରା
ତପ୍ତ ଅଶ୍ରୁଧାର ମୋର ବହେ ଯା' ଗୋପନେ,
ପୋଛିଦେବ ପରା ମୋର ହୃଦୟର ଗାର,
ଶୁଖାଇ ଦେବ କା ମୋ'ର ହୃଦକ୍ଷତ ରାଶି,
ଟମ୍ଭ ସ୍ୱାର୍ଥ ଖଡ୍ଗାଘାତେ ବିଦଗ୍ଧ ପୀଡିତ;
ଯୋଡିଦେବ ପରା ମୋର ଭଗ୍ନ ବୀଣା ତାର
ହୃଦୟର; ହୃଦମରୁ ସଢ଼ଜ୍ୟ ବର୍ଷା ବାରି
ସୁଶୀତଳ ବରଷାଇ, ହରଷାଇ କ୍ଷଣେ ।

ହରିତ କୁସୁମ ପର୍ଣ୍ଣେ ସାଜ ହୃଦଧର
ଆଣିବ ଅମୃତ ରାଜ୍ୟ । ଅବା ବସନ୍ତର
ମଞ୍ଜୁଳ କୁସୁମ ରାଶି ସୁରଭି ମଳୟ,
କୋକିଳର କଳଗୀର, ରସାଳ ବକୁଳ—
ପୁଞ୍ଜ-ମଞ୍ଜୁ ଗୁଞ୍ଜରଣ-ପ୍ରିୟମାଳ-ଅଳି
ଦଳ ଆସି ମଧୁସ୍ୱର ଲୁଟିଣ ହୃଦୟ
କୁସୁମିତ କୁଞ୍ଜବନେ, କରି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ
ନବୀନ ହୃଦୟ ଧର କରବ ମୋହର ।
ଅଥବା ଶରତ-ନିଶା ଚନ୍ଦ୍ରମା-ଅମୃତ,
ତହିଁ ପୁଣି ଶେଫାଳିକା ଗନ୍ଧ ମନୋହର,
ତହିଁ ପୁଣି ପକ୍ୱଶାଳି ମିଷ୍ଟ ଗନ୍ଧରାଶି,
ଧୀର ପବନରେ ଆଣି ସଞ୍ଚାରିବ ହୃଦେ ।
କ୍ଷଣକେ ସକଳ ବ୍ୟଥା ଗଲା ମୋର ହରି,
ଚିନ୍ତା କରୁକରୁ କ୍ଷଣେ ଉଭାସିଲା ପରି
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମୋହନ ଚିତ୍ରପଟ ପରି ମୂର୍ତ୍ତି
ନୟନ ସମୀପେ ମୋର, ନପାରିଲି ଚିହ୍ନି
ତଥାପି ଦର୍ଶନ ଲୋଭ ବଢିଲା ଆକୁଳେ ।
ନିସ୍ତବ୍ଧତା ଭଙ୍ଗି କ୍ଷଣେ ଶୁଣିଲି ବାଣୀ,
"ମାନବ ଜୀବନ ନୁହେ ମାଟିର ଖେଳନା,"
"ନୁହେ ତାର ପରିଣାମ ଧୂଳି ହେବାପାଇଁ;"
"ନୁହେ ତାର କର୍ମ ଭବେ ଅସାର କାନ୍ଦଣା
"ନିତ ଶତ ରୋଗ, ଶୋକ, ଯାତନା ପୀଡ଼ିତ,
"ବହୁ କ୍ଳେଶ, ବହୁ କଷ୍ଟ, ଆଶ୍ୱାସ ବେଦନା—
"ବଧିରତା, ଦିବାନିଶି ଭଗ୍ନ ମନୋରଥ,
"ଶତଚେଷ୍ଟା ବିଫଳିତ, ନୈରାଶ୍ୟ ଅନ୍ଧାରେ
"ରହି ଚିର ନିମଜ୍ଜିତ, ମରିବ ସେ ପଥ ।
"ତଥାପି ନୋହିବ ଉଷାଆଲୋକ ଦର୍ଶନ

"ତାହାର ହୃଦୟାକାଶେ ଆଶା ବିଶ୍ୱାସର,
"ନୁହେ, ନୁହେ, କେଉଁ କାଳେ । ଶୁଣ ବିଶ୍ୱବାସି !
ଗୋଲାପ-ମଲ୍ଲିକା-ବୃତ ନୁହେ ନରପଥ
"କର୍ତ୍ତବ୍ୟର, ସମାଚ୍ଛନ୍ନ ସୁତୀକ୍ଷ୍ଣ କଣ୍ଟକେ,
"ବନ୍ଧୁର, ସେ ଅପ୍ରଶସ୍ତ, ଘୋର ଅନ୍ଧକାର,
"ତଥାପି ସେ ଯେଉଁ ନର ସାହସୀ, ବିଶ୍ୱାସୀ,
"ପ୍ରଭୁର ବିମଳ ପୁଣ୍ୟ ଆଦେଶ-ଆଲୋକ
"ଧରି ସେ କଠିନ ବର୍ତ୍ମ ହୋଇବ ହେ ପାର,
"ଗମ୍ଭୀର ଆକାଙ୍କ୍ଷା ହୃଦେ ଧରିଣ ସୁଦୃଢେ,
"ଲକ୍ଷ ଜଣି ଭାଗ୍ୟବାନ ହେବ ସେ ଯଶସ୍ୱୀ
"ଇହ ପରକାଳେ ବେନ, ଅମର ଅକ୍ଷରେ
"ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସୁବର୍ଣ୍ଣେ ବର୍ଣ୍ଣେ ଲେଖିବ ତା' ନାମ
"ଦେଶ ଇତିହାସ ଅଙ୍ଗେ, ଅବା ଶତ-ହୃଦ
"ଶତଦଳ ଆସନରେ ପାତିବ ଆସନ ।"
ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଲା ସ୍ୱର, ହେଲା ଅନ୍ତର୍ହିତ
ସେ ଦେବତା ମୂର୍ତ୍ତି କାହିଁ, ଛୁଟିଲା ମୋହିନୀ,
ଅନାଇ ଦେଖିଲି ପୁନଃ ଅଛି ମୁଁ ଜଗତେ,
କିନ୍ତୁ ପୁନଃପୁନଃ ହୃଦେ ଜାଗିଲା ମୋହର,
"ମାନବ ଜୀବନ ନୁହେ ଅସାର ଖେଳନା।"

ସ୍ନେହଂ ।

କହି ନପାରଇ କଥା ଅଛି କିଛି
ଲଜ୍ଜା ପୂରିତ ମରମେ,
ଚାଲି ନପାରଇ ଆଉ ପାଦେ ପଥ
ଚରଣ ଜଡ଼ିତ ସରମେ ।
ଜୀବନର ଉଷା-ଶିଶିର-ବିଧୌତ
ମୃଦୁକମଳସ୍ମ ପବନେ,

କାହିଁ ଶାନ୍ତ ଜ୍ୱାଳା ପୂରିତ ଅନ୍ତର,
ମର୍ମ ଦହୁଛି ଗୋପନେ ।
ନିଦାରୁଣ ଅଭିମାନ ରୋଷବହ୍ନି
କାହେ ବିଫଳ କାମନା,
କେହି କି ବୁଝେ ମୋ ଅନ୍ତର ଯାତନା
ବ୍ୟଙ୍ଗେ କରନ୍ତି ଛଳନା ।
କହାଁଇଁ ଅନ୍ତର ନିଭୃତ ପ୍ରଦେଶେ
ତୀବ୍ର ପିପାସା ଅନଳ
ଜଳୁଛି ନିବୃତ ବୁଝିପାରେନାହିଁ
କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଚିତ୍ତ ବିକଳ ।
ମୁଁ ତ ଚାହେଁ ଫୁଲ ପରାଏ ହସିବ
ଗାଇବ ଯେସନେ କୋକିଳ
ଧରିବ ସୁକାନ୍ତ ବସନ୍ତ ସୁଷମା
ସ୍ନିଗ୍ଧ ଯେସନ ସଲିଳ ।
ମୁଁ ତ ଚାହେଁ ନଦୀ ପରାଏ ବହିବ
ଗମ୍ଭୀର ଯେସନ ସାଗର,
ଅସୀମ ବିସ୍ତାରେ ପୂରିବ ଅନ୍ତର
ଉଦାର ଯେସନ ଅମ୍ବର ।
ମୁଁ ତ ଚାହେଁ ଧରା ପରାଏ ସହିବ
ଦୃପ୍ତ ଯେସନ ମିହିର
ମୁଁ ତ ଚାହେଁ ପଦ୍ମପରାଏ ଫୁଟିବ
ଶୀତଳ ଯେସନ ଶିଶିର ।
ମୁଁ ତ ଚାହେଁ ତାରା ଆଲୋକ ପରାଏ
ଜଳିବ ଅନ୍ଧାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳି,
କଳା ନବଘନ ପଟଳେ ଅଥବା
ଝଟକ ଯେସନ ବିଜୁଳି ।

ମୁଁ ତ ସ୍ପୃହେଁ ଗାଢ଼ ହେବ ତମଃ ସମ
ସ୍ତବ୍ଧ ଯେସନ ନିଃସୀମା,
ଅଥବା ବିମଳ ଶାରଦ ଗଗନେ
ସୌମ୍ୟ ଯେସନ ଚନ୍ଦ୍ରମା ।
ମୁଁ ତ ସ୍ପୃହେଁ ଅଦ୍ରି ପରାଏ ଉଠିବ
ଶକ୍ତ ଯେସନ ପାଷାଣ,
ମୁଁ ତ ସ୍ପୃହେଁ ବୃକ୍ଷ ପରାଏ ସହିବ
ରୌଦ୍ର ବରଷା ସମାନ ।
ମୁଁ ତ ସ୍ପୃହେଁ ହେବ ନୀରଦ ସମାନ
ବରଷି କରୁଣା ଆସାରେ,
ମୁଁ ତ ସ୍ପୃହେଁ ତୃଣ ପରାଏ ବରଜି
ଅକିଞ୍ଚନ ହେବ ସଂସାରେ ।
କେତେ ପଥ ମୁହିଁ ବୁଲି ଆସିଅଛି
କଳ୍ପନା ହୁଏ ବଣାକ
ତଥାପି ଶିଖାଇ ନୋହିଲି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
ମୂର୍ଖମଧ୍ୟେ ମୁହିଁ ଗଣ୍ୟ କି ?
ତଥାପି ମୋ ଦିନ ବହିଯାଏ ଯେନ
ଅନ୍ତରେ ବିଶ୍ୱାସ ହରଷ
ଆଶା ଦୀପ ଜାଳି ଜୀବନ ଅନ୍ଧାରେ
କାଟଇ ଯାମିନୀ ଦିବସ ।

ସ୍ତବ ।

ଦ୍ୟୁଲୋକ-ଭୂଲୋକ ପାଳକ ଶାସକ,
କଳୁଷ-କଳଙ୍କ-ନାଶକ-ପାବକ,
ନିଖିଳ-ରଚକ,
ତମିରେ ଆଲୋକ, ଶାନ୍ତି ବିଧାୟକ,
ନରକ ତାରକ ନାଥ ହେ ।
ହେ ପ୍ରେମମୟ ! ୧ ।

ଜଗତ-ଜୀବନ ଶାନ୍ତି ସରସୀଜ,
ଚଉ-ଚର ଜ୍ୟୋତିଃ ହୃଦରାଜ୍ୟ-ରାଜ,
ପଢପଦକଞ୍ଜ
ଜପିବି ଜାଗତେ ଜପମାଳା ସମ
ଜୀବ ଯିବାଯାଏ ନାଥ ହେ ।
ହେ ପ୍ରେମମୟ ! ୨ ।

ଧରଣୀ କାରଣ ! ଧରଣୀ-ତାରଣ,
ଶୋକ ନିବାରଣ ଶାନ୍ତି ପ୍ରସ୍ରବଣ
ଦୁରିତ-ବାରଣ,
ପରମ ଶରଣ କରୁଣା କାରଣ,
ହୃଦୟ ହରଣ ନାଥ ହେ
ହେ ପ୍ରେମମୟ ! ୩ ।

ଅଶ୍ରୁତ, ଅଭୁତ, ଅସ୍ଫୁଟ ସେବିତ,
ଭବତାନ୍ତ ପୂତ ନିତ୍ୟ, ସତ୍ୟ-ପୂତ,
ସତତ ଶୋଭିତ
ସ୍ୱରଗ ଲୋକରେ, ସ୍ୱରଗ ସଭାରେ
ସତତ ପୂଜିତ ନାଥ ହେ ।
ହେ ପ୍ରେମମ ! ୪ ।

ଦର୍ମ୍ମ-ଦର ଦୈତ୍ୟ-ଦରପଦଳନ,
ହବେ ଦେବ-ଦଳେ ଦେବେଶ ସମାଜ,
ବନ୍ଦନ, ନନ୍ଦନ,
ଦସ୍ଥାରେ ହଦାର ଯାନେ ଦସ୍ଥାକର,
ଦୁଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡଧର ନାଥ ହେ ।
ହେ ପ୍ରେମମୟ ! ୫ ।

ନଳିନ ଚରଣ ସୁମନୋମୋହନ,
ନୟନ ଲୋଭନ ଭକ୍ତ ବିନୋଦନ,
ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ
ସତ୍ୟ ସନାତନ ଶାନ୍ତ ନିକେତନ
ପତିତପାବନ ନାଥ ହେ ।
ହେ ପ୍ରେମମୟ ! ୬ ।

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।

Printed by B. S. Das, Mukur Press, Cuttack.

ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ।

ନଥବୁଣ୍ଡି	...	...	ଟ ୦ ୩
କାଳୀବୋହୂ	...	...	ଟ ୦ ।/
ଦରଶମଣି	...	...	ଟ ୦ ।/
ଭ୍ରାନ୍ତି	...	...	ଟ ୦ ।୰
ହିଙ୍ଗୁଳା	...	..	ଟ ୦ ୪
ଅକ୍ରନ୍ତ	...	...	ଟ ୧ ।
ଅର୍ଚ୍ଚନା	...	...	ଟ ୧ ।

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ :—

କଟକ ଟ୍ରେଡିଂ କମ୍ପାନୀ ।

ବକ୍ସିବଜାର, କଟକ ।

ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଦୋକାନ ।